

OPINNÄYTETYÖ
ULLA KUISMA 2014

PALVELUJEN TARVEKARTOITUS

Suunniteltavalle yritykselle

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA

LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIKOTALOUDEN JA HALLINNON ALA
Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

PALVELUJEN TARVEKARTOITUS
Suunniteltavalle yritykselle

Ulla Kuisma

2014

Ohjaaja Eija Turunen

Hyväksytty _____ 2014_____

Työ on luettavissa Theseus -verkkokirjastossa

Tekijä

Ulla Kuisma

Vuosi 2014

Työn nimi

Palvelujen tarvekartoitus

Sivu- ja liitemäärä

71+ 43

Väestö ikääntyy kasvavalla vauhdilla, joten tarvitaan enemmän palveluja. Yksityisten palvelujen osuus on kasvamassa ja ikäpoliittiset strategiat ohjaavat kotona asumiseen. Ennalta ehkäisevä työ kotona asumisen tukemiseksi olisi järkevää suunnitella ja aloitella jo hyvissä ajoin.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää palvelujen tarvetta ja kohderyhmän elämäntilannetta suunniteltavalle yritykselle Rovaniemellä. Tavoitteena on saada liiketoiminnallista tukea sekä asiakaslähtöistä tietoa. Kun palvelut kehittyvät, niin siitä hyötyvät sen käyttäjät.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen ja tutkimuksellinen. Tutkimusmenetelminä käytettiin pääosin kirjoituspöytä tutkimusta ja kyselyä sekä pienemmässä määrin haastattelua ja havainnointia. Työhön sisältyvä kysely oli enimmäkseen kvantitatiivinen survey-tutkimus, joka koottiin valikoivalla näytteellä. Aineisto (N=119) kerättiin pääosin paperisella kyselylomakkeella (74 %) ja sähköisellä kyselylomakkeella (26 %).

Selvityksen perusteella suunniteltuja virikepalveluja tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa vielä enemmän. Usea ikääntynyt kokee yksinäisyyttä tai henkistä huonovointisuutta. Palvelut kaipaavat kehittämistä muun muassa kohtaamispaikoissa, harrastuksissa, tiedotuksessa ja tekniikkaopastuksessa.

Avainsanat: ikääntyneet, sosiaalipalvelut, viriketoiminta, ikäpolitiikka, ikära-
kenne

Authors	Ulla Kuisma	Year	2014
----------------	-------------	------	------

Subject of thesis The survey of need for services

Number of pages 71 + 43

The population in Finland is aging at an increasing pace and therefore more services are required. The private service sector is growing and age policy strategies aim at encouraging the aging population to live independently at home. Therefore it is reasonable to start the preventive work and planning to encourage and support living at home even at an earlier stage.

The purpose of the thesis is to study both the need for services and the life situation of the focus group and thus help the enterprise to plan its services in Rovaniemi. The aim is to get support for business idea and to find customer-oriented knowledge. When services develop it is also a benefit to the users.

The thesis is qualitative and investigative. The main research methods are desk research and inquiry. Also interviews and observation studies were used to supplement. The inquiry is mostly a quantitative survey and was collected by the select sample. The material (N=119) was mostly collected by using paper surveys (74 %) and web surveys (26 %).

Based on this study the planned services are needed nowadays and even more in the future. Many elderly people experience loneliness or mental malaise. The services offered in various activity clubs, advice given to the elderly and technical help services need to be improved.

Keywords: elderly people, social services, recreation activity, age politics, age composition

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	TYÖMENETELMÄT JA TIEDONHANKINTA	5
3	SOSIAALIPALVELUT JA SOSIAALIHUOLLON AVOPALVELUT	8
3.1	YKSITYISTEN SOSIAALIPALVELUJEN NYKYTILA JA KEHITYS SUOMESSA	8
3.2	SOSIAALIHUOLLON AVOPALVELUJEN KEHITYS ROVANIEMELLÄ	9
3.3	PALVELUSETELIT	12
4	IKÄPOLIITIIKKA, -RAKENNE JA LAINSÄÄDÄNTÖ	14
4.1	VALTAKUNNALLINEN IKÄPOLIITIIKKA	14
4.2	ROVANIEMEN IKÄPOLIITIIKKA	15
4.3	ROVANIEMEN IKÄRAKENNE JA ENNUSTE	17
4.4	LAINSÄÄDÄNTÖ IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUILLE JA ETUUKSILLE	18
5	IKÄÄNTYNEIDEN VIRIKETOIMINTA	21
5.1	VIRIKETOIMINTA MENETELMÄNÄ	21
5.2	VIRIKETOIMINNAN SISÄLTÖJÄ.....	23
6	AIEMPIA TUTKIMUKSIA JA PROJEKTEJA	25
6.1	KAUPUNKIELVI	25
6.2	IKÄÄNTYVIEN KOHTAAMISPAIKKA ARJEN VOIMAVARANA	29
6.2.1	<i>Ajankohtainen kohtaamispaikkaesimerkki Rovaniemellä.....</i>	<i>31</i>
6.2.2	<i>Ajankohtainen kohtaamispaikkaesimerkki Yhdysvalloissa.....</i>	<i>33</i>
6.3	IKÄTEKNOLOGISIA PROJEKTEJA	33
7	PALVELUTARVESELVITYS	36
7.1	LÄHTÖKOHTA JA ONGELMAT	36
7.2	KOHDERYHMÄ	36
7.3	LOMAKEKYSelyn TOTEUTUS	36
7.4	AINEISTON ANALYSOINTI	37
7.4.1	<i>Taustatiedot.....</i>	<i>38</i>
7.4.2	<i>Kohderyhmän tämänhetkinen tilanne.....</i>	<i>40</i>
7.4.3	<i>Virike- ja hyötypalvelujen tarve sekä tekniikka</i>	<i>51</i>
7.4.4	<i>Palvelun käyttötiheys</i>	<i>55</i>
7.4.5	<i>Yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden toiveet.....</i>	<i>57</i>
7.4.6	<i>Palvelun maksuhalukkuus.....</i>	<i>58</i>
7.4.7	<i>Analyysin yhteenveto</i>	<i>59</i>
8	IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT TULEVAISUUDESSA	62
8.1	MUUTOSSUUNTIA, VISIOITA JA ENNAKOINTEJA	62
8.2	TEKNOLOGIAN VAIKUTUKSIA	63
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	64
10	POHDINTA	69
	LÄHTEET	72
	LIITTEET	76

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Sosiaalihuollon avopalvelujen toimipaikat 2006–2011, koko maa (Toimiala Online 2013).....	9
Taulukko 2. Sosiaalihuollon avopalvelujen toimipaikat 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013).....	9
Taulukko 3. Sosiaalihuollon avopalvelujen henkilöstö 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013).....	10
Taulukko 4. Sosiaalihuollon avopalvelujen liikevaihto 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013).....	10
Taulukko 5. Sosiaalihuollon avopalvelujen liikevaihto/henkilö 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013).....	11
Taulukko 6. Sosiaalihuollon avopalvelujen liikevaihto/toimipaikka 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013).....	11
Taulukko 7. Rovaniemen kaupungin väestökehityksen ennuste ikäluokittain 2012–2040 (Rovaniemen kaupunki 2013b, 12)	17
Taulukko 8. Rovaniemen eri alueiden väestö ikäluokittain 31.12.2012 (Rovaniemen kaupunki 2013b, 7)	18
Taulukko 9. Ammatillinen koulutus, ikäluokittain (N=111)	40
Taulukko 10. Terveystilan kokeminen, ikäluokittain (N=118)	41
Taulukko 11. Terveystilan kokeminen, sukupuolittain (N=118)	41
Taulukko 12. Kanssakäymisen rajoittuminen, sukupuolittain (N=119)	42
Taulukko 13. Tunnetilat (N=116)	42
Taulukko 14. Tarpeellisuudentunne, sukupuolittain (N=109)	43
Taulukko 15. Yksinäisyydentunne, sukupuolittain, (N=104)	43
Taulukko 16. Uusien ystävien saaminen 65 ikävuoden jälkeen, sukupuolittain (N=113)	45
Taulukko 17. Uusien ystävien tarve, sukupuolittain (N=113).....	46
Taulukko 18. Yksin asuminen, sukupuolittain (N=118).....	46
Taulukko 19. Pääasiallinen liikkumismuoto kaupungissa, sukupuolittain (N=84).....	47
Taulukko 20. Taloudellinen tilanne, sukupuolittain (N=117)	48
Taulukko 21. Tablettitietokoneen kokeminen, sukupuolittain (N=77)	50
Taulukko 22. Sosiaalisen median tunnettuus käsitteenä, sukupuolittain (N=114)	50
Taulukko 23. Sosiaalisessa mediassa mukana olo, sukupuolittain (N=106).....	51
Taulukko 24. Uusien harrastuspalvelujen toive, sukupuolittain (N=104).....	51
Taulukko 25. Kohtaamispaikkojen kiinnostavuus, sukupuolittain (N=112).....	52
Taulukko 26. Kohtaamispaikassa tietotekniikan käyttöhalu, sukupuolittain (N=80)	53
Taulukko 27. Uuden palvelutekniikan hankkimishalu (N=111)	54
Taulukko 28. Uuden yhteydenpitotekniikan kiinnostus, sukupuolittain (N=108).....	54
Taulukko 29. Harrastamis- ja tekemishalukkuus (N=103).....	55
Taulukko 30. Harrastamistiheyshalukkuus, sukupuolittain (N=98).....	55
Taulukko 31. Osallistumistiheys toimintoihin (N=114)	56
Taulukko 32. Harrastamisen ja mielekkään tekemisen yhteisöllisyyden toiveet (N=102)	57
Taulukko 33. Harrastamisen yhteisöllisyyden toiveet, sukupuolittain (N=97).....	57
Taulukko 34. Palvelumaksujen kokeminen, sukupuolittain (N=105)	58
Taulukko 35. Maksuhalukkuus palveluille (N=105)	58

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Miellekartta vanhusten avopalveluun (TOL 88109), sosiaalisen virike-, harrastus- ja virkistystoiminnan alalle (TOL 88999) perustettavaan yritykseen vaikuttavista tärkeimmistä seikoista	5
Kuvio 2. Rovaniemen ikäpoliittinen strategia vuoteen 2020 (Ks. Rovaniemen kaupunki 2008,7)	16
Kuvio 3. Kolmasikäläisten suhtautuminen tietokoneisiin ja niiden käyttö prosentteina vastaajista pohjoisissa kaupungeissa (N=140). (Ks. Alakärppä–Karjalainen 2007, 317)	27
Kuvio 4. Kolmasikäläisten suhtautuminen matkapuhelimiin ja niiden käyttö prosentteina vastaajista pohjoisissa kaupungeissa (N=140). (Ks. Alakärppä–Karjalainen 2007, 319)	28
Kuvio 5. Kolmasikäläisten aiomukset käyttää teknologiaa palvelujen hankkimiseen seuraavan viiden vuoden aikana prosentteina (N=140). (Ks. Alakärppä–Karjalainen 2007, 321)	29
Kuvio 6. Kerttu-täti jaksohoidossa Näsmänkiepissä. Kuva: U. Kuisma	32
Kuvio 7. Vastaajien sukupuoli (N=119)	38
Kuvio 8. Vastaajien syntymävuosi (N=119)	38
Kuvio 9. Vastaajien peruskoulutus (N=116)	39
Kuvio 10. Vastaajien ammatillinen koulutus (N=111)	39
Kuvio 11. Vastaajien työ- ja eläketilanne (N=119)	40
Kuvio 12. Turvattomuudentunteen aiheuttajat (N=51): sanapilvi (suuruusjärjestys)	44
Kuvio 13. Oman lapsen tapaamistiheys (N=107)	44
Kuvio 14. Tärkeän sukulaisen tapaamistiheys (N=105)	45
Kuvio 15. Luotettavan ystävän tapaamistiheys (N=104)	45
Kuvio 16. Vastaajien välimatka Rovaniemen keskustaan (N=118)	47
Kuvio 17. Nykyiset harrastukset: yleisimmin esiintyvät sanat (N=105)	48
Kuvio 18. Nykyiset harrastukset: sanapilvi (suuruusjärjestys), (N=105)	49
Kuvio 19. Kyselyssä ilmenneet tunteet ja tarpeet kohtaavat	68

LAKILUETTELO

A. LAIT

Asiakasmaksulaki (734/1992)

Erikoissairaanhoidolaki (1062/1989)

Kansaneläkelaki (568/2007)

Kansanterveyslaki (66/1972)

Laki eläkkeensaajien asumistuesta (571/2007)

Laki eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta (1039/1997)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)

Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta (1184/1988)

Laki omaishoidon tuesta (937/2005)

Laki sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta (669/1996)

Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä (988/1988)

Laki vammaisuuksista (570/2007)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996)

Lääninhallituslaki (22/1997)

Rintamasotilaseläkelaki (119/1977)

Sairausvakuutuslaki (1224/2004)

Sosiaalihuoltolaki (710/1982)

Sotilasvammalaki (404/1948)

B. ASETUKSET

Asiakasmaksuasetus (912/1992)

1 JOHDANTO

Kyseessä on palvelujen tarvekartoitus suunniteltavalle yritykselle opinnäytetyön muodossa. Työhön sisältyvästä kyselystä voi olla apua itselleni päätyessäni perustamaan alan yritystä tai jollekin muulle toimintaa aloittavalle tai kehittäväälle yritykselle tai organisaatiolle. Selvitän kohderyhmän elämäntilannetta, jotta ymmärtäisin paremmin sen tarpeet. Pysin löytämään asiakaslähteistä tietoa liiketoiminnalliseksi tueksi suunnitellessani ikääntyneiden hyvinvointipalveluun liittyvää yritystoimintaa.

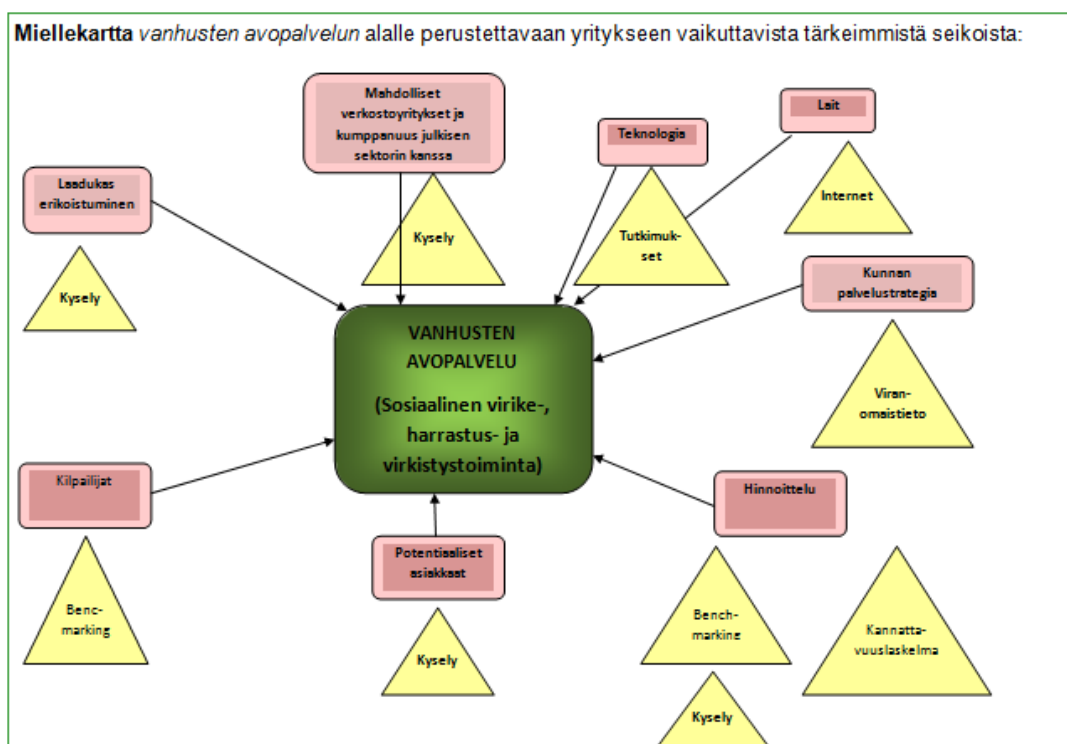
Kartoituksen kohderyhmänä ovat Rovaniemen keskustan ja lähialueen kotona asuvat ikääntyneet. Aihe on muotoutunut vähitellen opintojeni edetessä, tarkkailtuani ympäristöä ja uutisointia sekä etsiessäni itselle mahdollista ja kiinnostavaa uuden yrityksen perustamismahdollisuutta. Minulla on aikaisempaa kokemusta kahden yrityksen perustamisesta, mutta tilanne on tällä kertaa hieman erilainen; nyt tukenani on koulutusta, jota minulla aikaisemmin ei ollut.

Pysin kehittämään palvelutarjontaa kotona asuville rovaniemeläisille ikääntyneille laadullisen ja tutkimuksellisen työn avulla. Ikääntyneiden kotona asumisen tukeminen on hyvin ajankohtaista valtakunnallisine tavoitteineen. Kiinnostukseni yhteiskunnallisiin ongelmiin on herännyt erityisesti opiskeluaikanani. Suomen väestö ikääntyy lähivuosina nopeammin kuin monessa muussa maassa. Ikärakenteen muutosta pidetään yhtenä syynä julkisen talouden kestävyysvajeelle. Mielestäni ikääntyneiden sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen sekä elämänlaadun kohottaminen ovat hyvin tärkeitä asioita, jotka tukevat kotona asumista. Kyselytutkimuksen avulla saatavaa tietoutta voidaan hyödyntää mahdollisen uuden yrityksen perustamisessa tai jo toiminnassa olevan organisaation kehittämisessä. Onnistuessaan tämä voisi rikastuttaa ja tukea Rovaniemen keskustan ja lähialueen sekä ehkä myöhemmin laajemmankin alueen ikääntyneen väestön kotona asumisen olosuhteita.

2 TYÖMENETELMÄT JA TIEDONHANKINTA

Aiheen vuoksi on välttämätöntä tutustua sosiaali- ja terveysalaan ikääntyneiden parissa, jotta kykenen tekemään oman kyselyni ja ymmärtämään jo tehtyjä tutkimuksia. En koe tätä kuitenkaan liian haasteellisena, vaan olen hyvin kiinnostunut ja vastaanottavainen uudelle tietoudelle.

Tilastokeskuksen vuoden 2008 toimialaluokituksessa, suunnittelemani palvelualalla ikääntynyttä on nimitetty sanalla vanhus, joten olen sen vuoksi sijoittanut sanan vanhus laatimani miellekartan keskiöön. Piirroksessa on kuvattu keskeiset käsitteet ja tutkimusmenetelmät yritystä suunnitellessa, mutta tässä työssäni en käsittele mahdollisia verkostoyrityksiä, kilpailijoita eikä hinnoittelua kuin ainoastaan potentiaalisten asiakkaiden mielipiteiden osalta.

Kuvio 1. Miellekartta vanhusten avopalveluun (TOL 88109), sosiaalisen virike-, harrastus- ja virkistystoiminnan alalle (TOL 88999) perustettavaan yritykseen vaikuttavista tärkeimmistä seikoista

Suunnittelemani toimiala luokitellaan sisältyvän sosiaalihuollon avopalveluihin (TOL 88109). Tutustun työn alussa yksityisten sosiaalipalvelujen tilanteeseen valtakunnallisesti sekä Rovaniemen sosiaalihuollon avopalvelujen kehittämiseen Internet-lähteiden avulla.

Valtakunnallinen ikäpolitiikka ohjeistaa kuntien ikäpolitiikkaa. Tutustun sekä valtakunnalliseen että Rovaniemen ikäpolitiikkaan. Selvitän myös rovaniemläisten ikärakennetta ja sen kehityssuunnusteita. Välttämätöntä on myös tutustua alan lainsäädäntöön ja muutossuunnitelmiin. Haastattelen kaupungin kotihoidon palveluesimiestä, jotta saan tietää paikkakunnan kehitysnäkymistä tulevaisuudessa. Muutoin tiedonhankinta näiltä osin tapahtuu Internet-lähteistä tai lehdistä.

Viriketoiminta tukee kotona asumista ja parantaa elämänlaatua. Tutustun ikääntyneiden viriketoimintaan menetelmänä ja sisällöllisesti. Perehdyn muutamaaan ikääntyneiden tutkimukseen Pohjois-Suomessa. Käsittelen niistä löytyviä tuloksia sosiaalisessa ja psyykkisessä hyvinvoinnissa sekä teknologiaan liittyvissä mielipiteissä. Teknologisten innovaatioiden käyttö viriketoiminnassa on varteen otettava mahdollisuus, joten perehdyn Suomessa tehtyihin ikäteknologisiin projekteihin. Tietotekniikalla toteutettaviin virikepalveluihin on helppo sisällyttää myös konkreettisia hyötypalveluja, kuten esimerkiksi informointi-, asiointi- ja tilaustoimintoja. Näiltä osin olen ottanut mukaan myös hyötypalveluja. Viriketoimintaa ja teknologisia innovaatioita lähestyn kirjoituspöytätyön avulla ja käytän lähteenä kirja-, lehti- ja Internet-lähteitä.

Verkostoituminen yritysten kesken ja yhteistoiminta julkisten toimijoiden kanssa on yleisesti kehittymässä. Tämän sekä vilpittömän kehittämishalun vuoksi työhön sisältyvän kyselyn tavoitteena on selvittää *kohderyhmän elämäntilannetta*. Toisena tarkoituksena on saada selville *millaisia virikkeellisiä hyvinvointipalveluja ja niihin helposti yhdistettäviä hyötypalveluja sekä tekniikkaa* kotona asuvat ikääntyneet Rovaniemellä haluavat. Ikääntyneiden toiveiden selvittyä kyettäisiin tuotettavassa palvelussa keskittymään laadukkaaseen erikoistumiseen, mikä hyödyttäisi sekä ikääntyneitä että palvelua tuottavaa yritystä tai organisaatiota. Mahdollisesti perustettavan yrityksen kannalta on tärkeää tietää *kuinka usein palvelua halutaan käyttää*. Pyrkimyksenä on lisäksi kartoittaa ikääntyneiden *yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden toiveita* palveluille, mikä mahdollistaa kehittämisen toivottuun suuntaan. Tarpeellista on myös *palvelun maksuhalukkuuden* selvitys; olettavatko ikääntyneet, että pal-

velujen pitäisi olla yhteiskunnan kustantamia vai olisivatko he valmiita maksamaan itse ja minkä verran.

Lopussa teen lyhyen katsauksen tulevaisuuden ennakointiin ikääntyneiden palveluissa Internet-lähteiden avulla.

Ikääntyneen määritelmä vaihtelee lähteittäin. Omassa työssäni määrittelen ikääntyneeksi kuudestakymmenestäviidestä vuodesta eteenpäin olevat henkilöt. Eri tutkimuksissa käytetään eri nimityksiä, jotka vaihtelevat myös iän perusteella. Näitä ovat muun muassa ikäihmiset, vanhukset, eläkeläiset, seniorit, kolmas ikäläiset ja neljäs ikäläiset. Tulen itse käyttämään työssäni nimitystä ikääntyneet.

Virike-, harrastus- ja virkistystoimintatermien käyttö myös hieman vaihtelee, riippuen lähteestä. Tulen itse käyttämään työssäni termiä viriketoiminta. Selvitykseni rajoittuu rovaniemeläisiin, keskustan ja lähialueen kotona asuviin ikääntyneisiin, joihin luetaan mukaan myös palvelutaloissa, kodinomaisissa olosuhteissa asuvat. Kohderyhmän iäksi on rajattu vuonna 2014 vähintään kuusikymmentäviisi vuotta täyttävät. Suunnitellut palvelut on tarkoitus ainakin alkuvaiheessa kohdentaa vielä suhteellisen hyväkuntoisille ikääntyneille, ennalta ehkäiseväksi toiminnaksi.

3 SOSIAALIPALVELUT JA SOSIAALIHUOLLON AVOPALVELUT

3.1 Yksityisten sosiaalipalvelujen nykytila ja kehitys Suomessa

Sosiaalipalvelujen kysyntä kasvaa, kun väestö ikääntyy sekä tulo- ja koulutustaso lisääntyvät. Kunnat lisäävät palvelujen ostamista entistä tiukempien kustannuspaineiden vuoksi, mihin tarvitaan enemmän yritysten tuotanto-panosta. Vuonna 2010 yrityssektorin osuus oli 15 prosenttia. Yhteenlaskettu liikevaihto 1,36 miljardia euroa kasvoi edellisestä vuodesta 11 prosenttia. Alan yritysten investointi- ja kehittämiskallukseen vaikuttaa kuntien palvelustrategioiden määrittely ja käytäntöön vieminen. Pienten yritysten verkostoituminen on tärkeää, jotta ne kykenisivät menestymään kilpailutuksissa, joissa ostetaan isoja kokonaisuuksia. Menestystekijöitä ovat myös joustavuus, kustannustietoisuus, palvelualttius, asiakaslähtöisyys ja laadukas työ. Pienyritykset voivat kilpailla laadukkaalla erikoistumisella hinnan sijaan. (Hartman 2012, 3, 28.) Väestön ikääntymisestä on puhuttu jo pitkään ja se näkyy konkreettisesti palvelujen tarpeen kasvusta. Sosiaalialan yksityissektorin kasvaessa ihmiset oppivat käyttämään paremmin myös yksityisten tarjoamia palveluja.

Yksityisten sosiaalipalvelujen kasvaminen jatkossakin edellyttää palvelumarkkinoiden kehittymistä, mikä vaatii kuntien pitkän aikavälin suunnittelua palvelutuotannossaan. Yritysten menestykseen vaikuttavat verkostot ja investointipääomat. Kuntien tulisi pitää yrityksiä kumppaneina, ei kilpailijoina. Sosiaalipalveluala työllistää voimakkaasti ja tuo verotuloja kuntaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Seuraan mielenkiinnolla julkisuudessa voimakkaasti arvosteltua ja kauan valmisteltua sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutosta eli sote-uudistusta, joka on osa kuntauudistusta. Sosiaali- ja terveydenhoito on kuntien laajin toimiala ja kasvavat kustannukset vaikuttavat voimakkaasti useihin jo ennestään heikossa taloudellisessa tilanteessa oleviin kuntiin. Asiantuntijaryhmän valmisteleva uudistus yhdistää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä perus- ja erikoistason palvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013b.) Nähtäväksi jää, miten tulevat muutokset vaikuttavat yksityisen sektorin tarjoamiin palveluihin.

3.2 Sosiaalihuollon avopalvelujen kehitys Rovaniemellä

Sosiaalihuollon avopalveluihin kuuluvat erilaiset sosiaaliset tukipalvelut, jotka tuotetaan suoraan asiakkaille. Palveluihin ei sisälly majoitus kuin ainoastaan tilapäisesti. (Tilastokeskus 2013.)

Sosiaalihuollon avopalvelujen määrä on kehittynyt nousujohteisesti niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti Rovaniemellä. Ainoastaan vuonna 2009 toimipaikat vähenivät 16 kappaleella koko maassa, minkä voidaan olettaa edellisen, valtakunnallisesti taloudellisen huonon vuoden aiheuttamaksi. Rovaniemellä ei vähenemistä ollut edes silloin. Suunnittelemani yritys sisältyy kyseiseen toimialaluokitukseen. Tämä vahvistaa käsitystä alan kasvumahdollisuuksista. (Taulukko 1 ja 2)

Taulukko 1. Sosiaalihuollon avopalvelujen toimipaikat 2006–2011, koko maa (Toimiala Online 2013)

Toimipaikkatilastot koko maassa vuosina 2006-2011	
	88 Sosiaalihuollon avopalvelut
	Toimipaikat
2006	1 966
2007	2 239
2008	2 373
2009	2 357
2010	2 428
2011	2 481

Alaviite:
Lähde: Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri
Toimialaluokitus TOL 2008

Taulukko 2. Sosiaalihuollon avopalvelujen toimipaikat 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013)

Toimipaikkatilastot kunnittain vuosina 2006-2011 muuttujina Vuosi, TOL2008, Kunta ja Toimipaikkati	
	88 Sosiaalihuollon avopalvelut
	Rovaniemi
	Toimipaikat
2006	14
2007	17
2008	19
2009	21
2010	27
2011	29

Alaviite:
Lähde: Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri
Toimialaluokitus TOL 2008

Henkilöstön ja liikevaihdon määrällinen kehitys on ollut voimakkaasti nousevaa jo kuuden vuoden ajalta Rovaniemellä, mikä edelleen vahvistaa käsitystä alan nousujohteisuudesta ja palvelujen tarpeesta. Kasvu ei ole tyrehtynyt edes taloudellisesti heikkoina aikoina Rovaniemellä. (Taulukko 3 ja 4)

Taulukko 3. Sosiaalihuollon avopalvelujen henkilöstö 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013)

Toimipaikkatilastot kunnittain vuosina 2006-2011 muuttujina Vuosi, TOL2008, Kunta ja Toimipaikkati	
	88 Sosiaalihuollon avopalvelut
	Rovaniemi
	Henkilöstö
2006	92
2007	97
2008	102
2009	106
2010	126
2011	151

Alaviite:
Lähde: Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri
Toimialaluokitus TOL 2008

Taulukko 4. Sosiaalihuollon avopalvelujen liikevaihto 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013)

Toimipaikkatilastot kunnittain vuosina 2006-2011 muuttujina Vuosi, TOL2008, Kunta ja Toimipaikkati	
	88 Sosiaalihuollon avopalvelut
	Rovaniemi
	Liikevaihto (1000 euroa)
2006	3 464
2007	4 006
2008	4 022
2009	4 249
2010	5 773
2011	7 387

Alaviite:
Lähde: Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri
Toimialaluokitus TOL 2008

Sosiaalihuollon avopalvelujen liikevaihto henkilöittäin on laskenut hieman Rovaniemellä vuonna 2008, joka oli valtakunnallisesti taloudellisesti heikko vuosi. Sama notkahdus tapahtui liikevaihdossa toimipaikoittain vuonna 2008, mikä vielä paheni vuonna 2009. Vuodesta 2010 alkoi jälleen noususuuntainen liikevaihdon kehitys sekä henkilöittäin että toimipaikoittain. Laskusuhdanne näyttää siis vaikuttavan alan kannattavuuteen heikentävästi, kuten yleensä lähes kaikkiin muihinkin toimialoihin. (Taulukko 5 ja 6)

Taulukko 5. Sosiaalihuollon avopalvelujen liikevaihto/henkilö 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013)

Toimipaikkatilastot kunnittain vuosina 2006-2011 muuttujina Vuosi, TOL2008, Kunta ja Toimipaikkati	
	88 Sosiaalihuollon avopalvelut
	Rovaniemi
	Liikevaihto / henkilö (1000) euroa
2006	38
2007	42
2008	40
2009	40
2010	46
2011	49

Alaviite:
Lähde: Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri
Toimialaluokitus TOL 2008

Taulukko 6. Sosiaalihuollon avopalvelujen liikevaihto/toimipaikka 2006–2011, Rovaniemi (Toimiala Online 2013)

Toimipaikkatilastot kunnittain vuosina 2006-2011 muuttujina Vuosi, TOL2008, Kunta ja Toimipaikkati	
	88 Sosiaalihuollon avopalvelut
	Rovaniemi
	Liikevaihto / toimipaikka (1000 euroa)
2006	247
2007	236
2008	212
2009	202
2010	214
2011	255

Alaviite:
Lähde: Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri
Toimialaluokitus TOL 2008

Kaikista edellisistä taulukoista voi päätellä, että kyseinen ala on hyvin tärkeä. Taloudellisesti heikkoinakin vuosina toimipaikkojen ja henkilöstön lukumäärä vain kasvavat, vaikka kannattavuus on oletettavasti heikentynyt, kun liikevaihto on pienentynyt henkilöittäin laskettuna. Lukuihin sisältyvät kaikki sosiaalialan avopalvelun toiminnot, joista ikääntyneiden palvelujen osuus on yksi suurimmista. Olen esittänyt tilastot kaikista sosiaalihuollon avopalveluista, jotta suuntaus olisi selkeämmin tulkittavissa. Ikääntyneiden tilastoja on yhdistetty vammaispalveluihin, mikä myös puoltaa esitystapaani ja mahdollistaa realistisen kokonaiskäsityksen antamisen.

Rovaniemen kaupungin ikääntyneiden hyvinvointipolitiikan suunnittelussa ja toiminnassa ovat tavoitteena ikäihmisten yksinäisyyden ja syrjäytymisen eh-

käisy sekä mielekkään toiminnan edellytysten luominen. (Rovaniemen kaupunki 2012, 3.) Palvelumarkkinoiden kehitys ja kasvu yksityisellä puolella on havaittavissa, mutta se vaatii työtä sekä yksityisellä että kunnallisella puolella. Ikääntyneiden hyvinvointipolitiikan tavoitteiden toteuttamiseen Rovaniemellä tarvittaneen lisää yksityisiä palveluja ikääntyneiden määrän voimakkaasti lisääntyessä. Vuonna 2012 Rovaniemen kotihoitopalvelujen palveluista noin 30 % oli ostopalveluja puitesopimuksella ja tuntihinnoiteltuna. Tulevaisuudessa lisääntyvä palvelun tarve tullaan ostamaan yksityiseltä sektorilta. (Ylitalo 2014).

3.3 Palvelusetelit

Palveluseteli edistää sosiaali- ja terveystalouden käyttäjän vapautta valita ja mahdollisuutta saada tarvitsemaansa palvelua yksityiseltä palvelun tuottajalta. Palvelusetelillä voi hankkia kunnan tai kuntayhtymän palvelulle vaihtoehdon, jos se kuuluu sellaisiin palveluihin, jotka asukkaille tulee järjestää. Kunta itse päättää ottaako palvelusetelin käyttöön ja mihin palveluihin. Palveluseteli voi olla kaikille samansuuruinen tai tulosidonnainen. Setelin saamiseksi täytyy tehdä arviointi palvelun tarpeelle. Jatkuva ja säännöllinen kotihoito käyttää tulosidonnaista palveluseteliä. Palvelusetelillä maksaminen ei oikeuta kotitalousvähennykseen. Kuntien tulee pitää julkisesti saatavilla hinta- ja palveluluetteloja palvelujen tuottajista, jotka ovat hyväksytyjä. Kunta voi hyväksyä yksityisen palvelun tuottajan, joka täyttää lain asettamat vaatimukset, on ennakkoperintärekisterissä, jolla on vastuuvakuutus ja on tasoltaan vähintään kunnan palvelujen veroinen. Lisäksi kunta voi asettaa muita vaatimuksia, mutta ne eivät saa olla syrjiviä. Palvelusetelillä hankittujen palvelujen asiakasta koskee kuluttajansuojalainsäädäntö. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012a.) Viriketoiminta ei sisälly palvelusetelin käyttöoikeuteen, sillä se ei ole kunnille veloitettua palvelua. Halusin silti ottaa asiasta selvää, sillä tilanne voi tulevaisuudessa muuttua tai suunnittelemani palvelu vielä muovautua.

Kunta voi hyväksyä kaikki edellyttämänsä velvoitteet täyttävät yksityiset palveluntuottajat tai kilpailuttaa ne julkisista hankinnoista annetun lain mukaisesti. Kunnan ja palveluntuottajan välille ei synny sopimussuhdetta. (Kunnat 2013.) Rovaniemellä voidaan palveluseteliä käyttää normaalissa hoivassa, hoidossa ja kotisairaanhoidossa, mutta ei siivous- ja asiointipalvelussa. (Ro-

vaniemen kaupunki 2013a.) Palvelusetelin käytön mahdollisuus tulevassa yrityksessä voisi olla liiketoiminnallisesti suotuisa asia, sillä setelin avulla asiakas on vapaa valitsemaan haluamansa palvelun. Viriketoiminta ei kuulu kunnille veloitettuihin palveluihin, joten setelin käyttö ei ole mahdollista. Ikääntyneitä koskevat asiat kuitenkin kehittyvät koko ajan ja sen vuoksi olen tutustunut vaatimuksiin, jotka yrityksen tulee täyttää päästäkseen kunnan hyväksymäksi palveluntuottajaksi.

4 IKÄPOLIITIIKKA, -RAKENNE JA LAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 Valtakunnallinen ikäpolitiikka

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto ovat laatineet ikääntyneiden palvelujen kehittämiseksi ja arvioimiseksi *laatusuosituksen*. Siinä esitetään kehityslinjaus palvelurakenteelle, asumis- ja hoitoympäristölle sekä henkilöstön määrälle, osaamiselle ja johtamiselle. Käytännössä kunnat toteuttavat ikääntymispolitiikkaa ja myös järjestävät ikääntyneiden sosiaali- ja terveyspalvelut. Tavoitteena on, että jokainen kunta laatii ikääntymispoliittisen strategian, joka tehdään yhdessä kunnan hallintokuntien, kuntalaisten, järjestöjen, elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden kanssa. Strategiassa kerrotaan, kuinka kunta edistää ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä sekä miten vastuunjako järjestetään toimijoiden kesken. Kunnanvaltuusto hyväksyy strategian ja ikääntyneitä käsittelevissä päätöksenteoissa noudatetaan sen linjauksia. Suomalainen palvelurakennemuutos on osa kuntauudistusta ja kansallinen Kaste-kehittämisohjelma johtaa ja uudistaa suomalaista sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. Sen tavoitteena ikääntyneiden osalla on muun muassa heidän *hyvinvoinnin ja toimintakyvyn parantaminen oikea-aikaisilla ja tarpeenmukaisilla palveluilla*. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.)

Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiassa *asiakaskeskeisyys nostetaan palvelujen lähtökohdaksi*. Ikääntyneitä tuetaan ensisijaisesti heidän omassa asuinympäristössään itsenäisen elämän, toimintakyvyn ja osallisuuden mahdollistamiseksi. Tähän voidaan käyttää uutta teknologiaa. Saavutettavat, yhdenvertaiset sekä asiakaskeskeiset palvelut ovat lähtökohtana. Kunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen täydentämiseksi *yksityinen sektori tarjoaa vaihtoehtoja*. Hintakilpailutuksen sijaan on luotava *kumppanuuksia*, mikä mahdollistaa palvelujen tuottamisen tehokkaasti. Palvelujen rahoitus muutetaan taloudellisesti toimivia ja asiakaskeskeisiä palveluja tukevaksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011b, 11–12.) Hankintalainsäädännön hallitseminen vaihtelee suuresti eri kuntien välillä. Tämä aiheuttaa esimerkiksi usein kilpailutusta pelkän hinnan perusteella, mikä ei ole hedelmällistä kenenkään kannalta pidemmällä aikavälillä.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti vuonna 2011 arviointiryhmän ikääntyneisiin kohdistuville vaikutuksille. Tavoitteena oli muun muassa lisätä tietoisuutta

ja ymmärrystä ikääntyvistä ihmisistä sekä kannanotto ikäystävälliselle yhteiskunnalle. Eräs tehtävä oli luoda perusta arviointityökalulle alueelliseen kehittämiseen. Tuloksena työryhmä haluaa puhua elämänkulkupolitiikasta ikäpolitiikan sijaan, sillä se katsoo, että ikääntymisestä puhuttaessa on otettava huomioon kaikki ikäryhmät. Työryhmä esittää, että hallitus alkaisi pian luoda Suomelle uutta ikäohjelmaa tai elämänkulkuojelmaa, jossa otetaan huomioon kestävyysvaje ja väestön ikääntyminen. Työryhmä esittää ikäaparaattia, jolla arvioidaan ikääntymisen, senioreiden ja alueiden kehittämisen vaikutusta toisiinsa. Alueellisesti työryhmä vaatii tekemään erilaisia ratkaisuja ikääntymiseen, levittämään tietoa niistä sekä näkemään ikääntyneet voimavarana. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011, 3,10.)

4.2 Rovaniemen ikäpolitiikka

Rovaniemen ikäpoliittisessa strategiassa ohjaavia arvoja ovat *turvallisuus* elinympäristössä ja luottamus avunsaantiin, *kumppanuus* yhteisöllisyyden kokemisen ja tasavertaisen osallistumisen mahdollisuuden muodoissa sekä *merkittävyyden kokeminen* ikääntyneen voimavaroja huomioiden ja yksilöllisyyttä sekä itsemääräämistä kunnioittaen. Kumppanuuteen liittyviin arvoihin sisältyvät myös eri toimijoiden välinen kumppanuus ja yhteistyö. Ikääntyneiden voimavarojen hyödyntäminen ja aktiivisen toiminnan mahdollistaminen tarvitsevat sosiaalisia verkostoja ja osallistumisen mahdollisuutta yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Ikääntyneen hyvinvointiin kuuluvat kulttuurielämykset, elinikäinen oppiminen ja liikunta. Kulttuuripalvelut tehdään ikääntyneitä houkuttelevaksi ja helposti saataviksi. Kulttuuriaktiivisuus vaikuttaa suoraan myönteisesti ikääntyneiden hyvinvointiin. (Rovaniemen kaupunki 2008, 6,9.) *Yhteistyö kaupungin ja yksityisen sektorin välillä on kehittymässä vähitellen ja kotihoidon kasvava tarve on tarkoitus ratkaista yksityisillä palveluntarjoajilla.* (Ylitalo 2014). Toimenpide- ja kehittämisohjelma 2007–2015 on tarkoitettu Rovaniemen ikäpoliittisen strategian seurantaan ja arviointiin. (Kuvio 2). Suunnitelmat näyttävät hienoilta papereissa ja toivon mukaan niitä kyetään toteuttamaan taloudellisesti heikkoinakin aikoina.

Kuvio 2. Rovaniemen ikäpoliittinen strategia vuoteen 2020 (Ks. Rovaniemen kaupunki 2008,7)

Rovaniemen kaupungin ikääntyneiden hyvinvointipolitiikan suunnittelun ja toiminnan tavoitteena ovat *ikäihmisten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy sekä mielekkään toiminnan edellytysten luominen* (Rovaniemen kaupunki 2012, 3.)

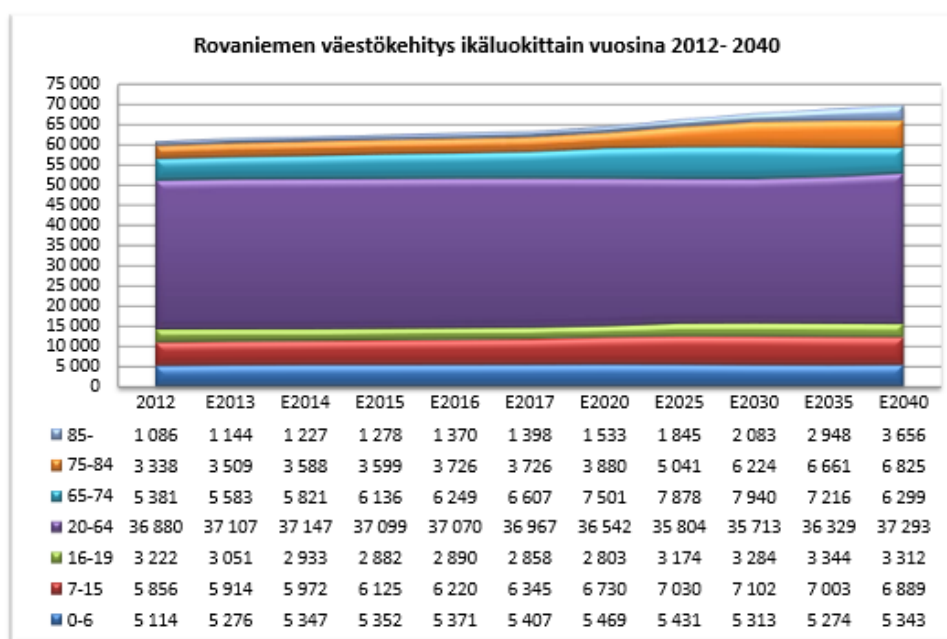
Lapin yliopiston KaupunkiElvi tutkimus- ja kehittämishankkeen tutkimustulokset antavat tietoa ikäpolitiikan kehittämiseksi ja osoittavat ehkäisevän toiminnan paikkoja. Niitä ovat osallistumis- ja harrastusmahdollisuudet, asuntojen ja asuinympäristön parantaminen, terveyden tukeminen sekä huomion kiinnittäminen sosio-ekonomisista johtuvan epätasa-arvon tasoittamiseen. Epätasa-arvo kasautuu erityisesti iäkkäimmille ja vähän koulutetuille naisille. Rovaniemen tutkimustuloksissa saatiin viitteitä kolmasikäisten naisten yksinäisyydestä ja masentuneisuudesta sekä miesten kielteisestä suhtautumisesta tulevaisuuteen. Tämä näyttää olevan hyvinvointi- ja ikäpoliittinen haaste Rovaniemelle. (Vaarama–Ollila 2007, 217–218.) Tutkimustulokset tukevat ikääntyneiden viriketoiminnan tarvetta, sillä ehkäisevän toiminnan paikkoja ilmeni muun muassa osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksille. Viriketoiminnalla olisi mahdollista myös parantaa ilmennyttä sosio-ekonomista epätasapainoa.

4.3 Rovaniemen ikärakenne ja ennuste

Suunnittelemani yrityksen asiakkaita ovat ikääntyneet ihmiset eli tarkemmin sanottuna yli 65-vuotiaat henkilöt. Ennusteen mukaan tämä ikäryhmä tulee kasvamaan Rovaniemellä voimakkaasti, joten potentiaalisia asiakkaita on myös tulevaisuudessa. Erityisesti yli 75-vuotiaiden määrät tullevat nousemaan hyvin voimakkaasti, jopa yli kaksinkertaistumaan noin kahdenkymmenen vuoden kuluttua, mikä kannattaa tulevaisuudessa huomioida suunnittelemissani viriketoiminnallisten palvelujen kehittämisessä. (Taulukko 7). Ennalta ehkäisevä työ tämän ikäryhmän kotona asumisen tukemiseksi olisi tärkeä ottaa haltuun pikimmiten. Rovaniemen kaupungin ikääntyneiden hyvinvointipolitiikan tavoitteet ikäihmisten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn sekä mielekkään toiminnan edellytysten luomiseen vaativat myös yksityisten palvelujen tarjontaa yhä enemmän.

Taulukko 7. Rovaniemen kaupungin väestökehityksen ennuste ikäluokittain 2012–2040 (Rovaniemen kaupunki 2013b, 12)

Kuva 9: Väestökehitys ikäluokittain 2012 - 2030 (henkeä), (Tilastokeskus)

Kyselytutkimukseni on rajattu Rovaniemen kaupungin keskustan ja lähialueen ikääntyneille, sillä suunnittelemani palvelu tulee olemaan helpoiten saatavilla juuri heille. Rovaniemen keskustassa asuu noin 81 % alueen yli 65-vuotiaista. Vuoden 2012 lopulla Rovaniemen keskustassa asui 7970 yli 65-vuotiaista, jotka ovat kyselytutkimukseni kohderyhmää ja suunnittelemani yrityksen potentiaalisia asiakkaita. (Taulukko 8)

Taulukko 8. Rovaniemen eri alueiden väestö ikäluokittain 31.12.2012 (Rovaniemen kaupunki 2013b, 7)

Taulukko 1: Rovaniemen suuralueiden väestömäärät 31.12.2012 (Tilastokeskus)

	Yhteensä (% kunnan väestöstä)	0-6	7-14	15-64	65-74	75-84	85-
Rovaniemi	60877	5114	5182	40776	5381	3338	1086
Rovaniemen keskus	52393 (86,1)	4523	4445	35455	4370	2670	930
Sodankyläntie	711 (1,2)	35	36	444	102	82	12
Ounasjoki	2227 (3,7)	142	187	1315	345	197	41
Alakemijoki	2914 (4,8)	267	298	1814	276	193	66
Ranuantie	612 (1,0)	50	56	402	60	37	7
Yläkemijoki	1491 (2,4)	69	122	898	217	157	28
Tuntematon	529 (0,9)	28	38	448	11	2	2

4.4 Lainsäädäntö ikääntyneiden palveluille ja etuuksille

Ikääntyneiden palveluja ja etuuksia koskevaa lainsäädäntöä iän perusteella ovat muun muassa *Sosiaalihuoltolain 710/1982 sisältämät sosiaali- ja terveyspalvelujen saannin aikarajat*, jotka turvaavat 75 vuotta täyttäneille pääsyn kunnan sosiaalipalvelujen tarvearviointiin seitsemäntenä arkipäivänä yhteydenotosta. 1.7.2013 voimaan astuneessa *Laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012* säädetään ikääntyneen palvelutarpeisiin vastaamisesta, palvelujen saannista sekä laadusta. Lisäksi palvelujen ja etuuksien sääntelyyn vaikuttavat lukuisat muut lait riippumatta iästä, kuten Sosiaalihuoltolaki 710/1982, Kansanterveyslaki 66/1972, Erikoissairaanhoidtolaki 1062/1989, Laki omaishoidon tuesta 937/2005, Asiakasmaksulaki 734/1992, Asiakasmaksuasetus 912/1992, Lääninhallituslaki 22/1997, Laki sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta 669/1996, Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 603/1996, Sotilasvammalaki 404/1948, Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988, Laki eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta 1039/1997, Rintamasotilaseläkelaki 119/1977, Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä 988/1988, Kansaneläkelaki 568/2007, Laki eläkkeensaajien asumistuesta 571/2007, Laki vammaisuuksista 570/2007, Sairausvakuutuslaki 1224/2004 ja eri alojen työeläkelait. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013b.)

1.7.2013 voimaan astunut Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 eli toisella nimellä kutsuttu *vanhuspalvelulaki* on ohjattu toteutumaan sosiaali- ja terveys-

ministeriön, Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen, Kuntaliiton, Valviran ja aluehallintovirastojen yhteistyöllä. Valmiudet lain toteuttamiseksi Suomen kunnissa ovat eri tasoilla. THL:n tehtävänä on lain toimeenpano ja myös sen seuranta, joka on haasteellista tietopohjan puutteen vuoksi. Tämän takia THL ja Valvira suorittavat kunnissa kyselyjä sekä ennen lain voimaantuloa että sen jälkeen. Kyselytutkimuksesta muodostettujen tulosten mukaan haastetta riittää, mutta ikääntyneiden palveluista on nyt koottuna hyvät tiedot. Tämä antaa hyvät valmiudet uusintakyselyille ja Valviran lain valvonnalle. Valtakunnallinen lainvalvontaohjelma valmistuu huhtikuussa 2014, jolloin Valvira antaa määräyksen omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatisesta ja seurannasta. Omavalvontasuunnitelmaa koskeva lainkohta astuu voimaan vuonna 2015, joten toimintayksiköillä on täten riittävästi aikaa valmistautua. (Bruce 2013.)

Vanhuspalvelulain toteutumisesta on tehty kuntakysely. Siihen osallistuivat kaikki Suomen kunnat lukuun ottamatta muutamaa Ahvenanmaan kuntaa. Yli puolella kunnista oli olemassa suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi. Lapin AVI:n toimialueella oli puutetta erityisosaamisesta ja etenkin gerontologisen sosiaalityön osaamisesta. Hyvinvointia ja terveyttä tukevia neuvontapalveluja arvioitiin järjestettävän Lapin AVI:n toimialueella eniten. Ikääntyneiden hyvinvointia ja itsenäistä suoriutumista tukevia terveystarkastuksia tai kotikäyntejä tekivät Pohjois-Suomen AVI:n toimialueella peräti kaikki kunnat. Noin kolmella neljästä kunnasta oli yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa ikääntyneen väestön tukemiseksi. Jatkosuunnitelmissa on tehdä uusi kuntakysely vuoden 2014 lopulla. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2013.)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011 pyrki vuoden 2011 lakiuudistuksessa selkeyttämään yksityisen sosiaalipalvelun käsitettä, korostamaan palvelujen tuottajien omaa vastuuta palvelujen laadusta ja painottamaan ennakkollista valvontaa. Tavoitteena oli myös selkeyttää valvontaviranomaisten toimivaltaa, vahvistaa niiden välistä yhteistyötä ja painottaa kunnan tehtävää valvontaviranomaisena. Laki varmistaa, että asiakas, joka käyttää yksityisiä sosiaalipalveluja saisi hyvänlaatuisia sosiaalipalveluja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011a; Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011.) Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus on valmistellut hallituksen esitystä kahden erillisen lain

yhdistämisestä tammikuusta 2009 alkaen. Siinä yksityisestä terveydenhuollosta ja sosiaalihuollosta annetut lait yhdistettäisiin. Tavoitteena on saada yksinkertaiset hallintomenettelyt, turvata korkea laatu sekä asiakkaan ja potilaan asema. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012b). Sosiaaliset palvelut ovat vastuullista ja laaduntarkkailua vaativaa toimintaa, johon myös suunnittelemani ikääntyneiden viriketoiminta sisältyy. Viriketoiminta ei kuitenkaan ole luvanvaraista toimintaa, eikä vaadi omavalvontasuunnitelmaa, kuten terveydenhuollon palvelut tai ympärivuorokautiset sosiaalihuollon palvelut. Tavoitteena kuitenkin on menestyvä yritys, joten mielestäni *omaehtoinen valvontasuunnitelma* on tarpeellinen laadukkaan toiminnan tueksi.

Hieman ennen joulua 2013 sosiaali- ja terveysministeriö luovutti ehdotuksen uudesta sosiaali- ja terveystieteiden peruspalveluministeri Susanna Huoviselle. Lapin liiton ja Lapin sairaanhoitopiirin edustajien mukaan ehdotus on sekava, vanhanaikainen ja lisää hallintoa entisestään. (Hietala–Pasula 2013.) Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson sanoo, että sotelaki-esitys on vielä perustuslain vastainen, mutta ratkaistavissa. Lakiesityksessä kunnan vaikutusvalta määräytyy asukasluvun mukaan, minkä perustuslakiasiantuntijat ovat kyseenalaistaneet. Kaikki hallituspuolueet ovat yhtä mieltä, että lakiuudistuksen linjauksista voidaan tarvittaessa neuvotella. (Kiuttu–Luotonen 2013.) Soteuudistus voi sotia myös hankintamenettelyä vastaan, sillä laajojen sotealueiden ja pienempien perustason alueiden välillä palvelujen tuottamisesta pystyttäisiin sopimaan ilman kilpailutusta, jota hankintalaki edellyttää. Käytännössä EU-komissio voi tyrmätä suunnitellun tavan mahdollisten valitusten vuoksi. (Jurvelin 2013.) On vaikeaa tehdä johtopäätöksiä, että miten tulevat lakimuutokset vaikuttavat yksityiseen sektoriin. Silti lakimuutosten seuraaminen myös yksityisellä sektorilla on lähes välttämätöntä ja kannattavaa, jotta kykenee ennakoimaan tarpeeksi ajoissa niin mahdollisuuksiin kuin uhkiinkin.

5 IKÄÄNTYNEIDEN VIRIKETOIMINTA

5.1 Viriketoiminta menetelmänä

Toimintakyvyn osa-alueet voidaan jakaa psyykkiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen. Psyykkisestä ja sosiaalisesta toimintakyvystä käytetään yhteisnimitystä henkinen suorituskyky. Hyvinvoinnin mittana on keskeisesti toimintakyky, jolla tarkoitetaan ikääntyneen arkielämästä selviytymistä ja täysipainoisen elämän sekä tavoitteiden ja toiveiden toteuttamisen mahdollisuutta. Useimmat asiat tarvitsevat voimavaroja toimintakyvyn kaikilta osa-alueilta samanaikaisesti. (Airila 2007, 6.)

Henkisen toimintakyvyn heikkeneminen voi johtua useasta eri syystä. Osallistuva ja älyllinen toiminta tukee psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä antaa merkitystä ja sisältöä elämälle. Kuntouttava viriketoiminta *ylläpitää ikääntyneen ihmisen henkistä vireyttä ja voimavarojen säilymistä sekä ehkäisee masentuneisuutta ja toimintakyvyn ennenaikaista heikentymistä*. Henkistä suorituskykyä vahvistavia ovat muun muassa henkisten toimintojen jatkuva käyttö, älylliset harrastukset, uuden oppiminen, mielekäs toiminta, sosiaalinen osallistuminen, kaikkien aistien käyttö sekä elämykset ja kokemukset. Viriketoiminta on erityisen tärkeää huonokuntoisille vanhuksille, joiden henkisen vireyden säilyminen on riippuvaista toisten tuesta. Virikkeellinen ympäristö ja henkisten toimintojen harjoittaminen hidastavat aivojen toiminnallista vanhenemista, sillä ne parantavat hermoston omaa kompensatiokykyä. Kuntouttavan viriketoiminnan periaatteita ovat yksilöllisyys, tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus, systemaattisuus, monipuolisuus ja kirjaaminen sekä arviointi. (Airila 2007, 8–12.) Sosiaalisesti aktiiviset ikääntyneet ovat pienemässä riskissä sijoittua laitoshoitoon. Aktiviteetit ovat tärkeitä sosiaalisten suhteiden syntymiselle. Sosiaalisen tuen kokemukset ovat useimmiten peräisin läheisiltä. Mahdollisuus niiden saamiseen on tärkeää taata silloinkin, kun ikääntynyt ei jaksakaan enää osallistua aktiviteetteihin kodin ulkopuolella. (Virkkunen 2006, 18.)

Vireitten ja itsenäisten ikäihmisten on tärkeää käyttää olemassa olevia kykyjä, tietoja ja taitoja. *Tehokas ennalta ehkäisevä toiminta auttaa myöhemmän vaiheen toimintakyvyn säilymisessä*. Esimerkiksi erilaiset vapaaehtoistyöt

ovat hyviä vaihtoehtoja. Apua tarvitsevat ikääntyneet tarvitsevat tukea yksilöllisesti omiin mieltymyksiin liittyen. Myös uudet, innostavat toiminnot ja kontaktit ovat tärkeitä. Hyvin iäkkäät ja toimintakyvyltään voimakkaasti heikentyneet ikääntyneet eivät jaksakaan osallistua enää ryhmiin, vaan tarvitsevat yksilökohtaista hyvinolon tuottamista omien toivomuksien mukaisesti. Esimerkiksi musiikin kuuntelu, lukeminen, muistelu, juttelu ja myönteisten elämysten aikaansaaminen ovat heille sopivia virikkeitä. Dementoituneet ikääntyneet hyötyvät viriketoiminnasta jäljellä olevien kykyjen ja toimintojen ylläpidossa sekä identiteetin ja itsetunnon tukijana. Dementoituneiden virikkeellinen kuntoutus tukee hyvin säilyneitä toimintakyvyn osa-alueita, jotka tulee selvittää. Tämä tuo onnistumisen ja pystyvyyden kokemuksia, jotka ovat erityisesti heille tärkeitä. (Airila 2007, 18–19.) Toimintakyvyltään heikentyneelläkin voi olla kykyjä, jotka antavat tarpeellisuudentunnetta. Kyky auttaa, ilahduttaa ja osoittaa ystävällisyyttä voivat vahvistaa itsetuntoa. Osa ikääntyneistä löytää nämä kyvyt itsestään, mutta jotkut tarvitsevat siihen apua. (Sarvimäki 2007, 53.)

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liiton ennalta ehkäisevän sosiaalisen kuntoutuksen ”Tuottava vanhuus” -projektin tuotoksena syntynyt konkreettinen Ikääntymissuunnitelma-vihkonen auttaa löytämään omat vahvuudet ja voimavarat, joiden avulla selviää tulevaisuuden haasteista. Kansiomuotoinen suunnitelma on tarkoitettu yli 65-vuotiaille. Selville tulevat myös mahdolliset tuen tarpeet. Tavoitteena on vahvistaa ikääntyneitä käyttämään omia voimavarojaan laadukkaaseen kotona asumiseen, hyvään elämänhallintaan, oma-toimisuuteen ja luomaan turvaverkostoja elämän kriisitilanteisiin. (Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry 2014.)

Viriketoiminta on mahdollista sekä yksilöllisesti että ryhmässä toteutettuna ja molemmissa tavoissa on omat etunsa. Menetelmä riippuu siitä, että millaiset asiakkaat, toiminta ja tavoitteet ovat. Taustatiedot, havainnointi ja kokemus auttavat selvittämään, että mikä auttaa kyseistä ikääntyneitä parhaiten. Eri-tyisesti hyvin huonokuntoisille, kotona asuville apua tarvitseville sekä dementoituneille ikääntyneille käytetään yksilöllistä viriketoimintaa. Ikääntyneiden yksiköissä pienryhmätoiminta on suositeltua. (Airila 2007, 33–34.) Kaikki yksinasuvat ikääntyneet eivät kuitenkaan koe itseään yksinäiseksi. Silloin, kun yksinäisyys on vapaaehtoista, niin se voi olla rauhoittavaa, luovuuden

mahdollistavaa ja on edellytyksenä jaksamiselle. Toisessa ääripäässä yksinäiseksi kokevan ja yksin asuvan ikääntyneen elämässä asiat voivat vääristyä ja aiheuttaa pelkotiloja. Silloin hän voi eksyä hakemaan helpotusta lääkkeitä tai päihteistä. (Hakala 2007, 104–105.)

5.2 Viriketoiminnan sisältöjä

Yksi keskeisimpiä viriketoiminnan tavoitteita on vuorovaikutuksen ja keskustelun aikaansaaminen. *Keskustelu* ylläpitää keskustelutaitoa, keskittymiskykyä, tarkkaavaisuutta, huomiokykyä, mielikuvitusta ja muistitoimintoja. Jokapäiväiset spontaanit juttutuokiot antavat perustan henkiselle vireydelle. Jokaisella ihmisellä tulee olla mahdollisuus keskusteluun päivittäin. *Muistelu* aktivoi keskusteluun, vireyttää muistia ja aivotoimintaa, piristää mielialaa ja on hauskaa yhdessä. Se voi olla joillekin ikääntyneille myös terapeutista. Muistelutilanteissa on tärkeää, että päästään takaisin nykypäivään positiivisessa mielentilassa. Hyvät kokemukset, onnistumiset ja elämän parhaat hetket ovat muistellessa tärkeitä itsetunnon ylläpitäjiä. Ikävät ja ahdistavat elämäkokemukset on tarpeen käydä läpi, keskustellen ryhmässä tai kahden kesken päästen positiiviseen lopputulokseen. (Airila 2007, 41, 43–44.) Muistelu on vanhuustutkimuksen elämänkaarinäkökulmassa vanhuuteen ajoittuva prosessi, jossa ikääntynyt kertoo elämänsä, tulee tutuksi oman elämänsä ja itsensä kanssa, sekä valmistautuu kuolemaan. Samalla kun ikääntynyt merkityksellistää elämänsä tapahtumia, hän suuntautuu tulevaisuuteen. Ihminen samaistaa itsensä sellaisena kuin hän muodostuu elämänhistoriassaan, mutta myös vahvasti sellaisena kuin haluaa tulevaisuudessa olla. Samalla lailla kuin ihminen kertoo ja muistelee eletyn elämänsä, hän kertoo ja ”muistelee” tulevaisuutensa eli ennakoi, pohtii mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja sekä laitaa itsensä sisälle tarinaan tulevaisuudesta. (Virkkunen 2006, 15.)

Musiikki aktivoi laajasti ja herättää monenlaisia tunteita. Erilaiset tunnetilat auttavat kokemaan ja purkamaan tapahtumia aina uudelleen, millä on terapeutin vaikutus. Musiikissa tunnetilan voi kokea turvallisesti ja vapaasti. Musiikki herättää yksilöllisesti merkittävän kokemusmaailman ja tuo mieleen tiettyjä tunnelmia. Musiikki voi herättää mielihyvää erittämällä elimistöön endorfiinia. Musiikki voi aktivoida aivoja vilkastaen verenkiertoa ja aivojen lihastoimintaa voimistaen. Musiikin kuuntelu myös kehittää kuuloa, tarkkaavai-

suutta ja keskittymistä sekä nauttimista esteettisyydestä. *Pelit ja leikit* kehittävät sekä kognitiivisia että sosiaalisia kykyjä ja taitoja. Ne parantavat mielialaa, aktivoivat ajattelua ja ovat sosiaalisen kanssakäymisen tärkeä muoto. Pelaamisen on oltava vapaaehtoista ja mieluista. Se ei saa olla liian vaativaa, mutta ei liian helppoakaan. Jotkut eivät halua pelata ryhmässä, vaan mieluummin yksin tai kahdestaan. *Juhlia ja tapahtumia* pitäisi olla paljon, sillä ne tuovat vaihtelua ja virkistystä ikääntyvien arkeen. Niitä odotetaan, suunnitellaan, niihin valmistaudutaan ja niitä muistellaan myöhemmin. *Retket* ovat yksi parhaista virkistysmuodoista. Ne määräytyvät osallistujien halukkuuden ja voinnin mukaisesti. *Osallistuva kodinomainen toiminta* on ikääntyneille tuttua ja turvallista. Se voi antaa laitoksissa oleville pystyvyyden kokemuksia ja on osa psykososiaalista kuntoutusta, jossa yhdistyvät fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen toiminta luontevasti. (Airila 2007, 46, 49, 55–56.)

Toiminnoista on tiedostetusti jätetty pois liikunnalliset muodot, sillä ne vaativat lisää asiantuntijuutta. Uskon kuitenkin, että perehtymällä aiheeseen ja saamalla ohjeistusta, esimerkiksi tanssiminen, tuolijumppat ja helpot voimisteluliikkeet ovat mahdollisia ja suosittuja viriketoimintoja. Kaikki terveyteen ja turvallisuuteen liittyvä kiinnostanee ikääntyneitä, joten erilaiset luentotilaisuudet näistä aiheista ja myös muista kiinnostuksen kohteista voisivat olla antoisia. Ikääntyneet ovat hyvin heterogeeninen ikäryhmä ja mieltymykset erilaisiin virikkeisiin voivat vaihdella myös tilanteen mukaan. Kohderyhmäni henkilöt ovat vielä pääosin hyväkuntoisia, joten luultavasti hieman reippaammat virikemuodot ovat toivotumpia vielä tässä vaiheessa.

6 AIEMPIA TUTKIMUKSIA JA PROJEKTEJA

6.1 KaupunkiElvi

Lapin yliopiston KaupunkiElvi tutkimus- ja kehittämishankkeessa tutkittiin niin sanotussa kolmannessa iässä olevia eli 60–79 -vuotiaita, jotka asuivat Kemmin, Kemijärven, Rovaniemen ja Tornion kaupungeissa. Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä 140 henkilöä. (Riihiaho 2007, 3.)

Sosiaalisen aktiivisuuden taso vaihtelee erittäin paljon ja kyseinen ryhmä on *hyvin heterogeeninen*. Erittäin passiivisia on silti hyvin vähän. Olennaisena ajatuksena Lapin läänin kaupunkilaisten kolmasikäläisillä on, että itse voi päättää mikä on mielekästä ja mitä haluaa tehdä. Monet eivät halua sitoutua jatkuvaan toimintaan, vaan nauttivat kotiin jäämisen mahdollisuudesta joinakin päivinä. Halua vaikuttaa kotikaupungin asioihin on olemassa, mutta jatkuva sitoutuminen toimintaan ei ole haluttua. Ikääntyneet kokevat omaavansa annettavaa, jos apua haluttaisiin hyödyntää. Useat eivät tieneet kuntansa ikäneuvoston olemassaolosta. Ikääntyneiden aktiivisuuden tunnusmerkki on *toiminnan vapaaehtoisuus*. (Riihiaho 2007, 5, 139–140.)

Kodin ulkopuolella tapahtuvan aktiivisen toiminnan koetaan tuottavan sosiaalisia kontakteja, uuden oppimista ja ajankulua. Ikääntyneiden harrastustoiminta antaa mielenvirkistystä, iloa, muutosta arkirutiineihin sekä ylläpitää psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Kolmasikäläiset eivät osallistu kovin aktiivisesti kerhoihin tai harrastepiireihin, sillä vastaajista 71 % ei osallistunut mihinkään kysytyistä. Aktiivisuuden kautta saavutettavat asiat tuottavat hyvinvointia, kuten ihmissuhteita, uuden oppimista ja toiminnan mielihyvää. Kaksi lasta on yleisin lasten lukumäärä. Yli puolella asuu lähinnä asuva lapsi samassa kaupungissa ja 15 %:lla Lapin läänissä. Kokonaan lapsettomia on noin 14 %. (Riihiaho 2007, 83, 108, 140–141.)

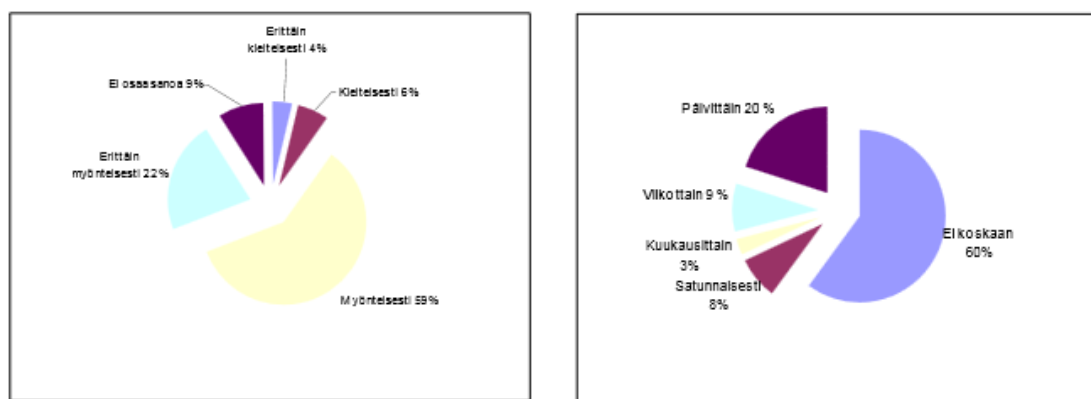
Pohjoisen kaupunkien kolmasikäläisten terveys ja aktiivisuus ovat yhteydessä koettuun elämänlaatuun. Parempi koulutus liittyy suurempaan aktiivisuuteen, vapaaehtoistyöhön ja asumisen ongelmattomuuteen, mutta myös asuinympäristön ongelmallisuuden kokemiseen. Aktiivisuus liittyy nuorempaan ikään, parisuhteeseen, parempaan koulutukseen ja parempaan taloudelliseen asemaan. Kolmasikäläiset itsearvioivat, että he eivät juuri tarvitse

apua, eivätkä käytä juurikaan muita kuin normaaleja terveystalvuuja. Toimintakyky, avuntarve ja palvelujen käyttö erottavat kotona asuvien kolmasikälaisten ikäryhmän niin kutsutuista neljäsiikälaistista, jotka ovat täyttäneet jo 80 vuotta. *Kolmasikälaisten kokema elämäntalvuu pohjoisissa kaupungeissa on pääosin hyvä ja mahdollisesti jopa parempi kuin keskimääräisesti tämänikäisillä.*

Yksinäisyyden kokeminen on samalla tasolla kuin valtakunnallisesti ja myös tämän tutkimuksen naiset kokivat enemmän yksinäisyyttä kuin miehet. Huomattavaa kuitenkin on, että juuri miehissä on pieni 2 prosentin osa, joka kokee yksinäisyyttä erittäin usein. Suurin osa kokee itsensä hyödylliseksi ja tarpeelliseksi, mutta noin joka viides kokee hyödyttömyyden ja tarpeettomuuden tunnetta. Naiset kokevat itsensä hyödylliseksi useammin kuin miehet. Läheisten auttaminen ja vapaaehtoistyö ovat yllättäen yhteydessä negatiiviseen elämäntalvuuun. Julkinen keskustelu on laskenut paljon odotuksia näiden toimintojen varaan, joten aihe vaatisi tarkempaa tutkimista. (Vaarama–Ollila 2007, 207–208, 212–216.) Harkinnan ja kehittämisen arvoista lienee mieltää, että miten viriketoiminnan avulla voisi vähentää yksinäisyyden ja tarpeettomuuden tunnetta. Voisi olettaa, että tukemalla kolmasikälaisten elämäntalvua nyt, olisi sillä positiivisia vaikutuksia tulevaisuudessa. On ennakoitu, että parinkymmenen vuoden kuluttua erityisesti yli 75-vuotiaiden määrät jopa kaksinkertaistuvat. (Rovaniemen kaupunki 2013b, 12).

KaupunkiElvi-tutkimuksen kolmasikälaistista valtaosa suhtautuu tietokoneisiin myönteisesti tai erittäin myönteisesti. 60 % ei silti ollut koskaan käyttänyt tietokonetta. Lisäksi 10 % suhtautuu tietokoneisiin kielteisesti tai erittäin kielteisesti ja 9 % ei osaa ilmaista kantaansa. Ikääntyneiden tietotekniikan käyttöä pitäisi tukea, sillä on olemassa syrjäytymisen vaara, koska palvelut siirtyvät Internetiin enenevässä määrin. (Alakärppä–Karjalainen 2007, 327; Kuvio 3.) Tuloksista on luettavissa selvä mahdollisuus tietotekniikan käytön lisäämiselle ikääntyneiden parissa. Tulevaisuutta ajatellen olisi erittäin suotavaa, että ikääntyneet kykenisivät käyttämään tietotekniikkaa ja nykyteknologiaa, joka kehittyy valtavalla vauhdilla. Tietotekniikka mahdollistaa sosiaalisten kontaktien ylläpitoa, asiointipalveluja, osallistumisen erilaisiin viihde- tai kulttuuripalveluihin ja ajantasaisen informaation kotoa käsinkin, jos ei ole mahdollisuutta

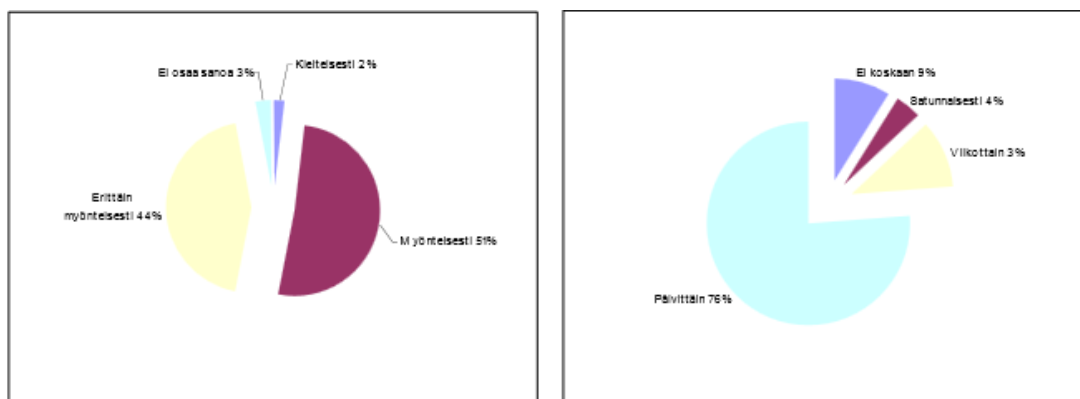
tai halua lähteä kodin ulkopuolelle. Ilolla olen huomannut lisääntyvästä ikääntyneiden tietotekniikkakurssien tarjonnasta viime aikoina. Myös yksityisten palvelujen tarjonta voisi olla kannattavaa tällä saralla. Kaikki eivät ole halukkaita osallistumaan ryhmäkoulutuksiin, joita ne nykyisin ovat suurimmaksi osin. Tablettitietokone voisi olla hyvä vaihtoehto ikääntyneelle, sillä esimerkiksi hiiren käyttö voi tuottaa vaikeuksia.

Kuvio 3. Kolmasikälaisten suhtautuminen tietokoneisiin ja niiden käyttö prosentteina vastaajista pohjoisissa kaupungeissa (N=140). (Ks. Alakärppä–Karjalainen 2007, 317)

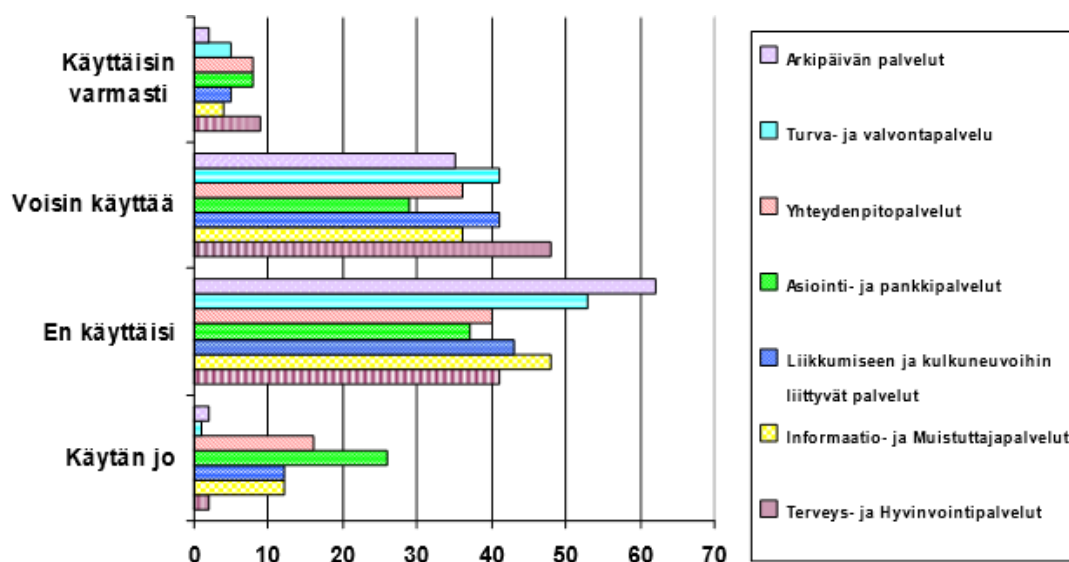
Matkapuhelimia käyttää päivittäin 76 % ja vain 9 % ei käytä koskaan. Kielteistä suhtautumista matkapuhelimiin on vain 2 prosentilla ja 3 % ei osaa ottaa kantaa. Verrattuna tietokoneeseen on matkapuhelin jo huomattavasti tunnetumpi. Matkapuhelimen käyttö tuottaa ongelmia joka kolmannelle kolmasikäläiselle. Eniten ongelmia aiheutui liiallisesta toimintojen määrästä. Myös matkapuhelimien viestitoiminto aiheuttaa ongelmia. Näppäimien ja tekstin pieni koko hankaloittavat käyttöä. Lisäksi muutamat kokivat lataamisen ongelmalliseksi. (Alakärppä–Karjalainen 2007, 319; Kuvio 4.) Tutkimuksen mukaan ikääntyneet tarvitsisivat apua myös matkapuhelimen käytön opastuksessa. Henkilökohtaisten kokemuksieni, havaintojeni ja päättelyni mukaan olisi erittäin hyvä, että jos ikääntynyt oppii käyttämään tiettyä matkapuhelinta, niin hänen ei tarvitsisi enää korkeassa iässä vaihtaa erilaista puhelinta. Tietystä vaiheesta voi olla liian suuri kynnyks tai jo mahdotonta enää opetella uudenlaisen puhelimen toimintoja. Voi aiheuttaa hyvin suurta ahdistusta ja turvattomuuden tunnetta, jos yksinasuva ei kykene saamaan puhelinyhteyttä. Mielestäni nykyinen puhelinbisnes on erittäin epäedullista ikääntyneille, sillä markkinoille kehitetään jatkuvasti uusia puhelinmalleja. Myös senioripuhelimet muuttuvat ja kehittyvät jatkuvasti, mikä on toisaalta hyvä

asia. Onko siis ainut vaihtoehto varautua ostamalla varastoon useampi samanlainen puhelin vai olisiko tässä kilpailuetua tuottava idea puhelinmyyjille ja -valmistajille?

Kuvio 4. Kolmasikäisten suhtautuminen matkapuhelimiin ja niiden käyttö prosentteina vastaajista pohjoisissa kaupungeissa (N=140). (Ks. Alakärppä–Karjalainen 2007, 319)

Noin 25 % kolmasikäisistä käyttää jo teknologiaa apuna asiointi- ja pankkipalveluissa sekä 16 % yhteydenpitopalveluissa. Keskimääräisesti noin 40 % voisi käyttää teknologiaa tulevaisuudessa saadakseen palveluita. Teknologian välityksellä hankittaisiin useimmin terveys- ja hyvinvointipalveluja (57 %), turva- ja valvontapalveluja (46 %), liikkumiseen ja kulkuvälineisiin liittyviä palveluja (45 %) ja yhteydenpitopalveluja (44 %). Viihde- ja kulttuuripalveluja voisi hankkia noin puolet teknologian avulla, vaikka niitä ei ole taulukkoon sisällytetty. (Alakärppä–Karjalainen 2007, 321; Kuvio 5.) Erityisesti viihde- ja kulttuuripalveluihin osoitettu kiinnostavuus on varteenotettava asia suunnitellessani perustettavaa yritystä. Viihde- ja kulttuuriversio voisi olla ikääntyneille mieleinen, tavoitettavissa paikasta riippumatta ja sitouttamaton vaihtoehto viriketoiminnalle. Suunnitellun yrityksen potentiaaliset asiakkaat on huomiotava myös huolellisesti Internetin kautta tapahtuvalla viestinnällä, riippumatta toiminnan erikoistumisesta. Tutkimuksesta on kulunut jo aikaa, joten oletettavasti tietotekniset taidot ovat voineet keskimääräisesti parantua, sillä tietokoneisiin suhtauduttiin positiivisesti ja kiinnostuneesti, vaikka suurella osalla ei ollut siitä kokemusta lainkaan.

Kuvio 5. Kolmasikälaisten aikomukset käyttää teknologiaa palvelujen hankkimiseen seuraavan viiden vuoden aikana prosentteina (N=140). (Ks. Alakärppä-Karjalainen 2007, 321)

6.2 Ikääntyvien kohtaamispaikka arjen voimavarana

Lapin yliopiston toimintatutkimuksellisessa sosiaalityön pro gradu -työssä on kehitetty yhdessä ikääntyvien kanssa Rovaniemelle kohtaamispaikka, joka toimii ikääntyvien omilla ehdoilla. Tutkimuksen aihe nousi esille Lapin yliopiston KaupunkiElvin perustutkimuksesta, jossa rovaniemeläisistä haastateltavista (N=67) yli neljännes (27 %) oli sitä mieltä, että *kohtaamispaikat ovat riittämättömiä*. (Tiainen 2008, 2, 4.)

Kohtaamispaikka-toimintatutkimuksen haastatteluissa ikääntyneet ehdottivat paikaksi monitoritaloa, Väartiä, Oppipoikaa ja Valtakadun eläkeläistiloja. He pitivät tärkeänä tilan avaruutta, näkyvillä oloa, kodinomaisuutta, lämminhenkisyttä, hyviä tuoleja ja sohvia sekä ennen kaikkea sitä, että tuntee itsensä paikkaan tervetulleeksi. Tiedotusvaiheessa esitteitä jakaessa ilmeni vastustusta ja karttamista, sillä ikääntyneet luulivat, että heitä oltiin houkuttelemassa Neuvokkaan vapaaehtoisiksi. Jaettujen esitteiden ansiosta ei tullut montakaan kohtaamispaikkaan, vaan lehti-ilmoitus ja epäviralliset kanavat olivat tehokkaimpia. Neljän kuukauden toteutusvaiheen aikana keskimääräinen kävijämäärä oli 17. Suurinta kiinnostusta herätti keskustelun ja vuorovaikutuksen mahdollisuus. Seuraavaksi eniten toivottiin tekemistä, esimerkiksi pelien pelaamista. (Tiainen 2008, 56–57, 60–61.) Tämä tutkimus antaa hyviä vihjeitä suunnittelemani mahdolliselle yritykselle, jos sillä tulee olemaan

kiinteä toimipaikka. Mielenkiintoisia ja arvokkaita tietoja ovat myös tiedotus- ja markkinointikanavien käytännön kokemukset. Epävirallisten kanavien toimivuuden vuoksi voinee olla kannattavaa etsiä sopivia henkilöitä, jotka toimisivat suosittelijoina ja viestin viejinä suuremmalle joukolle. Lehti-ilmoittelu toiminee vielä tänä päivänäkin ikääntyneiden keskuudessa.

Yhteisön ja siellä tapahtuvan vuorovaikutuksen avulla saatavaa sosiaalista pääomaa varten tarvitaan aina jonkinasteista *ryhmäidentiteetin* syntymistä. Tutkija tuo ilmi ikääntyvien toimintakyvyn kannalta onnistuneeseen vuorovaikutukseen liittyviä elementtejä, jotka voivat päteä yleisesti muissakin olosuhteissa. Ryhmäidentiteetin muodostumiseen liittyi toimintatapojen ja rutiinien syntyminen. Toimintatavaksi tuli ettei ollut velvollisuuksia, aikataulua, valmistaa ohjelmaa ja omia paikkoja. Yhteisiksi rutiineiksi syntyivät yhteinen aamuhetki, kuulumisten vaihto, kahvittelu ja lehtien lukeminen. Jo ensimmäisessä tapaamisessa kävijät löysivät heitä yhdistäviä tekijöitä, kuten elämäntilanne tai juttuseuran tarve. Vieraskirjan pito osoittautui hyödylliseksi etenkin uusille kävijöille, sillä siitä pystyi katsomaan ”minkä henkisiä” ihmisiä paikassa kävi. (Tiainen 2008, 67, 71–73.)

Yksilön voimavaroja tukevia tuotoksia syntyi runsaasti. Sosiaalinen verkko laajeni, kun ikääntyneet vaihtoivat keskenään yhteystietoja ja lähtivät yhdessä myös muualle. Ikääntyneet vaihtoivat kokemuksia ja saivat vertaistukea. He hyötyivät tiedonsiirrosta vertaisoppimisella, saamalla apua käytännön ongelmiin ja saamalla tietoa erilaisista tapahtumista. (Tiainen 2008, 67.) Kohtaamispaikka on mahdollistanut ”vapaaehtoista vapaaehtoistoimintaa”, joka syntyy luonnostaan, täsmällisesti kohdentuen, arvokkaasti ja hienotunteisesti. Rovaniemelle voisi olla tarpeen saada ikääntyneille arvokas, yhteinen koontumispaikka ilman velvoitteita tai sitoumuksia. Kukapa ei ole huomannut ostoskeskusten, terveyskeskusten ja kauppojen liepeillä ”hengailevia” ikääntyneiden ryhmiä. Voisiko ajatella, että kohtaamispaikkaa ei rajoitettaisi pelkästään ikääntyneille, sillä vuorovaikutus eri ikäluokkien välillä ei varmaankaan olisi pahasta. Aukioloajoilla voitaisiin kuitenkin hieman säädellä asiakaskuntaa, sillä arkisin päiväsaikaan yleensä mahdollisia kävijöitä ovat eläkeläiset, työttömät ja kodinhoitovapaalla olevat lapsineen. Ajatus ehkä on hyvä, mutta haasteellisuutta tuo rahoituksen järjestäminen. Jos yhteiskunta ei ky-

kene yksin toimintaa kustantamaan, niin kuluja olisi saatava katettua esimerkiksi asiakkaiden, hanke- tai tukirahoitusten tai sponsoreiden avulla. Voisiko tällaiselle palvelulle käyttäjillä olla maksuhalukkuutta?

Ikääntyneet pitivät kohtaamispaikasta sen vuoksi, että siellä oli mahdollista levähtää, hengähtää ja kohdata vertaisiaan ”arkisessa olohuoneessa”. Luottamus ja avoin vuorovaikutus mahdollistivat vakiintuneita käytäntöjä kuten yhteisen aamuhetken kahvin ja sanomalehden kanssa, mutta aikataulun, omien paikkojen ja valmiin ohjelman puuttumisen. Aktiivinen ihminen voi olla myös yksinäinen ja tämä interventio on todistanut, että matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja todella tarvitaan. Kolmatta ikää eläville voisi kohdentaa samanlaista palvelua, kuten nuorille nuorisoseurojen kautta. (Tiainen 2008, 96–98.) Ikääntyneet ovat hyvin heterogeenista väestöä, joten mieltymykset mahdollisille valmiille ohjelmille luultavasti vaihtelevat osallistujien mukaisesti. Sen vuoksi en kyselylomakkeessani syvenny aiheeseen kuin pintapuolisesti. Mielestäni tietokonepiste ja tablettitietokoneet olisivat ehdottoman tärkeitä tällaisessa kohtauspaikassa. Ne mahdollistaisivat oppimista joko ohjaajan tai vertaisoppisen avulla. Myös kaikenlaisen uuden kotona asumista tukevan tekniikan omaksuminen olisi tällaisessa paikassa luonnollista ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Tulen tiedustelemaan kyselyssäni halukkuutta tällaiseen.

6.2.1 Ajankohtainen kohtaamispaikkaesimerkki Rovaniemellä

Rovaniemen kaupunki on lopettamassa ikääntyneiden Aino-päiväpalvelukeskuksen. Tätä perustellaan sillä, että kyseiset palvelut eivät kuulu kuntien lakisääteisiin tehtäviin. (Tennilä 2013.) Ikääntyneiden palveluita lopetetaan Rovaniemellä vuonna 2014 yksi päiväpalvelukeskus. Tämä herättää ihmetystä, että miten se tukee kaupungin tavoitetta ikääntyneiden mahdollisimman pitkään kotona asumiseen. (Talvensaari 2013.) Ikääntyneen hoidon tavoite ja usein myös oma tahto on asua kotona mahdollisimman pitkään. On huolehdittava, että huonokuntoiset ja paljon palveluita tarvitsevat ikääntyneet eivät joudu elämään yksinäisinä ja kotiinsa eristettyinä vaihtuvien palvelujen varassa. Uhrautuvat ja sinnikkäät ikääntyneitä auttavat omaiset voivat mahdollistaa kotona asumisen vaikeastikin sairaalle ikääntyneelle. Ikääntyneitä kotona hoitavien toimintakyvyn tukeminen erilaisin palveluin ja tukitoimin lisää myös hoidettavien hyvinvointia. (Sosiaali- ja terveysministeriö

2008, 7,11.) Rovaniemen kaupungin käytännön toimet ikääntyneiden hyvinvoinnin turvaamiseksi näyttävät huolestuttavilta. Jos lakkautettavalle päiväpalvelukeskukselle ei ole tarjolla sitä korvaavaa palvelua, niin lakkautus on eettisesti arveluttava toimenpide. Ikääntyvien määrä on voimakkaassa kasvussa. Ymmärrettävästi kaupungin talous on tiukoilla, mutta onko tämä oikea kohde säästää? Kun omaishoitajat väsyvät, niin kalliisiin laitospaikkoihin joutuminen voi nopeutua. Pahimmassa tapauksessa avun tarve jopa kaksinkertaistuu, kun sekä hoidettava että mahdollisesti jo omaishoitajakin tarvitsee apua.

Päiväpalvelukeskukset Rovaniemellä on suunnattu jo melko heikossa tilanteessa oleville ikääntyneille. Kaupunki tulee asettamaan uudet kriteerinsä palveluun pääsemiseksi. Päiväpalvelukeskus Ainon lakatessa, osa asiakkaita sijoitetaan jäljelle jääviin kahteen päiväkeskukseen ja myös koteihin pyritään kehittämään korvaavaa palvelua. (Ylitalo 2014.) Rovaniemen päiväpalvelukeskuksissa saadaan sosiaalisten virikkeiden lisäksi muun muassa ruoka-, kylvytys- ja ulkoilutuspalveluja. Jouduin seuraamaan henkilökohtaisesti yhden yksikön lopettamista, sillä 87-vuotias tätini oli kyseisen palvelun käyttäjä neljä kertaa viikossa. Henkilökunnan mielestä Kerttu-tätini tilanne oli hyvin hankala, sillä hän ei olisi ollut enää kykenevä muutoksiin ja uusien ihmisten luomisiin. Maaliskuussa 2014 Kertulle myönnettiin vakituinen palvelukotipaikka Aarnenpihaan. Tätini on esimerkki jatkuvaan laitoshoitomenijöistä, mitä päiväpalvelun tuleva lakkautus mahdollisesti edesauttoi. Kuinka päiväpalvelukeskuksen lopetus ja sen mahdollisesti aiheuttama palvelutarjonnan riittämättömyys vaikuttaa omaishoitajien jaksamiseen ja heidän hyvinvointiinsa? Aikaistaako se myös heidän avuntarvettaan?

Kuvio 6. Kerttu-täti jaksohoidossa Näsmänkiepissä. Kuva: U. Kuisma

6.2.2 Ajankohtainen kohtaamispaikkaesimerkki Yhdysvalloissa

Toinen, aivan erilainen kohtaamispaikkaesimerkki liittyy hyväkuntoisiin ikääntyneisiin. Yhdysvaltain New Yorkissa on ryhmä Koreasta muuttaneita ikääntyneitä omaksunut erään paikallisen McDonald'sin ravintolan kokoontumispaikakseen. He ostavat vain kahvin tai jotain hyvin pientä ja jäävät istuskelemaan ja seurustelemaan tuntikausiksi. Tätä on kestänyt jo vuosikausia, mutta nyt tilanne on kärjistynyt sanaharkkoihin ja kahvin läikytyksiin. Poliisi-partiot ovat käyneet paikalla jopa kolmesti päivässä. (Nir–Ham 2014.) Nähtäväksi jää, että onko tämä vain satunnainen ilmiö vai laajeneeko samankaltainen toiminta joskus jonnekin muualle. Tulevaisuuden skenaarioissa olisi mielenkiintoista hahmotella, että kuinka ”vapaasti kasvatettu” sukupolvi käyttäytyy ikääntyneinä. Voivatko vastaavanlaiset kahnaukset olla mahdollisia myös Suomessa, kun ikääntyneiden määrä kasvaa ja heille ei ole tarjolla oleskelu- ja seurustelupaikkoja. Itsellänikin on tullut mieleen, että kuinka paikallisen kauppakeskuksen yrittäjä suhtautuu kahvilassaan joka päivä kokoontuviin ikääntyvien porukoihin. Tosiasiahan on, että yrittäjä maksaa paikasta vuokraa ja tarvitsee monien muidenkin kulujensa kattamiseksi tuottoa. Tällöin ei tarvitse olla ikärasisti, jos pyrkii asiakkaiden liikkuvuuteen ja oman elantonsa turvaamiseen. Vastaavanlaisia lieveilmiöitä esiintyy myös nuorison parissa.

6.3 Ikäteknologisia projekteja

KÄKÄTE-projekti eli käyttäjälle kätevä teknologia -projekti on vuonna 2010 alkanut viisivuotinen selvitys siitä, että miten teknologia voisi paremmin toimia ikääntyneiden kotona asumisen tukena. Ikäteknologialla voi monen muun hyödyn lisäksi ehkäistä tai poistaa ympäristön virikkeettömyydestä tai sosiaalisesta eristäytyneisyydestä aiheutuvia haitallisia seurauksia. Ikäteknologia mahdollistaa osallisuuden, vuorovaikutuksen ja virikkeellisuuden lisäämistä. (Mäki 2011, 5.)

VTT:n, Teknillisen korkeakoulun ja Helsingin yliopiston *Virike-projektissa* lähes 200 yli 60-vuotiasta tutustui Virike-sivustoon. Tavoitteena oli kehittää www-ympäristöön perustuva prototyyppi asiointi-, kommunikaatio-, viihde- ja tiedonhakupalveluille ja testata sitä ikääntyneiden kanssa. Lisäksi kokeiltiin 3D-ympäristöä, kehiteltiin palveluportaali ja Digi-tv-käyttöliittymä. Käytettävyydestään osallistuvalla ei edellytetty tietotekniikan käyttökokemusta tai In-

ternetin tuntemista. Ikääntyneet osallistuivat mielellään ja olivat kiinnostuneita. Monet olivat sitä mieltä, että tämänkaltaiset sivut ja palvelut ovat heille tarpeen. Eräillä oli vaikeuksia hahmottaa hiiren ja tietokoneen ruudun yhteyttä. Hahmotus ja motoriikka muuttuvat ikääntyessä, joka vaikeuttaa tietokoneen hallintaa. Osa silmän ja käden koordinaatiovaikeuksista voidaan poistaa kosketusnäytöllä, askeltavalla käyttöliittymällä tai äänikäyttöliittymällä. Kokeilusta saatiin runsaasti myönteistä palautetta. Kysyttiin, että milloin ja mistä mallin saisi tai voisi ostaa kotiinsa. Digi-tv kiinnosti myös ja haluttiin ostaa, jos se mahdollistaisi vuorovaikutteisten palvelujen käytön. (Mäki 2011, 20–21.) Tutkimus osoittaa ikääntyneiden kiinnostusta kaupallisiin tuotteisiin viriketoiminnan parissa. Tekniikan avulla saavutettavat virikepalvelut voivat olla hyvä vaihtoehto ja järkevä omaksua jo aktiivisessa ja virkeässä ikääntymisen vaiheessa, ennen kuin se on yksi harvoista helposti saavutetuista vaihtoehdoista aktiiviselle osallistumiselle.

ESANTRA eli sosiaalisen kommunikoinnin pilotointi oli vuonna 2006–2007 osa InnoELLI Senior -ohjelmaa. Siinä keskeisin tavoite oli kehittää helppokäyttöinen kuvapuhelinyhteys, joka lisäisi turvallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä sekä tukisi lievästi tai keskivaikeasti dementoituneen kotona selviämistä. Kanta-Hämeen 11 kunnassa käynnistettiin kymmenen pilottia. 25 asiakkaan kanssa tehtiin yhteistyösopimus. Toiveita ja odotuksia selvitettiin asiakkailta, omaisilta ja viranomaisilta. Asiakas sai helppokäyttöisen hipaisunäytöllisen laitteen, jossa oli puhe- ja näköyhteys omaiseen, palvelutalon henkilökuntaan ja dementiayksikköön. Haasteeksi nousi puhelinoperaattorin kilpailutusvelvollisuus, joka johti liian isoon alihankkijaketjuun. Kuvan laatu, toimintavarmuus ja kaiku vaativat parannettavaa. Linjojen tasaisuus ja nopeus koettiin tärkeiksi. Omaisat olivat halukkaita maksamaan tuotteesta, joka vähentäisi heidän huoltaan. Laitetta ei haluttu siirtää yritykselle, vaan ylläpitäjäksi haluttiin esimerkiksi valtakunnallista järjestöä. Tuhat euroa maksava laite tuntui kalliilta, joten vuokrausmahdollisuus miellytti eniten, sillä käyttöaika on vaikea ennustaa ikääntyneen kunnon vaihtelun vuoksi. (Mäki 2011, 38–39.) Kuvapuhelinyhteys toimii tehokkaasti omaisien huolen helpottajana ja palvelujen viestintäkanavana, mutta toimintavarmuus ja hintapoliittiset syyt ovat toistaiseksi olleet toiminnan laajemman leviämisen hidasteena.

Kemijärven kaupunki ja hyvinvointiteknologiayritys ArctiCare ovat saaneet epäedullista julkisuutta liiketoiminnallisissa järjestelyissään ja kannattavuudessa. Yritys on kehittänyt muun muassa ikääntyneiden arkea parantavaa teknologiaa. Kemijärven kaupunki myi suurimman osan osakkeistaan pois, jotta yritys saisi paremmin tuotekehitystukea. Yrityksen perustaminen ei tapahtunut sääntöjen mukaan, sillä kaupungin sijoitustoiminnasta olisi kuulunut päättää valtuustossa. Tulos on ollut tappiollista viimeiset viisi vuotta, mutta toimitusjohtajan mukaan toimintaa ei olla lopettamassa, sillä kysyntä on piristymässä. Esimerkiksi Kemijärven palvelukodissa on käytössä yrityksen tarjoama etähuolenpitojärjestelmä. (Hannula 2014.) Henkilökohtaisesti olen hyvin harmistunut ikäteknologiaan erikoistuneen yrityksen saamasta huonosta julkisuuden kuvasta. Toivon mukaan tämä ei syyttä leimaa ihmisten mielessä toisia saman alan yrityksiä ja hankaloita niiden kehittymismahdollisuuksia.

7 PALVELUTARVESELVITYS

7.1 Lähtökohta ja ongelmat

Palvelutarveselvitys on tarkoitettu suunnitellun yrityksen avuksi ja suunnan- näyttäjäksi. Tarkoituksena on 1) *saada tietoa kohderyhmän tämänhetkisestä tilanteesta*, mikä auttaa ymmärtämään paremmin kohderyhmän tarpeita. Elämäntilanteen selvityksestä voi olla apua myös jo olemassa oleville organisaatioille ja yrityksille. En koe tästä aiheutuvan kilpailullista ongelmaa, vaan yhteistyömahdollisuuden, joka on syntynyt aidosta auttamisen ja palvelun halukkuudesta. Kyselyn tarkoituksena on ymmärtää 2) *millaisia virikkeellisiä hyvinvointipalveluja ja niihin helposti yhdistettävissä olevia hyötypalveluja ja tekniikkaa* halutaan. Kun heidän toiveet selviäisivät, niin suunnitellussa palvelussa kyettäisiin keskittymään laadukkaaseen erikoistumiseen. Tämä voisi hyödyttää sekä ikääntyneitä että palvelua tuottavia yrityksiä tai organisaatioita. Mahdollisesti perustettavan yrityksen kannalta on tärkeää tietää 3) *kuinka usein palvelua* haluttaisiin käyttää. Selvitettävänä ovat myös 4) *yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden toiveet* palveluille ja 5) *palvelun maksuhalukkuus*.

7.2 Kohderyhmä

Palvelun käyttäjät on rajattu rovaniemeläisiin, keskustassa tai lähialueella kotona asuviin ikääntyviin, joihin luetaan mukaan myös kodinomaisissa palvelutaloissa asuvat. Kyselyyn saivat osallistua vuonna 2014 vähintään kuusi- kymmentäviisi vuotta täyttävät. Suunnitellut palvelut on tarkoitettu pääosin vielä hyväkuntoisille ikääntyneille ennalta ehkäiseväksi toiminnaksi.

7.3 Lomakekyselyn toteutus

Halusin selvittää ikääntyneiden tämänhetkistä tilannetta, jotta pystyisin antamaan tietoa organisaatioille tai jo toimiville yrityksille mahdollisen yhteistyön tai verkostoitumisen yhteydessä ja ymmärtäisin kohderyhmän tarpeet paremmin. Suunniteltavassa yrityksessä joutuu ottamaan huomioon monenlaisia asioita joten kyselystä muodostui melko laaja. Kyselyyn on otettu mallia Lapin yliopiston KaupunkiElvi -tutkimuksesta.

Oppimisprosessissa huomasi, että kysymysten laatiminen ja testikysely ovat vaiheita, joihin kannattaa todella paneutua. Suoritin testikyselyn, mutta se-

kään ei riittänyt paljastamaan puutteita muutaman kysymyksen osalla. Analysointivaiheessa ymmärsin, että laaja aineisto olisi ollut helpompi käsitellä, jos se olisi ollut luokiteltuna tutkimusongelmittain. Halusin kuitenkin muotoilla kyselylomakkeen mahdollisimman täyttäjäystävälliseksi ja teemoittelin lomakkeen sen mukaan.

Kysely on toteutettu pääosin paperilomakkeena, jonka täyttäjä on tehnyt useimmiten rauhassa kotona ja jonka minä olen myöhemmin tallentanut Webropol-ohjelmaan. Paperilomakevastauksia oli yhteensä 88 kappaletta (74 %). Jaoin noin kaksikymmentä kyselyä kauppakeskus Revontulen kahviossa, missä niille oli palautuslaatikko. Prisman jäsenetupäivänä jaoin liikkeen aulaan kymmenen postimerkillä varustettua, palautuskuorellista kyselyä. Oman kyläni asukkaille annoin kymmenen kyselyä palautettavaksi postilaatikkooni, jonka sijainnin he tiesivät. Erään palvelutalon ystävällisen yhteistyön avulla sain heidän kodinomaisesta yksiköstään kerättyä viisitoista vastausta. Suuren kiitoksen ansaitsevat myös muutamat avuliaat henkilöt, jotka saivat hankittua useampia vastauslomakkeita tuttavapiiristään. Kyselyn laajuus pelästytti usean henkilön, minkä vuoksi työ vaati huomattavasti suunniteltua enemmän aikaa.

Sähköisesti kyselyn linkki saatekirjeineen oli esillä Facebookissa omilla sivuillani, Puskaradiossa ja Entiset nuoret maalaiskunta -sivuilla, mutta se ei herättänyt niissä suurta suosiota. Lisäksi lähetin linkin saatekirjeineen sähköpostitse kuudelle tutulle henkilölle. Otin myös puhelimitse yhteyttä kahteen eläkeläisjärjestöön ja yhteistyössä he välittivät kyselyn linkkiä sähköpostitse eteenpäin mahdollisille vastaajille. Sähköisesti kyselyyn vastanneita oli yhteensä 31 kappaletta (26 %).

7.4 Aineiston analysointi

Alussa esitellään taustatiedot ja seuraavaksi tulokset käydään lävitse tutkimusongelmittain:

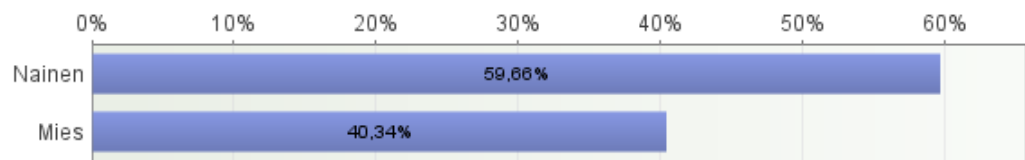
- 1) kohderyhmän tämänhetkinen tilanne
- 2) virike- ja hyötypalvelujen tarve sekä tekniikka
- 3) palvelun käyttötiheys
- 4) yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden toiveet

5) palvelun maksuhalukkuus

Kyselyn perusjakaumatulokset on esitetty kokonaisuudessaan pylväs-kuvaajina työn lopussa liitteessä 3, josta löytyvät analysoinnissa käytetyt prosenttiluvut. Analysoinnissa on aineistosta muodostettuja ristiintaulukointeja pääosin sukupuolittain sekä muutamia keskiarvoja ymmärtämisen avuksi. Taustatiedoissa ovat esillä perusjakaumien kuvaajat.

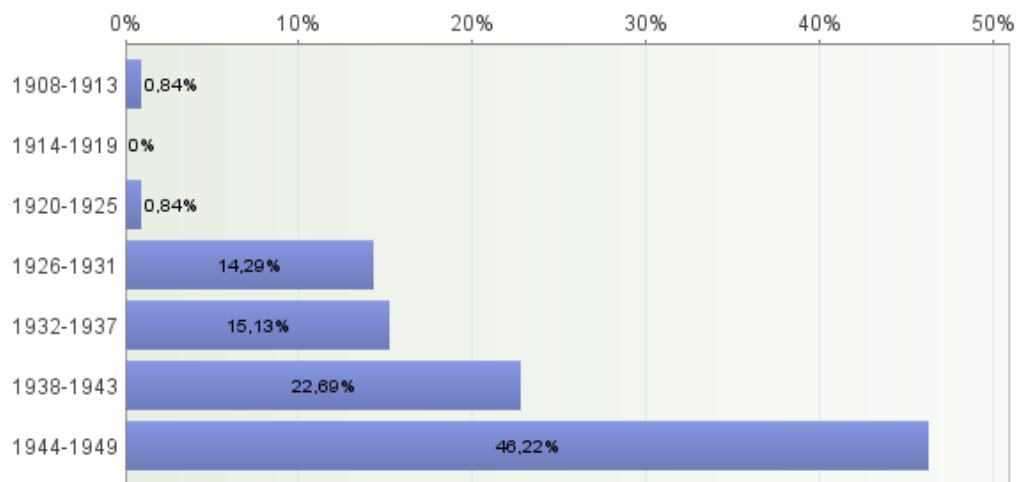
7.4.1 Taustatiedot

Kyselyyn osallistui 119 henkilöä, joista enemmistö on naisia eli lähes 60 % (N=71). Loput noin 40 % (N=48) on miehiä. (Kuvio 7)

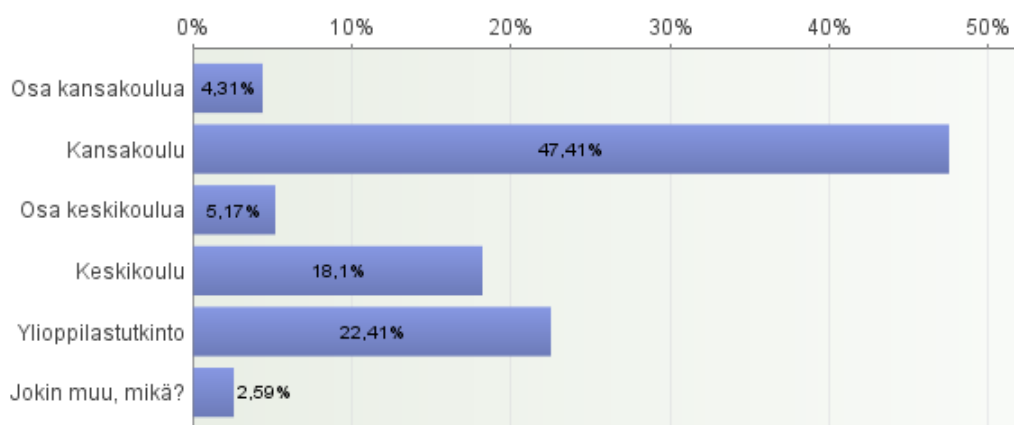
Kuvio 7. Vastaajien sukupuoli (N=119)

Ikäjakauma painottuu vahvasti nuorimpaan ikäluokkaan eli 65–70 -vuotiaisiin, joita on lähes puolet, (N=55). Seuraavaksi eniten on 71–76 -vuotiaita, joita on lähes neljännes, (N=27). 77–82 -vuotiaita on 15 % (N=18) ja 83-vuotiaita tai vanhempia on 16 % (N=19). (Kuvio 8)

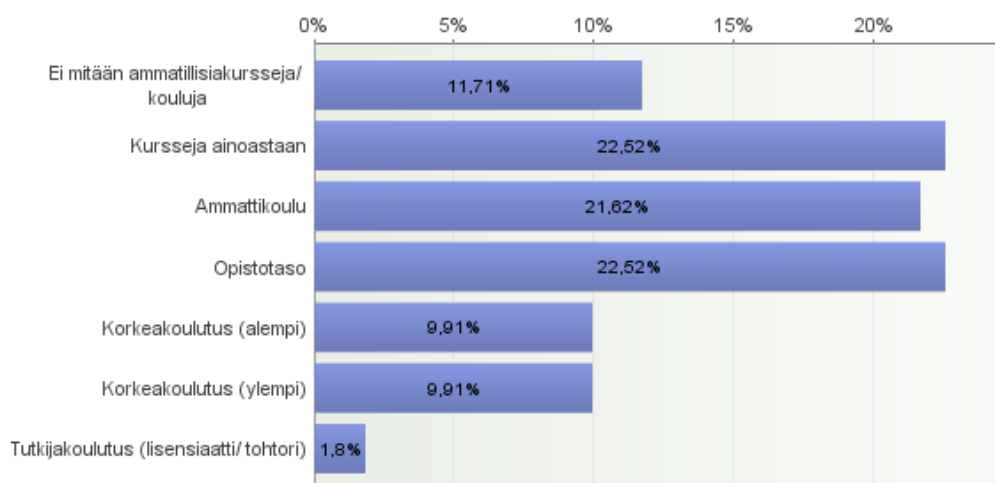
Kuvio 8. Vastaajien syntymävuosi (N=119)

Peruskoulutuksena suurimmalla osalla, lähes puolella (N=55) on kansakoulu. Reilulla viidenneksellä (N=26) on ylioppilastutkinto ja lähes viidenneksellä (N=21) peruskoulutuksena on keskikoulu. (Kuvio 9)

Kuvio 9. Vastaajien peruskoulutus (N=116)

Ammatillisena koulutuksena vastaajista on käynyt ainoastaan kursseja vajaa neljännes (N=25) ja ei mitään ammatillisia kursseja tai kouluja 12 % (N=13). Näin ollen reilu kolmannes on käynyt ainoastaan kevyen ammatillisen koulutuksen tai ei lainkaan. *Valtaosa on saanut ammatillisen koulutuksen*. Sekä opistotason (N=25), ammattikoulun (N=24) että korkeakoulun (N=24) on käynyt lähes sama määrä eli reilu viidennes. (Kuvio 10)

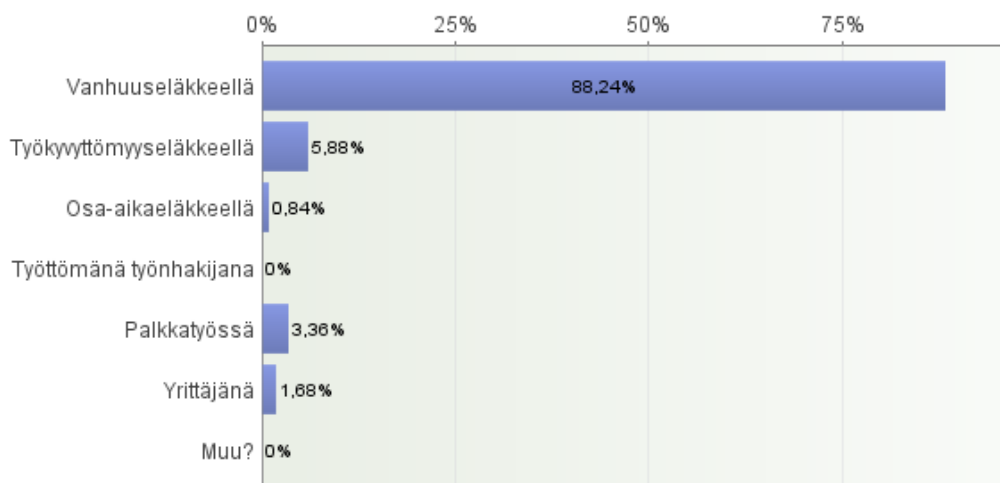
Kuvio 10. Vastaajien ammatillinen koulutus (N=111)

Nuoremmat ovat koulutetumpia. Nuorin ikäryhmä eli 65–70 -vuotiaat on ammatillisesti pisimmälle koulutetuinta. (Taulukko 9)

Taulukko 9. Ammatillinen koulutus, ikäluokittain (N=111)

Ammatillinen koulutuksenne?	Syntymävuotenne?						
	1908 - 1913 (N=1)	1914 - 1919 (N=0)	1920 - 1925 (N=1)	1926 - 1931 (N=16)	1932 - 1937 (N=17)	1938 - 1943 (N=25)	1944 - 1949 (N=51)
Ei mitään ammatillisia kursseja/ kouluja	100 %	0 %	0 %	12,5 %	17,65 %	8 %	9,8 %
Kursseja ainoastaan	0 %	0 %	100 %	31,25 %	47,06 %	20 %	11,76 %
Ammattikoulu	0 %	0 %	0 %	12,5 %	23,53 %	28 %	21,57 %
Opistotaso	0 %	0 %	0 %	18,75 %	5,88 %	28 %	27,45 %
Korkeakoulutus (alempi)	0 %	0 %	0 %	18,75 %	5,88 %	4 %	11,76 %
Korkeakoulutus (ylempi)	0 %	0 %	0 %	6,25 %	0 %	12 %	13,73 %
Tutkijakoulutus (lisensiaatti/tohtori)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3,92 %

Reilu enemmistö (88 %), (N=105) on vanhuuseläkkeellä, muutamia on työkyvyttömyyseläkkeellä (N=7), palkkatyössä (N=4), yrittäjänä (N=2) ja osa-aikaeläkkeellä (N=1). (Kuvio 11)

Kuvio 11. Vastaajien työ- ja eläketilanne (N=119)

7.4.2 Kohderyhmän tämänhetkinen tilanne

Lähes puolet (48 %) kokee terveydentilansa tällä hetkellä melko hyväksi, 28 % kokee hyväksi ja 11 % erittäin hyväksi. Noin joka kymmenes kokee kuitenkin terveytensä vähintään huonoksi ja 2,5 % ei osaa sanoa. (Liite 3/ 28, sivu 104)

Yllättäen *nuorimassa ikäryhmässä on eniten heitä, jotka kokevat terveydentilansa huonoksi*. Myös melko hyväksi terveydentilaansa arvioivia on prosentuaalisesti merkittävästi enemmän vanhemmissa ikäluokissa kuin nuorimassa. Hyväksi tai erittäin hyväksi terveytensä arvioivia löytyy kuitenkin prosentuaalisesti eniten nuorimmista. (Taulukko 10)

Taulukko 10. Terveydentilan kokeminen, ikäluokittain (N=118)

Kuinka koette terveydentilanne tällä hetkellä?	Syntymävuotenne?						
	1908 - 1913 (N=1)	1914 - 1919 (N=0)	1920 - 1925 (N=1)	1926 - 1931 (N=17)	1932 - 1937 (N=18)	1938 - 1943 (N=26)	1944 - 1949 (N=55)
Hyvin huono	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1,82 %
Huono	0 %	0 %	0 %	5,88 %	5,56 %	3,85 %	12,73 %
Melko hyvä	0 %	0 %	100 %	64,71 %	83,33 %	53,85 %	29,09 %
Hyvä	0 %	0 %	0 %	23,53 %	11,11 %	23,08 %	38,18 %
Erittäin hyvä	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	15,38 %	16,36 %
En osaa sanoa	0 %	0 %	0 %	5,88 %	0 %	3,85 %	1,82 %

Sukupuolittain tarkasteltuna *naiset kokevat terveydentilansa hieman paremmaksi kuin miehet*. (Taulukko 11)

Taulukko 11. Terveydentilan kokeminen, sukupuolittain (N=118)

Kuinka koette terveydentilanne tällä hetkellä?	Sukupuoli	
	Nainen (N=71)	Mies (N=47)
Hyvin huono	2,82 %	0 %
Huono	8,45 %	8,51 %
Melko hyvä	42,25 %	57,45 %
Hyvä	30,99 %	23,4 %
Erittäin hyvä	12,68 %	8,51 %
En osaa sanoa	2,82 %	2,13 %

Valtaosa (61 %) ei tunne vaivan, sairauden tai vamman rajoittavan kanssakäymistään ollenkaan toisten ihmisten kanssa, mutta lähes 39 % kokee rajoittavan vähintään hieman. Joka kahdeskymmenes kokee kanssakäymisensä rajoittuneensa hyvin paljon. (Liite 3/ 29, sivu 104). *Hyvin paljon kanssa-*

käymisen rajoittamista kokevia on naisissa hieman enemmän kuin miehiä, vaikka terveytensä naiset kokivat paremmin. (Taulukko 12)

Taulukko 12. Kanssakäymisen rajoittuminen, sukupuolittain (N=119)

Kanssakäymisen rajoittuminen vaivan, sairauden tai vamman takia	Sukupuoli	
	Nainen (N=71)	Mies (N=48)
Ei rajoita ollenkaan	61,97 %	60,42 %
Hieman rajoittaa	25,35 %	29,17 %
Kyllä rajoittaa	5,63 %	8,33 %
Hyvin paljon rajoittaa	7,04 %	2,08 %

Vähintään toisinaan lähes neljännos vastanneista tuntee yksinäisyyttä, lähes neljännos (23 %) ajan käyvän pitkäksi ja 13 % itsensä masentuneeksi. 10 % ei tunne itseänsä koskaan tarpeelliseksi. Joka kymmenes tuntee itsensä pirteäksi vain harvoin tai ei koskaan. (Taulukko 13)

Taulukko 13. Tunnetilat (N=116)

Tunnetteko	0 En koskaan	1 Harvoin	2 Toisi- naan	3 Usein	4 Hyvin usein	Yhteensä	Keskiarvo
a) ajan käyvän pitkäksi?	45,61 %	31,58 %	18,42 %	2,63 %	1,75 %	114	0,83
b) itsenne tarpeelliseksi?	10,09 %	6,42 %	22,02 %	37,61 %	23,85 %	109	2,59
c) itsenne pirteäksi?	2,68 %	8,04 %	22,32 %	55,36 %	11,61 %	112	2,65
d) yksinäisyyttä?	43,4 %	32,08 %	18,87 %	3,77 %	1,89 %	106	0,89
e) masentuneeksi?	52,34 %	34,58 %	12,15 %	0 %	0,93 %	107	0,63

Naiset tuntevat itsensä hieman useammin tarpeelliseksi verrattuna miehiin.
(Taulukko 14)

Taulukko 14. Tarpeellisuudentunne, sukupuolittain (N=109)

Tunnetteko	Sukupuoli	
	Nainen (N=63)	Mies (N=46)
b) itsenne tarpeelliseksi?		
En koskaan 1	6,35 %	15,22 %
Harvoin 2	6,35 %	6,52 %
Toisinaan 3	22,22 %	21,74 %
Usein 4	38,1 %	36,96 %
Hyvin usein 5	26,98 %	19,57 %
Keskiarvo	3,73	3,39

Naiset tuntevat yksinäisyyttä hieman enemmän kuin miehet. Toisaalta hyvin usein yksinäiseksi tuntevia on miehissä lähes 5 %, joita ei ole naisissa ollenkaan. (Taulukko 15)

Taulukko 15. Yksinäisyydentunne, sukupuolittain, (N=104)

Tunnetteko	Sukupuoli	
	Nainen (N=64)	Mies (N=42)
d) yksinäisyyttä?		
En koskaan 1	37,5 %	52,38 %
Harvoin 2	37,5 %	23,81 %
Toisinaan 3	21,88 %	14,29 %
Usein 4	3,13 %	4,76 %
Hyvin usein 5	0 %	4,76 %
Keskiarvo	1,91	1,86

Lähes 45 % kokee olonsa hyvin turvalliseksi, noin 36 % pääosin turvalliseksi, lähes 13 % melko turvalliseksi ja noin 6 % kokee olonsa vähintään hieman turvattomaksi (N=116). (Liite 3/ 35, sivu 106). Avoimessa kysymyksessä: ”Mikä mahdollisesti aiheuttaa turvattomuuden tunnetta?”, on Webropol-ohjelman sanapilvessä suuruusjärjestyksessä lueteltu sanat ”yksin, asuminen, pelko, sairaudet, tulevaisuudessa”. Siitä voidaan päätellä aineiston (N=51) läpi käymisen ohella, että *yksin asuminen aiheuttaa yleisimmin turvat-*

tomuuden tunnetta. Seuraavaksi eniten turvattomuutta aiheuttaa pelko sairauksista tulevaisuudessa. (Kuvio 12)

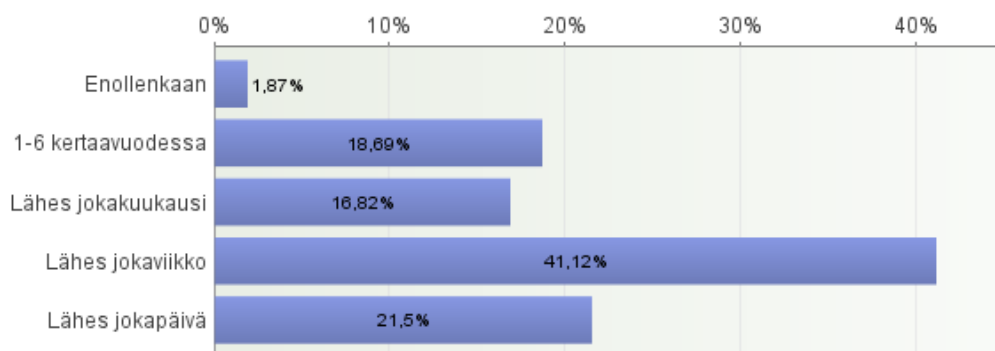
yksin asuminen pelko sairaudet tulevaisuudessa huono huonosti muisti sanoa väkivalta yksinäisyys yleinen asuvat ennen etenevät heikentymisestä heikkenee hoidetaanko hoitamaan huolta huonoon huumeet huumeiden

hyvin ikäluokista jatkuva jolloin joutumisesta kaatumisen katsoja kauanko kohdistunut kumpi kunnioitus käyttäjät kääntyä lapset levottomuus liikkuvalla maailma maailman makaan meitä miettimään neuvostoliitto nuorisokäytös nytkin oleminen ollenkaan omassa paikkakunnalla perään pitää puoleen puute pärjäämistä pökerryn rauha romahtaminen sairastuminen sairastuu sisäinen sitten sotia suurista terveys toimintakyvyn toisella toisten tulee tulipalo turvattomuus vaiheessa vaikka vanhoista varaan vastoinkäymiset vuodenaika yölliset yöllä

Kuvio 12. Turvattomuudentunteen aiheuttajat (N=51): sanapilvi (suuruusjärjestys)

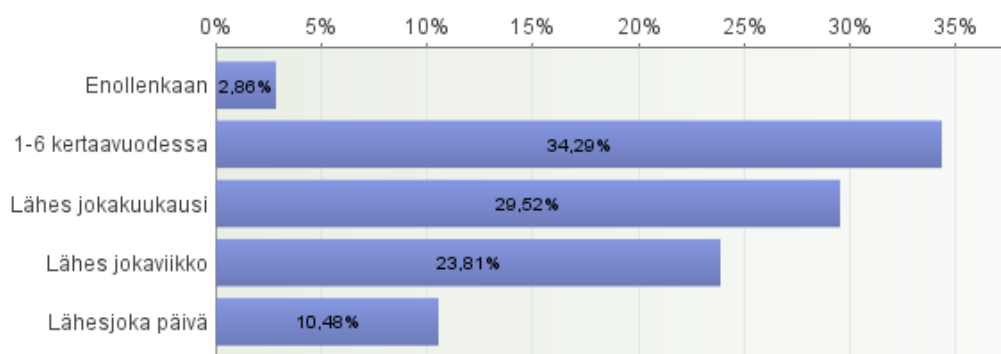
7,6 % ilmoitti, että hänellä ei ole lapsia. Joilla on lapsia, niin heitä on *keskimäärin 2,54 lasta/vastaaja*. 12 % ilmoitti, että hänellä ei ole tärkeää sukulaisista, 15 % kokee, että hänellä ei ole luotettavia ystäviä ja melkein kolmannes (29 %) kokee, että ei ole saanut uusia ystäviä täytettyään 65 vuotta. (Liite 3/6, 8, 10, 13, sivut 92–94)

Vähintään yhtä *lasta* tavataan useimmiten lähes joka viikko. (Kuvio 13)

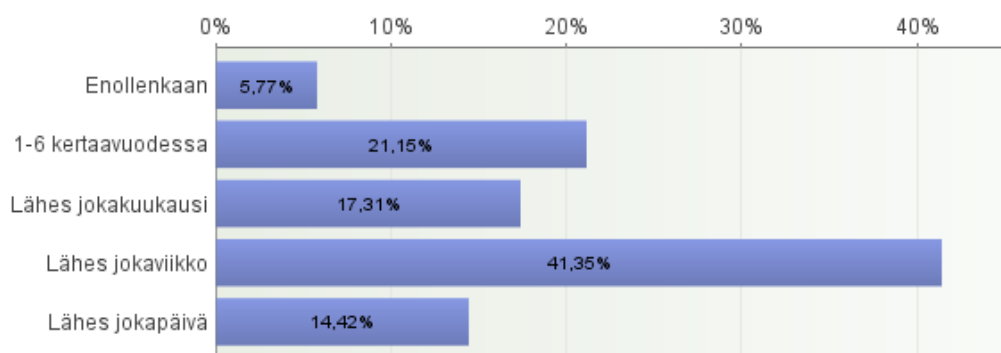
Kuvio 13. Oman lapsen tapaamistiheys (N=107)

Vähintään yhtä *muuta tärkeää sukulaista* tavataan useimmiten 1–6 kertaa vuodessa. (Kuvio 14)

Kuvio 14. Tärkeän sukulaisen tapaamistiheys (N=105)

Vähintään yhtä *muuta luotettavaa ystävää* tavataan useimmiten lähes joka viikko. (Kuvio 15)

Kuvio 15. Luotettavan ystävän tapaamistiheys (N=104)

Valtaosa (71 %) on saanut uusia ystäviä täytettyään 65 vuotta. (Liite 3/ 13, sivu 94). *Naiset ovat saaneet hieman useammin uusia ystäviä täytettyään 65 vuotta.* (Taulukko 16)

Taulukko 16. Uusien ystävien saaminen 65 ikävuoden jälkeen, sukupuolittain (N=113)

Oletteko saaneet uusia ystäviä täytettyänne 65 vuotta?	Sukupuoli	
	Nainen (N=68)	Mies (N=45)
En	26,47 %	33,33 %
Kyllä	73,53 %	66,67 %

Miehet kaipaavat useammin uutta ystävää kuin naiset. Miehistä yli puolet (56 %) tuntee kaipaavansa uutta ystävää vähintään toisinaan ja naisista 37 %. (Taulukko 17)

Taulukko 17. Uusien ystävien tarve, sukupuolittain (N=113)

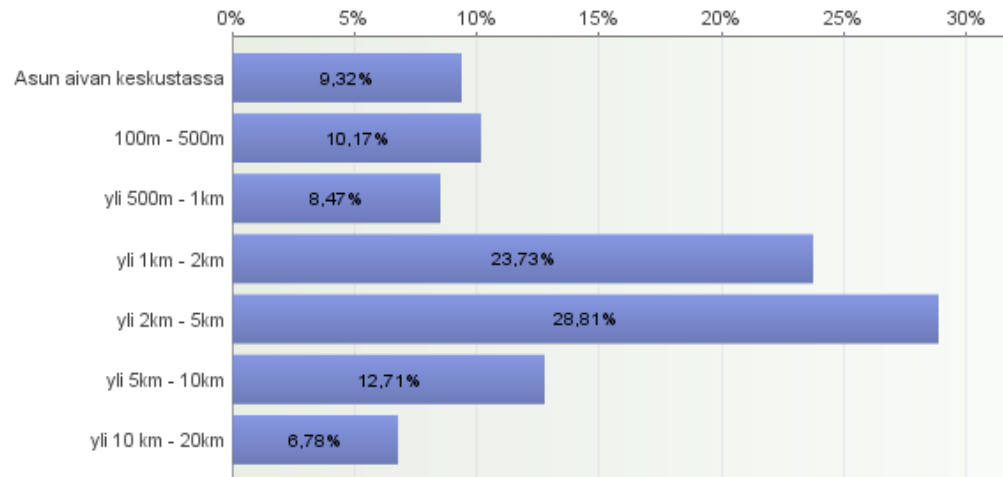
Tunnetteko kaipaavanne uutta ystävää?	Sukupuoli	
	Nainen (N=68)	Mies (N=45)
En ollenkaan	33,82 %	26,67 %
Harvoin	29,41 %	17,78 %
Toisinaan	29,41 %	42,22 %
Usein	7,35 %	11,11 %
Jatkuvasti	0 %	2,22 %

Vastaajien *asuntotyypeistä* yleisin on omakotitalo (46 %), melkein yhtä yleinen on kerrostalo (41 %) ja loppuilla (13 %) rivi- tai paritalo. *Asumismuodoista* yleisin on oma asunto (77 %), palvelutalo (11 %) ja yksityinen vuokra-asunto 7 %. Yksin asuvia on 41 %. (Liite 3/ 40, 41, 42, sivut 108–109). *Naiset asuvat useammin yksin kuin miehet.* (Taulukko 18)

Taulukko 18. Yksin asuminen, sukupuolittain (N=118)

Asutteko yksin?	Sukupuoli	
	Nainen (N=70)	Mies (N=48)
En	48,57 %	75 %
Kyllä	51,43 %	25 %

Vastaajista valtaosa (81 %) asuu enintään viiden kilometrin päässä Rovaniemen keskustasta. 28 % asuu enintään kilometrin päässä ja vajaa viidennes asuu enintään 500 metrin päässä. Vajaa viidennes asuu yli viiden kilometrin päässä, mutta alle kahdenkymmenen kilometrin päässä. (Kuvio 16)

Kuvio 16. Vastaajien välimatka Rovaniemen keskustaan (N=118)

Pääasiallinen liikkumismuoto kaupungissa on yli puolella (54 %) auto ja seuraavaksi yleisin jalkaisin (36 %), (N=84). (Liite 3/ 49, sivu 113). *Miehet käyttävät autoa enemmän kuin naiset ja naiset liikkuvat enemmän jalkaisin kuin miehet.* Molemmilla sukupuolilla kuitenkin yleisin pääasiallinen liikkumismuoto on auto. (Taulukko 19)

Taulukko 19. Pääasiallinen liikkumismuoto kaupungissa, sukupuolittain (N=84)

Pääasiallinen liikkumismuoto kaupungissa	Sukupuoli	
	Nainen (N=51)	Mies (N=33)
Jalkaisin	43,14 %	24,24 %
Rollaattori	1,96 %	3,03 %
Pyörätuoli	1,96 %	0 %
Potkuri	0 %	0 %
Pyörä	1,96 %	3,03 %
Mopo	0 %	0 %
Auto	47,06 %	63,64 %
Linja-auto	0 %	3,03 %
Taksi	3,92 %	0 %
Jokin muu, mikä?	1,96 %	3,03 %

Avoimet vastaukset:

Sukupuoli: Nainen: Jokin muu, mikä?

- sauvat kävellessä, palvelulinja kaupassa käyntiä varten

Sukupuoli: Mies: Jokin muu, mikä?

- tytär kuljettaa

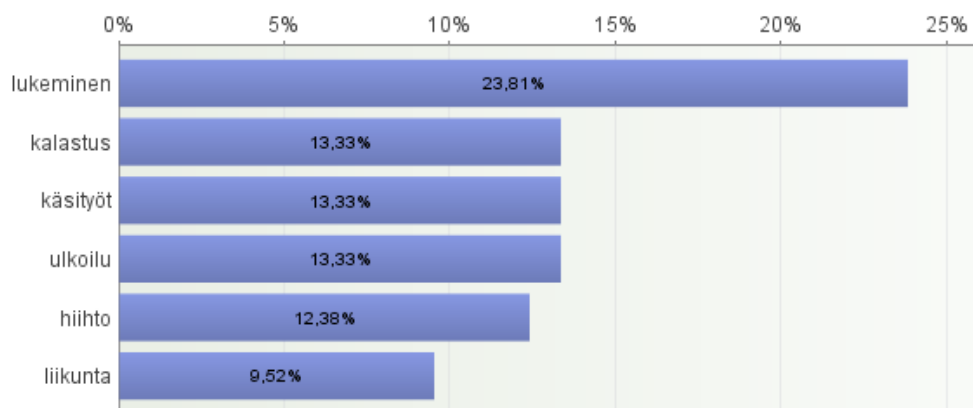
Yli puolet (51 %) kokee taloudellisen tilanteensa keskinkertaiseksi, 42 % hyväksi, 5 % vähintään huonoksi ja vajaa 2 % erittäin hyväksi. (Liite 3/ 50, sivu 114). *Miesten taloudellinen tilanne on hieman useammin hyvä kuin naisilla.* (Taulukko 20)

Taulukko 20. Taloudellinen tilanne, sukupuolittain (N=117)

Millainen on taloudellinen tilanteenne nyt?	Sukupuoli	
	Nainen (N=70)	Mies (N=47)
Hyvin huono	1,43 %	0 %
Huono	2,86 %	6,38 %
Keskinkertainen	55,71 %	44,68 %
Hyvä	37,14 %	48,94 %
Erittäin hyvä	2,86 %	0 %

Esitetyistä palveluista, jotka eivät sisältäneet virikepalveluja, arvioidaan heikoimmaksi kuntoutusta, jota pitää vähintään huonona neljännes (25 %) ja tiedotusta, jota myös lähes neljännes (24 %) pitää vähintään melko huonona. Parhaimmaksi arvioitiin kulttuuripalveluita, joita valtaosa (81 %) arvioi vähintään melko hyväksi. (Liite 3/ 17, sivu 96)

Nykyisistä, hyvin monenlaisista harrastuksista kerrottiin runsaasti avoimessa vastauksessa. Yleisimmin esiintyvien sanojen perusteella *lukeminen* on suosituin harrastus lähes neljänneksellä ja kalastus, käsityöt ja ulkoilu ovat seuraavina tasavertaisia (13 %). (Kuvio 17)

Kuvio 17. Nykyiset harrastukset: yleisimmin esiintyvät sanat (N=105)

Hiihto ja liikunta voitaisiin yhdistää, kuten sanapilvessä suuruusjärjestyksessä seuraavina näkyvät kävely ja kuntosali, joten voidaan olettaa, että yhdistämällä ja yleistämällä nousisi *liikuntaharrastus suosituimmaksi*. (Kuvio 18)

lukeminen kalastus käsityöt ulkoilu hiihto kävely liikunta kuntosali marjastus

mökkeily kuoro lenkkeily metsästys sauvakävely vapaaehtoistyö järjestötoiminta kanssa kirjoittaminen kuntoilu laulu metsänhoito eläkeläistoiminta kerhotoiminta käsityö matkailu musiikki puutarha retkeily seurustelu tanssi teatteri vesijumppa järjestötyö kaiken kanssa-oleilu katselu keilailu kielet konsertit kudonta kutominen käden käynti leipominen lentopallo marittailu peluu politiikka puutarhanhoito pyöräily ratkominen taidot television urheilu vesijuoksu yhdistystoiminta harrastusteatteri hoitaminen juoksu kahvistelu kansantanssi kotityöt kunnossa lastenlapset liikunnasta nypläys omakotitalon opiskellut piaoiskelijana pyörätuolissa ravit ristikkojen sisareni sukulaisten taidenäyttelyt vanhusneuvosto voimistelu yhdistys yhtyelaulu yrittäjyys

Kuvio 18. Nykyiset harrastukset: sanapilvi (suuruusjärjestys), (N=105)

Vastaajista lähes kaikki (98 %) omistavat matkapuhelimen, kannettavan tietokoneen lähes puolet (47 %), pöytätietokoneen neljännes (25 %), tablettitietokoneen 9 % ja lankapuhelimen 4 %. Puhelinmalleista yleisin on perusmalli 69 %, toiseksi yleisin kosketusnäyttö 23 % ja seniorimalli 8 %. (Liite 3/ 52, 57, sivut 114, 116)

Lähes päivittäin käyttää matkapuhelinta 90 %, tietokonetta 64 %, Internetiä 60 % ja sähköpostia 45 %. ”Ei koskaan tietokonetta käyttäviä” on yli viidesosa (21 %), ”ei koskaan Internetiä käyttäviä” on lähes neljännes (23 %), ”ei koskaan sähköpostia käyttäviä” on kolmannes (33 %) ja ”ei koskaan matkapuhelinta käyttäviä” on vajaa 2 %. (Liite 3/ 53, sivu 114)

Lähes puolet (49 %) kokee tietokoneen hyvin myönteisesti, lähes kolmannes (32 %) myönteisesti, 10 % ei osaa sanoa ja vajaa 9 % vähintään kielteisesti. Lähes puolet (45 %) ei osaa sanoa miten kokee tablettitietokoneen, vähintään myönteisesti tabletin kokee 42 % ja vähintään kielteisesti 13 %. Lähes kaikki (97 %) kokevat matkapuhelimen vähintään myönteisesti. (Liite 3/ 54, sivu 115). Mielenkiintoista sukupuolittain verrattuna on, että *miehet kokevat tablettitietokoneen myönteisemmin kuin naiset*, vaikka laitteen omistamistiheydessä ei huomattavia eroja olekaan. (Taulukko 21)

Taulukko 21. Tablettitietokoneen kokeminen, sukupuolittain (N=77)

Kuinka koette	Sukupuoli	
	Nainen (N=45)	Mies (N=32)
b) tablettitietokoneen?		
Hyvin kielteisesti	6,67 %	9,38 %
Kielteisesti	4,44 %	6,25 %
Myönteisesti	15,56 %	37,5 %
Hyvin myönteisesti	17,78 %	15,63 %
En osaa sanoa	55,56 %	31,25 %

Uutisia seurataan yleisimmin sanomalehdistä 26 %, televisiosta 22 % ja radiosta 20 %. Uutisia maailmalta seurataan useimmin televisiosta 30 % ja sanomalehdistä 24 %. Uutisia Pohjois-Suomesta seurataan eniten sanomalehdistä 27 %, radiosta 22 % ja televisiosta 22 %. Uutisia Rovaniemeltä seurataan yleisimmin kolmesta tasaisesti jakaantuvasta lähteestä: sanomalehdistä 27 %, ilmaisjakelulehdistä 27 % ja radiosta 27 %. Internetin avulla seurataan uutisia maailmalta 12 %, Pohjois-Suomesta 8 % ja Rovaniemeltä 6 %. (Liite 3/ 58, sivu 116)

Sosiaalinen media on tuttu käsitteenä lähes puolelle (49 %) vastaajista. Viidennekselle (20 %) se ei ole ollenkaan tuttu, lähes viidennekselle (18 %) hieman tuttu ja 12 % ei osaa sanoa. (Liite 3/ 60, sivu 117). *Naiset tuntevat sosiaalisen median käsitteenä vähän paremmin verrattuna miehiin.* (Taulukko 22)

Taulukko 22. Sosiaalisen median tunnettuus käsitteenä, sukupuolittain (N=114)

Onko sosiaalinen media Teille tuttu käsite?	Sukupuoli	
	Nainen (N=67)	Mies (N=47)
Ei ollenkaan	19,4 %	21,28 %
Hieman	22,39 %	12,77 %
Kyllä	49,25 %	48,94 %
En osaa sanoa	8,96 %	17,02 %

Sosiaalisessa mediassa on mukana 18 % vastaajista. Avoimissa vastauksissa "Kyllä, missä?" vastaajat kertovat yleisimmin kuuluvansa Facebookiin ja

muutama Twitteriin. (Liite 3/ 61, sivu 117). *Naiset ovat hieman enemmän mukana somessa.* (Taulukko 23)

Taulukko 23. Sosiaalisessa mediassa mukana olo, sukupuolittain (N=106)

Oletteko mukana sosiaalisessa mediassa?	Sukupuoli	
	Nainen (N=61)	Mies (N=45)
En ole	72,13 %	82,22 %
Kyllä, missä?	21,31 %	13,33 %
En osaa sanoa	6,56 %	4,44 %

Heistä, jotka eivät ole mukana sosiaalisessa mediassa 6 % on kiinnostunut tutustumaan, 48 % ei osaa sanoa kiinnostaisiko tutustua siihen ja 46 % ei kiinnosta tutustua. Avoimissa vastauksissa ”Ei, miksi?” on useimmin perusteltu, että some vie liikaa aikaa, ei kiinnosta tai on tarpeeton. (Liite 3/ 62, sivut 117–118)

7.4.3 Virike- ja hyötypalvelujen tarve sekä tekniikka

Rovaniemen virike-, harrastus- ja virkistyspalveluja ikäisilleen pitää valtaosa (73 %) vähintään melko hyvänä. 20 % ei osaa sanoa mielipidettään ja 7 % arvioi niitä vähintään melko huonoiksi. (Liite 3/ 16, sivu 80)

Valtaosalla (72 %) ei ole toiveita uusille harrastuspalveluille, 18 % ei osaa sanoa olisiko toiveita, mutta 10 % kokee, että uusille harrastuspalveluille olisi toiveita. Avoimissa vastauksissa kysymykseen ”Kyllä, mitä?” naiset toivovat esimerkiksi liikuntaa kerhoissa, ikäihmisten olohuonetta ja aktiviteettejä myös laitakaupungille. (Liite 3/ 19, sivu 98.) Naiset toivovat hieman useammin uusia harrastuspalveluita. (Taulukko 24)

Taulukko 24. Uusien harrastuspalvelujen toive, sukupuolittain (N=104)

Olisiko Teillä toiveita uusille harrastuspalveluille?	Sukupuoli	
	Nainen (N=63)	Mies (N=41)
Ei	69,84 %	75,61 %
Kyllä, mitä?	12,7 %	4,88 %
En osaa sanoa	17,46 %	19,51 %

Valtaosa (81 %) pitää tapaamispaikkojen määrää eläkeläisille sopivana, 18 % liian vähänä ja 1 % liian suurena. Enemmistö (39 %) ei osaa sanoa pitääkö kohtaamispaikkoja kiinnostavina, lähes yhtä suuri osa (36 %) pitää niitä kiinnostavina ja neljännes (25 %) ei pidä niitä kiinnostavina. (Liite 3/ 23, 24, sivut 99–100). *Miehet pitävät kohtaamispaikkoja vähemmän kiinnostavina kuin naiset.* (Taulukko 25). Avoimissa vastauksissa kysymykseen: ”Ei, miksi?”, miehet kertovat, että ei ole aikaa, tarvetta tai kiinnostusta. (Liite 3/ 24, sivu 100)

Taulukko 25. Kohtaamispaikkojen kiinnostavuus, sukupuolittain (N=112)

Ovatko Rovaniemen eläkeläisille tarjottavat kohtaamispaikat Teitä kiinnostavia?	Sukupuoli	
	Nainen (N=67)	Mies (N=45)
Ei, miksi?	17,91 %	35,56 %
Kyllä, miksi?	40,3 %	28,89 %
En osaa sanoa	41,79 %	35,56 %

Suurin osa (46 %) on sitä mieltä, että kohtaamispaikka ei pitäisi olla suunnattu ainoastaan eläkeläisille, 42 % ei osaa sanoa ja vajaa 13 % haluaisi sen olevan vain eläkeläisille. Avoimissa vastauksissa kysymykseen: ”Ei, miksi?” perustellaan mielipidettä muun muassa eri-ikäisyyden rikkaudella ja kysymykseen: ”Kyllä, miksi?” kanssakäymisen helppoudella samanikäisten kanssa. (Liite 3/ 25, sivu 99)

Yli puolet (57 %) haluaisi kohtaamispaikassa järjestettyä ohjelmaa, 23 % ehkä haluaisi, 13 % ei osaa sanoa ja 7 % ei haluaisi. Noin kolmannes haluaisi käyttää kohtaamispaikassa itse tietotekniikkaa. Avoimeen kysymykseen: ”Jotain muuta, mitä?”, ”Kyllä”-vastanneet toivovat muun muassa vapaata seurustelua ja kahvittelumahdollisuutta. (Liite 3/ 27, sivu 103). *Miehet olisivat kohtaamispaikassa hieman innokkaampia käyttämään tietotekniikkaa.* (Taulukko 26)

Taulukko 26. Kohtaamispaikassa tietotekniikan käyttöhalu, sukupuolittain (N=80)

Haluaisitteko kohtaamispaikassa	Sukupuoli	
	Nainen (N=45)	Mies (N=35)
b) käyttää itse tietotekniikkaa?		
Ei	28,89 %	20 %
Ehkä	22,22 %	22,86 %
Kyllä	28,89 %	37,14 %
En osaa sanoa	20 %	20 %

Valtaosalla (81 %) ei ole teknisiä maksuvaikeuksia laskujen kanssa, mutta lähes viidenneksellä (19 %) niitä on vähintään toisinaan. Avoimissa vastauksissa ”Kyllä, millaisia? ja Toisinaan, millaisia?” kerrotaan maksuvaikeuksina osaamisen puute sekä nettiyhteys- ja ohjelmisto-ongelmat. Henkilökohtaista opastusta tarvitsisi vähintään jonkin verran tablettitietokoneelle 39 %, tietokoneelle 37 % ja matkapuhelimelle 11 %. Hyvin vähän henkilökohtaista opastusta kokee vastaajista tarvitsevansa tietokoneelle 29 %, matkapuhelimelle 16 % ja tablettitietokoneelle 5 %. (Liite 3/ 55, 56, sivu 115). *Neljännes vastaajista tuntee, että tarvitsisi parempaa tietoa mahdollisista palveluista. 37 % on epävarma ja tuntee, että ehkä tarvitsisi parempaa tietoa. 38 % ei tunne tarvitsevansa parempaa tietoa palveluista.* (Liite 3/ 33, sivu 105)

Vastaajat haluaisivat hankkia uutta tekniikkaa seuraavan kahden vuoden aikana eniten terveys- ja hyvinvointipalveluille kysytyistä vaihtoehdoista. Seuraavaksi suosituimpia ovat tekniikat turva- ja valvontapalveluille, yhteydenpitoon sekä liikkumiseen ja kulkemisiin liittyviin palveluihin. Tekniikka tieto- ja muistuttajapalveluille on toiseksi vähiten haluttu ja *tekniikka viihde- ja kulttuuripalveluille on huomattavan vähän haluttu* verrattuna kaikkiin edellä mainittuihin. Keskimäärin alle neljännes ei olisi halukas hankkimaan ollenkaan uutta tekniikkaa palveluille tulevan kahden vuoden aikana esitetyistä vaihtoehdoista. (Taulukko 27)

Taulukko 27. Uuden palvelutekniikan hankkimishalu (N=111)

Kuinka todennäköisesti haluaisitte hankkia uutta tekniikkaa seuraaville palveluille tulevan kahden vuoden aikana?	En haluaisi hankkia	1 Ehkä haluaisin hankkia	2 Todennäköisesti haluaisin hankkia	3 Haluaisin varmasti hankkia	En osaa sanoa	Yhteensä	Keski-arvo
a) viihde- ja kulttuuripalvelut	38,68 %	17,92 %	16,98 %	1,89 %	24,53 %	106	0,58
b) terveys- ja hyvinvointipalvelut	14,02 %	29,91 %	28,04 %	6,54 %	21,5 %	107	1,06
c) liikkumiseen ja kulkemiseen liittyvät palvelut	18,63 %	21,57 %	22,55 %	8,82 %	28,43 %	102	0,93
d) tieto- ja muistuttajapalvelut	23 %	25 %	16 %	9 %	27 %	100	0,84
e) yhteydenpitopalvelut	19,42 %	27,18 %	17,48 %	10,68 %	25,24 %	103	0,94
f) turva- ja valvontapalvelut	23,76 %	22,77 %	18,81 %	11,88 %	22,77 %	101	0,96
Yhteensä	22,94 %	24,07 %	20,03 %	8,08 %	24,88 %	619	0,88

Neljännes haluaisi olla yhteydessä läheisiinsä uuden tekniikan (esimerkiksi näköpuhelimien) avustamina lähes joka viikko. Yli viidennes (22 %) haluaisi olla yhteydessä lähes joka kuukausi ja 5 % lähes joka päivä. Vastanneista lähes puolet (48 %) ei haluaisi olla ollenkaan uuden tekniikan avulla yhteydessä. (Liite 3/ 59, sivu 116). *Miehet ovat innokkaampia uuteen yhteydenpitotekniikkaan kuin naiset.* (Taulukko 28)

Taulukko 28. Uuden yhteydenpitotekniikan kiinnostus, sukupuolittain (N=108)

Haluaisitteko olla yhteydessä läheisiinne uuden tekniikan avustamina?	Sukupuoli	
	Nainen (N=63)	Mies (N=45)
En ollenkaan	55,56 %	37,78 %
Lähes joka kuukausi	22,22 %	22,22 %
Lähes joka viikko	19,05 %	33,33 %
Lähes joka päivä	3,17 %	6,67 %

7.4.4 Palvelun käyttötiheys

Mielekästä tekemistä halutaan hieman useammin kuin harrastamista. *Harrastamistiheyden halukkuus jakaantuu hyvin hajanaisesti*, sillä sekä kerran viikossa, 2–3 kertaa viikossa että lähes joka päivä harrastaa haluavia on kaikkia noin neljännes vastaajista. *Myös mielekkään tekemisen halukkuus jakaantuu*, mutta painottuu lievästi tiheämpiin kertoihin. (Taulukko 29)

Taulukko 29. Harrastamis- ja tekemishalukkuus (N=103)

Kuinka usein haluatte	0 En ollen- kaan	1 Kerran kuukau- dessa	2 Kerran viikossa	3 2-3 kertaa viikossa	4 Lähes joka päivä	Yhteensä	Keskiarvo
a) harrastaa?	11,22 %	12,24 %	26,53 %	25,51 %	24,49 %	98	2,4
b) mielekästä tekemistä?	6,82 %	9,09 %	21,59 %	30,68 %	31,82 %	88	2,72
Yhteensä	9,14 %	10,75 %	24,19 %	27,96 %	27,96 %	186	2,56

Miehet haluavat harrastaa hieman useammin kuin naiset. (Taulukko 30)

Taulukko 30. Harrastamistiheyshalukkuus, sukupuolittain (N=98)

Kuinka usein haluatte	Sukupuoli	
	Nainen (N=57)	Mies (N=41)
a) harrastaa?		
En ollenkaan	14,04 %	7,32 %
Kerran kuukaudessa	10,53 %	14,63 %
Kerran viikossa	29,82 %	21,95 %
2-3 kertaa viikossa	26,32 %	24,39 %
Lähes joka päivä	19,3 %	31,71 %

Kysytyistä toiminnoista *harrastusryhmiin osallistuminen on aktiivisinta* ja niihin osallistutaan yleisimmin kerran viikossa. Myös seura-, yhdistys- tai järjestötoiminta on huomattavasti tiheämpää muihin verrattuna. Passiivisinta osallistuminen on puoluetoimintaan ja ikääntyvien yliopistoon. Prosentuaalisesti yllättävän moni vastanneista ei osallistu ollenkaan lueteltuihin toimintoihin. Lisäksi 1–6 kertaa vuodessa osallistuvia on myös paljon, mikä pudottaa keskimääräistä osallistumistiheyttä edelleen. (Taulukko 31)

Taulukko 31. Osallistumistiheys toimintoihin (N=114)

Kuinka usein osallistutte?	0 En ollen- kaan	1 1-6 kerta vuodes- sa	2 Joka kuukau- si	3 Joka viikko	4 Useamman kerran viikossa	Yhteensä	Keskiarvo
a) Seura-, yhdistys-, tai järjestötoiminta	26,92 %	27,88 %	17,31 %	20,19 %	7,69 %	104	1,54
b) Harrastusryhmät	35,42 %	14,58 %	10,42 %	27,08 %	12,5 %	96	1,67
c) Vapaaehtoistyö	59,09 %	15,91 %	12,5 %	12,5 %	0 %	88	0,78
d) Kansalaisopisto, Rovala	78,82 %	10,59 %	0 %	9,41 %	1,18 %	85	0,44
e) Ikääntyvien yliopisto	85,71 %	8,33 %	4,76 %	1,19 %	0 %	84	0,21
f) Seurakuntatoiminta	59,3 %	15,12 %	13,95 %	9,3 %	2,33 %	86	0,8
g) Puoluetoiminta	85,88 %	10,59 %	2,35 %	0 %	1,18 %	85	0,2
h) Paikalliset tapahtumat (esim. markkinat, urheilukisat, Jutajaiset jne.)	16,67 %	72,55 %	8,82 %	1,96 %	0 %	102	0,96
i) Paikalliset kulttuuripalvelut (esim. teatteri, elokuvat, kirjasto, konsertit, taidenäyttelyt jne.)	20 %	60,95 %	15,24 %	2,86 %	0,95 %	105	1,04
Yhteensä	49,7 %	27,9 %	9,82 %	9,58 %	2,99 %	835	0,85

7.4.5 Yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden toiveet

Keskimääräisesti yhteisöllisyys on toivotumpaa. Noin neljännes haluaisi olla yksin tai kahdestaan ohjaajan kanssa. *Sekä harrastaminen että mielekäs tekeminen on suosituinta tutussa pienryhmässä.* (Taulukko 32)

Taulukko 32. Harrastamisen ja mielekkään tekemisen yhteisöllisyyden toiveet (N=102)

Miten haluatte mieluiten	1 Yksin, omassa rauhassa	2 Kahdes- taan ohjaajan kanssa	3 Tutussa pienryh- mässä	4 Ryhmässä	5 Mitä enemmän osallistujia, sitä hauskempaa	Yhteensä	Keskiarvo
a) harrastaa?	22,68 %	6,19 %	37,11 %	23,71 %	10,31 %	97	2,93
b) tehdä jotain mielekästä?	18,6 %	5,81 %	40,7 %	25,58 %	9,3 %	86	3,01
Yhteensä	20,77 %	6,01 %	38,8 %	24,59 %	9,84 %	183	2,97

Sukupuolittain tarkasteltuna mielenkiintoista on, että *enemmistö miehistä haluaa harrastaa yksin.* Mielekkäessä tekemisessä ei havaittu suuria eroja sukupuolien välillä. (Taulukko 33)

Taulukko 33. Harrastamisen yhteisöllisyyden toiveet, sukupuolittain (N=97)

Miten haluatte mieluiten harrastaa?	Sukupuoli	
	Nainen (N=60)	Mies (N=37)
a) harrastaa?		
Yksin, omassa rauhassa	15 %	35,14 %
Kahdestaan ohjaajan kanssa	3,33 %	10,81 %
Tutussa pienryhmässä	43,33 %	27,03 %
Ryhmässä	30 %	13,51 %
Mitä enemmän osallistujia, sitä hauskempaa	8,33 %	13,51 %

7.4.6 Palvelun maksuhalukkuus

Suurimmalla osalla (69 %), (N=105) palvelumaksut eivät ole/ olisi esteenä käyttää kunnan tai yksityisen palveluja. (Liite 3/ 51, sivu 114). *Miehet suhtautuvat hieman suopeammin palvelumaksuihin.* (Taulukko 34)

Taulukko 34. Palvelumaksujen kokeminen, sukupuolittain (N=105)

Ovatko/ olisivatko palvelumaksut esteenä käyttää kunnan tai yksityisen palveluja?	Sukupuoli	
	Nainen (N=61)	Mies (N=44)
Eivät ole/ olisi	60,66 %	79,55 %
Kyllä ovat/ olisivat	39,34 %	20,45 %

Kysytyistä palveluvaihtoehdoista paras maksuhalukkuus on terveydenhoidollisessa opastuksessa. *Toiseksi paras maksuhalukkuus on harrastuspalveluissa ja kolmanneksi mielekkään tekemisen palveluissa.* Kohtaamispaikan käyttömahdollisuudessa maksuhalukkuus on vähäistä. Tietokoneen, tabletin ja matkapuhelimen käyttöopastuksessa sekä tulevaisuudensuunnitelman avustamisessa maksuhalukkuus on huomattavan pientä verrattuna muihin. Keskimäärin yli kolmannes ei olisi ollenkaan halukas maksamaan esitetyistä palveluista. (Taulukko 35)

Taulukko 35. Maksuhalukkuus palveluille (N=105)

Jos tarvitsisitte kyseistä palvelua, niin olisitteko halukas maksamaan siitä?	0 En ollenkaan	1 Hyvin vähän	2 Kohtuullisesti	3 Kyllä, mielelläni	Yhteensä	Keskiarvo
a) terveydenhoidollinen opastus	20 %	18 %	55 %	7 %	100	1,49
b) tulevaisuudensuunnitelmassanne avustaminen	38,64 %	27,27 %	31,82 %	2,27 %	88	0,98
c) harrastus	21,28 %	23,4 %	47,87 %	7,45 %	94	1,41
d) mielekäs tekeminen	27,96 %	24,73 %	40,86 %	6,45 %	93	1,26
e) kohtaamispaikan käyttömahdollisuus	36,17 %	30,85 %	29,79 %	3,19 %	94	1
f) matkapuhelimen käyttöopastus	59,78 %	20,65 %	19,57 %	0 %	92	0,6
g) tietokoneen käyttöopastus	42,55 %	28,72 %	26,6 %	2,13 %	94	0,88
h) tablettitietokoneen käyttöopastus	62,79 %	18,6 %	16,28 %	2,33 %	86	0,58
Yhteensä	38,19 %	24,02 %	33,87 %	3,91 %	741	1,03

7.4.7 Analyysin yhteenveto

Sukupuolijakauma on muodostunut luonnollisesti eli naisia on hieman enemmän kuin miehiä. Ikäjakauma on suunnitellusti painottunut nuorimpiin ikäryhmiin. Valtaosa tuntee terveytensä vähintään melko hyväksi, mutta joka kymmenes kokee terveytensä huonoksi ja heitä on prosentuaalisesti eniten nuorimmassa ikäryhmässä. Yksinäisyyttä tuntee vähintään toisinaan lähes neljännes, josta hieman enemmän on naisia. Vähintään toisinaan aika käy pitkäksi lähes neljänneksellä ja masentuneisuus vaivaa useammalla kuin joka kymmenennellä. Joka kymmenes ei tunne itseään koskaan tarpeelliseksi ja heitä on hieman enemmän miehissä. Uutta ystävää kaipaa vähintään toisinaan lähes puolet, joista on hieman enemmän miehiä. Lähes kolmannes kokee, että ei ole saanut uusia ystäviä täytettyään 65 vuotta.

Asuntotyypeistä yleisin on omakotitalo (46 %) ja kerrostalo (41 %). Asumismuodoista yleisin on oma asunto (77 %) ja palvelutalo (11 %). Yksin asuvia on 41 % ja heitä on enemmän naisissa. Valtaosa (81 %) asuu enintään viiden kilometrin päässä Rovaniemen keskustasta. Pääasiallinen liikkumismuoto kaupungissa on yleisimmin auto ja seuraavaksi yleisin jalkaisin. Naisilla kuitenkin jalkaisin liikkuminen on lähes yhtä yleistä kuin autoilu. Joka kahdeskymmenes kokee taloudellisen tilanteensa vähintään huonoksi. Rovaniemen kaupungin palveluista heikoimmiksi arvioitiin kuntoutusta ja tiedotusta ja parhaimmaksi kulttuuripalveluita. Eri liikuntalajit, lukeminen, käsityöt, ulkoilu ja kalastus ovat suosituimpia harrastusmuotoja. Vastaajista käyttää päivittäin matkapuhelinta 90 % ja tietokonetta 64 %. Viidesosa ei käytä tietokonetta koskaan. Sosiaalinen media on käsitteenä tuttu lähes puolelle, naisille hieman paremmin. Somessa on mukana 18 % vastaajista, naisista hieman useammin.

Valtaosa pitää Rovaniemen virike-, harrastus- ja virkistyspalveluja ikäisilleen vähintään melko hyvänä, mutta viidennes ei osaa sanoa mielipidettään ja lähes joka kymmenes arvioi niitä vähintään melko huonoiksi. Valtaosalla ei ole toiveita uusille harrastuspalveluille, mutta lähes viidennes ei osaa sanoa mielipidettä ja joka kymmenes kokee, että olisi toiveita. Naiset toivovat hieman useammin uusia harrastuspalveluja. Suurin osa pitää tapaamispaikkojen määrää sopivana, mutta lähes viidennes liian vähänä. Naiset pitävät Rova-

niemen kohtaamispaikkoja kiinnostavampana kuin miehet. Lähes puolet haluaisi, että kohtaamispaikka olisi suunnattu muillekin kuin eläkeläisille. Yli puolet haluaisi kohtaamispaikkaan järjestettyä ohjelmaa ja noin kolmannes käyttää paikalla itse tietotekniikkaa. Miehet olisivat innokkaampia tietotekniikan käytössä.

Suurimmalla osalla ei ole teknisiä vaikeuksia laskujen maksamisen kanssa, mutta viidenneksellä niitä on vähintään toisinaan, mikä johtuu osaamisen puutteesta, nettiyhteys- tai ohjelmisto-ongelmista. Neljännes kokee tarvitsevänsä parempaa tietoa palveluista ja yli kolmannes kokee ehkä tarvitsevänsä. Yli kolmannes kokee tarvitsevänsä henkilökohtaista opastusta tablettitietokoneelle ja tietokoneelle sekä joka kymmenes matkapuhelimelle vähintään jonkin verran.

Uutta tekniikkaa seuraavan kahden vuoden aikana haluttaisiin eniten hankkia terveys- ja hyvinvointipalveluille kysytyistä vaihtoehdoista. Seuraavaksi suosituimpia ovat tekniikat turva- ja valvontapalveluille, yhteydenpitoon sekä liikumiseen ja kulkemisiin liittyviin palveluihin. Tieto- ja muistuttajapalvelutekniikka on toiseksi vähiten haluttu ja viihde- ja kulttuuripalvelutekniikka on hyvin vähän haluttu verrattuna kaikkiin muihin. Vajaa neljännes ei haluaisi ollenkaan hankkia uutta tekniikkaa tulevan kahden vuoden aikana esitetyistä vaihtoehdoista. Neljännes haluaisi olla yhteydessä läheisiinsä uuden tekniikan (esimerkiksi näköpuhelimien) avustamina lähes joka viikko, yli viidennes lähes joka kuukausi ja joka kahdeskymmenes lähes joka päivä. Lähes puolet eivät haluaisi käyttää ollenkaan tällaista tekniikkaa. Miehet olisivat innokkaampia uuteen yhteydenpitotekniikkaan.

Tiedusteltaessa osallistumisaktiivisuutta luetelluista toiminnoista, useimmin osallistutaan harrastusryhmiin, joissa yleisin osallistumistiheys on kerran viikossa. Harrastamisen ja mielekkään tekemisen tiheyshalukkuus jakaantuu hyvin hajanaisesti. Mielekkästä tekemistä halutaan hieman useammin kuin harrastamista ja miehet haluavat harrastaa hieman useammin kuin naiset. Yhteisöllisyys on keskimääräisesti toivotumpaa kuin yksilöllisyys sekä harrastamisessa että mielekkäässä tekemisessä. Molemmissa toiminnoissa suosi-

tuinta olisi toimiminen tutussa pienryhmässä. Miehistä kuitenkin enemmistö, yli kolmannes haluaa harrastaa yksin.

Maksuhalukkuutta on eniten terveydenhoidolliselle opastukselle. Harrastuksille ja mielekkäälle tekemiselle on maksuhalukkuutta enemmän kuin kohtaamispaikan käyttömahdollisuudelle ja ehdotetuille teknisille opastuspalveluille hyvin vähän. Keskimäärin yli kolmannes ei olisi ollenkaan halukas maksamaan esitetyistä palveluista. Sukupuolittain tarkasteltuna miehet maksaisivat tarjotuista vaihtoehdoista hieman halukkaammin kuin naiset. Ainoastaan tulevaisuudensuunnitelman auttamisessa naiset olisivat halukkaampia maksamaan. Kun kysytään maksamisesta yleisesti, ilman valmiiksi ehdotettuja palveluja, niin suurimmalla osalla palvelumaksut eivät olisi esteenä käyttää kunnan tai yksityisen palveluja. Näihin palvelumaksuihin miehet suhtautuvat hieman suopeammin.

8 IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT TULEVAISUUDESSA

8.1 Muutossuuntia, visioita ja ennakoiteja

Hoitolaitokset muuttuvat vanhuspalvelukeskuksiksi, joissa on useita erilaisille asiakassegmenteille suunnattuja palveluja. Kuntoutuksen määrän ja laadun kehittäminen ovat tärkeässä asemassa vanhuspalvelujen strategioiden toteutumisessa. Kotihoidon suunniteltuun kasvattamiseen tarvitaan välttämättä lisää kuntoutusta ja sen sisällön kasvattamista. Tulevaisuudessa vanhuksat ovat parempikuntoisia sekä aktiivisia että vaativia. *Haasteet vanhustyössä painottuvat yhä enemmän mielen ongelmiin kuin fyysisen kunnan ongelmiin.* Vanhusten yksinäisyys ja turvattomuus lisääntyvät. (Vesterinen 2011, 3, 6.)

Vanhuspalveluissa tullaan tekemään entistä enemmän yhteistyötä ja työnjakoa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken. Palvelusetelien käyttö lisääntyy, sillä julkinen sektori ei voi tuottaa kaikkia palveluita, joita kotona asuminen ja kuntoutus vaativat. Yksityissektori kasvaa edelleen vanhuspalveluissa. Valtakunnalliset yritykset suuntautuvat kevyempään palveluasumiseen ja kotihoitoon. Paikalliset, pienemmät yritykset keskittyvät kotihoitoon ja -palveluun. Kasvualueita suurilla yrityksillä ovat palveluasuminen ja kuntoutuspalvelut sekä pienillä yrityksillä kotiin vietävät palvelut. (Vesterinen 2011, 7.)

Opetushallituksen toteuttamassa ennakointihankkeessa tuotettiin skenaarioita, joista johdettiin tulevaisuuden tarpeita osaamiselle vanhuspalveluissa. Keskeisiksi tulevaisuuden osaamistarpeiksi nousivat eri skenaarioista asiakaskeskeisyys, laatuajattelu, poikkitieteellisyys, moniammatillisuus, innovaatio-osaaminen, eettisyys, vastuullisuus, ihmisen toimintojen holistisuus, monikulttuurisuus sekä suositusten, määräysten ja lainsäädännön tunteminen. Ennakoidaan, että tulevaisuudessa vanhusten hoitoon syntyy avustaviin tehtäviin *uusia ammattikuntia, jotka työskentelevät monitoimittajina.* Tällaisiin ammatteihin riittäisi lyhyempi koulutusaika, jonka voisi suorittaa työpaikalla tai paikallisena kurssitoimintana. (Taipale-Lehto – Bergman 2013, 26–27, 32–33.)

Tulevaisuudessa ikääntyneet ovat merkittävä kuluttajaryhmä, sillä he ovat tottuneet käyttämään erilaisia palveluja. Ikääntyneille suunnattuja uusia palveluja ja teknologiaa tulee jatkuvasti markkinoille. Ihannetilanteessa palvelut muokkautuvat erilaisiin tarpeisiin, koostuvat uusista julkisen ja yksityisen toimijan yhteistyömalleista ja ovat monistettavissa. Uudet palvelujärjestelmät luovat onnistuessaan mahdollisuuden kansainvälistymiseen. (Hämäläinen – Lanne – Jännes – Hanski – Rytönen – Reisbacka 2014, 5–6.)

8.2 Teknologian vaikutuksia

Ymmärrys tarpeista, teknologian käyttäjäkokemuksista ja turvallisuuskokemuksista auttavat suunnittelemaan palvelukokonaisuuksia ikääntyneille. Se edellyttää hyötyjen ja haittojen tutkimista, mikä huomioi kuntien, yksityisten toimijoiden ja ikääntyneiden näkökulmat. Eettiset kysymykset nousevat esiin oleellisesti ikääntyneiden, teknologian ja yhteisön välisistä vuorovaikutuksista. (Hämäläinen ym. 2014, 6.)

Uusia tuotteita ja palveluja otetaan nykyään nopeasti käyttöön ne ja saavuttavat massatuotannon muutamassa vuodessa. Huippuyliopistot ja tutkimuslaitokset maailmalla etenevät hyvin nopeasti robotiikan tutkimuksessa. Myös keinoäly, sensoriteknologia, ICT, kone- ja sähkötekniikka, materiaalitieteet ja peliala ovat hyvin pitkällä monitieteisissä tutkimusohjelmissaan. Robotit tulevat parantamaan ikääntyneiden mahdollisuutta itsenäisessä asumisessa, tuottamaan parempaa laatua palveluissa ja auttamaan hoivahenkilöstöä. (Brunila 2014, 56–57.)

Ammattikorkeakoulu Centria tutkimus- ja kehitysyksikkö Ylivieskassa on aloittanut vuonna 2010 Kaveri-nimisen sosiaalisen palvelurobotin kehitystyön yhteistyössä muun muassa tokiolaisen yliopiston kanssa. Kaveri voi esimerkiksi tunnistaa puhetta, vastata kysymyksiin, navigoida, toimia muistuttajana, ottaa yhteyttä lääkäriin, välittää etähoitoa, soittaa musiikkia tai laulaa itse. Jatkossa on tarkoitus liittää lisäksi langatonta mittaustekniikkaa terveyden ja olosuhteiden mittauksiin. Tulevaisuudessa on myös suunnitelmassa integroida Kaverille käsivarsi avuksi yksinkertaisiin toimintoihin. (Pieskä – Kaarela – Saukko – Luimula 4, 8, 2011.)

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Suunnitellun yrityksen ala sisältyy hyvin kehittyviin sosiaalisiin avopalveluihin. Potentiaalisten asiakkaiden määrä on väestökehityssennusteiden mukaan voimakkaasti kasvamassa. Ikäpoliittiset strategiat ohjaavat kotona asumiseen ja kannustavat julkista sektoria kumppanuuteen yksityisten yritysten kanssa. Rovaniemellä on tarkoitus kattaa kasvava kotihoidon tarve yksityisillä palveluntarjoajilla. Alan haasteet ennakoidaan painottuvan enenevästi mielen ongelmiin. Kehittyvän robotiikan avulla tuettu kotona asuminen tulee tuomaan esille eettisiä kysymyksiä. *Edellä mainitut tiivistetyt päätelmät tukevat suunnitellun viriketoiminnallisen palvelun perustamista ja kehittämistä Rovaniemelle.* Päätelmät on muodostettu kirjoituspöytätyöskytymisen, haastattelun ja havainnoinnin avulla.

Kyselyssä on lievästi enemmän naisia, mikä on luonnollinen suhde väestössä yleensäkin. Ikäjakauma on painottunut voimakkaasti nuorimpiin, mikä tukee hyvin suunnitellun yrityksen tavoitetta ennaltaehkäisevään toimintaan vielä hyväkuntoisille. Nuorimmat ovat ammatillisesti pisimmälle koulutettuja. Joka kymmenes kokee terveytensä huonoksi ja yllättäen heitä on prosentuaalisesti eniten nuorimmassa ikäryhmässä. Joka kahdeskymmenes kokee kanssakäymisensä toisten kanssa rajoittuneen.

Yksinäisyys ja henkinen huonovointisuus vaivaa useita kyselyyn vastanneita. Osalla vastaajista on mahdollisesti puutteita sosiaalisissa suhteissaan. 65 ikävuoden jälkeen naiset ovat saaneet hieman useammin uusia ystäviä kuin miehet, jotka myös kaipaavat useammin uutta ystävää. Siitä huolimatta naiset tuntevat yksinäisyyttä hieman enemmän kuin miehet, mikä mahdollisesti voi johtua siitä, että vastanneet naiset asuvat huomattavasti useammin yksin. Myös kaupunkiElvin tutkimuksessa naiset kokivat enemmän yksinäisyyttä kuin miehet. Sosiaalisen aktiivisuuden taso vaihtelee erittäin paljon ja kyseinen ryhmä on hyvin heterogeeninen (Vaarama–Ollila 2007, 214; Riihiaho 2007, 5, 139–140.) Kaikista kyselyn vastaajista useampi kuin joka kahdeskymmenes kokee olonsa vähintään hieman turvattomaksi. *Yksin asuminen aiheuttaa yleisimmin turvattomuuden tunnetta* ja seuraavaksi eniten pelko sairauksista tulevaisuudessa. Sote-ennakoinnissa kerrotaan, että vanhusten yksinäisyys ja turvattomuus lisääntyvät ja haasteet vanhustyössä painottuvat

yhä enemmän mielen ongelmiin kuin fyysisen kunnon ongelmiin. (Vesterinen 2011, 6). Suoritetun kyselyn ja aiempien tutkimusten mukaan ikääntyneiden joukossa on paljon heitä, jotka tuntevat yksinäisyyttä tai henkistä pahoinvointia, mikä ennakointien mukaan on lisääntymässä. Mielekkäät *virikepalvelut voisivat helpottaa henkistä huonovointisuutta ja yksinäisyyden ongelmia.*

Harrastuksista suosituimpia ovat erilaiset liikuntamuodot ja lukeminen. Tietokoneeseen suhtautuminen on hyvin samankaltaista kuin aiemmassa kaupunkiElvi-tutkimuksessa. *Tietokoneen käyttäminen on kasvanut voimakkaasti.* Lähes päivittäin tietokonetta käyttävien määrä on huomattavasti suurempi ja ei koskaan tietokonetta käyttävien määrä on huomattavasti pienempi kuin kaupunkiElvissä. Suhtautuminen tablettitietokoneeseen ja sen omistamistiheys osoittavat tabletin tämänhetkistä tuntemattomuutta. Vaikka laitetta omistetaan melko vähän, niin siihen suhtaudutaan positiivisesti. Erityisesti miehet suhtautuvat siihen myönteisesti. Somessa on mukana vajaa viidesosa, joista hieman enemmän on naisia ja jotka myös tuntevat käsitteen vähän paremmin. *Tabletti voisi helpottaa ikääntyneiden osallistumista monenlaiseen virikkeeseen sekä hyötypalveluun. Helppokäyttöisyys mahdollistaisi myös heikompitaitoisten osallistumisen.*

Joka kymmenes toivoo uusia harrastuspalveluja ja lähes yhtä moni arvioi Rovaniemen virikepalveluja vähintään melko huonoiksi, mikä osoittaa kehittämisen tarvetta. Kyselyyn vastanneista vajaa viidennes pitää kohtaamispaikkojen määrää eläkeläisille liian vähänä Rovaniemellä. KaupunkiElvin tutkimuksessa rovaniemeläisistä yli neljännes oli sitä mieltä, että kohtaamispaikat ovat riittämättömiä. (Tiainen 2008, 4). Kohtaamispaikkoja on tullut määrällisesti lisää, mutta palvelua tarvitsevien määrä on jatkuvassa nousussa. Naiset pitävät kohtaamispaikkoja enemmän kiinnostavina kuin miehet. Noin neljännes ei pidä kohtaamispaikkoja kiinnostavina ja miehistä prosentuaalisesti vielä useampi. Suurin osa haluaisi kohtaamispaikkojen olevan tarkoitettuja muillekin kuin eläkeläisille. Yli puolet haluaisi kohtaamispaikkaan järjestettyä ohjelmaa ja noin kolmannes käyttää siellä itse tietotekniikkaa. Miehet olisivat innokkaampia käyttämään paikalla tietotekniikkaa. Avoimista vastauksista etenkin nuorimmilla ja miehillä nousee esille, että ei koeta vielä tarvittavan kyseistä palvelua. Olisiko aiheellista *kehittää palveluja toivotumpaan*

suuntaan, jotta saataisiin nuorempiakin mukaan ennaltaehkäisevään toimintaan?

Yli puolet kaipaisi parempaa informaatiota palveluista; neljännes vastaajista tuntee, että tarvitsisi parempaa tietoa mahdollisista palveluista ja yli kolmannes tuntee, että ehkä tarvitsisi. Neljännes pitää tiedotusta Rovaniemellä vähintään melko huonona. Henkilökohtaista opastusta teknisille laitteille koetaan tarvittavan tableteille ja tietokoneille sekä pienemmässä määrässä matkapuhelimille. Viidenneksellä on laskujen kanssa teknisiä maksuvaikeuksia. Yli puolet haluaisi käyttää uutta yhteydenpitotekniikkaa, esimerkiksi näköpuhelinta läheisiensä kanssa. Miehet olisivat siihen innokkaampia. Heistä, jotka eivät ole mukana somessa vain hyvin harva olisi kiinnostunut tutustumaan, mutta lähes puolet oli epävarmoja eivätkä osanneet sanoa. Kaikki edellä oleva osoittaa, että *palveluja tarvitaan sekä tiedotuksen että tekniikkaohjauksen suunnalla*. Palveluja kannattaisi kehittää, jotta mukaan saataisiin myös hyvin vähän osallistuvat, jotka ovat syrjäytymisen vaarassa mahdollisten teknisten ongelmien kanssa ja informaation siirtyessä Internetiin.

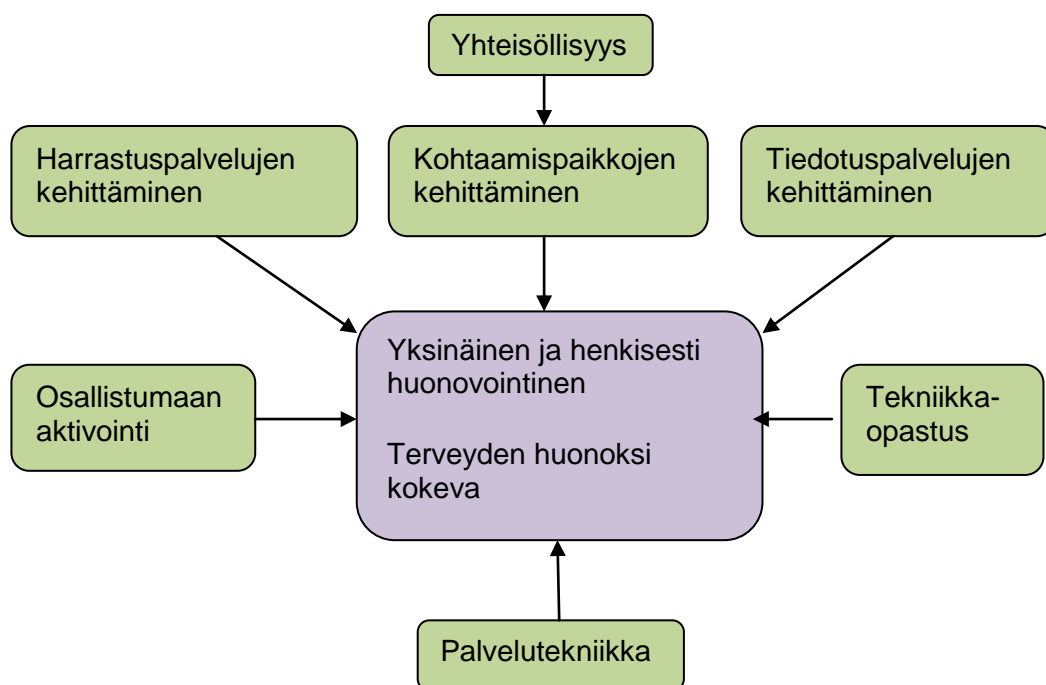
Vastaajat haluaisivat hankkia uutta tekniikkaa seuraavan kahden vuoden aikana eniten *terveys- ja hyvinvointipalveluille* kysytyistä vaihtoehdoista. Myös kaupunkiElvissä teknologian välityksellä hankittaisiin useimmin terveys- ja hyvinvointipalveluja (Alakärppä–Karjalainen 2007, 321). Seuraavaksi suosituimpia ovat tekniikat turva- ja valvontapalveluille, yhteydenpitoon sekä liikumiseen ja kulkemisiin liittyviin palveluihin. Tekniikka tieto- ja muistuttajapalveluille on toiseksi vähiten haluttu ja *tekniikka viihde- ja kulttuuripalveluille on huomattavan vähän haluttu* verrattuna kaikkiin edellä mainittuihin. KaupunkiElvissä viihde- ja kulttuuripalveluja voisi hankkia noin puolet teknologian avulla. (Alakärppä–Karjalainen 2007, 321). Myös ”Virike-projektiin” osallistuneet ilmaisivat kiinnostusta ja ostohalukkuutta teknisille virikelaitteille (Mäki 2011, 20–21.) Mielestäni tämä osio kaipaisi lisäselvitystä, sillä kyselyn tulokset poikkeavat huomattavasti edellisistä. Mahdollisesti tulokset olisivat voineet olla hieman erilaisia, jos kiinnostusta olisi tiedusteltu erillisessä kysymyksessä ja tarkemmin selostettuna, kuten ”näköpuhelin-kysymys” osoitti. Tarkoituksena oli kuitenkin saada tietoa verrattuna muihin palveluihin, mikä osoitti hyötypalvelutekniikan suuremman halukkuuden. Toisaalta hyöty- ja

viihdetekniikkapalvelujen yhdistäminen voisi olla kehittämisen arvoista, kuten Centria on tekemässä Kaveri-robotilla.

Harrastustoimintoihin osallistutaan tiheimmin, mutta prosentuaalisesti *yllättävän moni ei osallistu lueteltuihin toimintoihin ollenkaan*. Harrastusryhmiin osallistutaan yleisimmin kerran viikossa. *Sekä harrastus- että mielekkään tekemisen tiheys jakaantuu hyvin hajanaisesti*. Miehet haluavat harrastaa hieman useammin kuin naiset. Mielekästä tekemistä halutaan useammin kuin harrastamista. Keskimääräisesti yhteisöllisyys on toivotuinta, mutta noin neljännes haluaisi toimia yksin tai kahdestaan ohjaajan kanssa. Sekä harrastaminen että mielekäs tekeminen on *suosituinta tutussa pienryhmässä*. *Miehistä kuitenkin enemmistö eli yli kolmannes haluaa harrastaa yksin*. Vastausta palvelun käyttötiheydelle ja yhteisöllisyysasteen muodolle on hankala muodostaa. Jakamalla erilaisiin ryhmiin se olisi mahdollista, mutta mielestäni tässä kyselyssä ne muodostuisivat liian pieniksi, joten se on jätetty tekemättä. Tärkeätä olisi *aktivoiminen osallistumaan toimintoihin*, sillä passiivisia on runsaasti.

Kysytyistä palveluvaihtoehdoista paras maksuhalukkuus on *terveydenhoidollisessa opastuksessa*. Toiseksi paras maksuhalukkuus on harrastuspalveluissa ja kolmanneksi paras mielekkään tekemisen palveluissa. Kohtaamispaikan käyttömahdollisuuden maksuhalukkuus on vähäistä. Tietokoneen, tabletin ja matkapuhelimen käyttöopastuksessa sekä tulevaisuudensuunnitelman avustamisessa maksuhalukkuus on huomattavan pientä verrattuna muihin kysytyihin, vaikka niille ilmoitettiin olevan tarvetta. Keskimäärin reilu kolmannes ei olisi ollenkaan halukas maksamaan esitetyistä palveluista. Kysyttäessä yleisesti, ilman esitettyjä vaihtoehtoja suurimmalla osalla palvelumaksut eivät ole/ olisi esteenä käyttää kunnan tai yksityisen palveluja. Miehet suhtautuvat hieman sopeammin palvelumaksuihin, mitä voi osittain selittää miesten hieman parempi taloudellinen tilanne. Harrastuspalvelut näyttäisi olevan suunnitellulle yritykselle taloudellisesti suotuisin vaihtoehto, katsottuna maksuhalukkuuden näkökulmasta. Monenlaisia palveluja koetaan tarvittavan, mutta muutamille ei löydy kuin hyvin vähän maksuhalukkuutta, mikä suunniteltavan yrityksen on järkevää ottaa huomioon.

Kysely osoittaa usean kohderyhmäläisen elämäntilanteeseen sisältyvän negatiivisia tunteita: henkistä huonovointisuutta ja yksinäisyyttä. Yllättäen terveydentilan huonoksi kokeminen on yleisintä nuorimmalla ikäryhmällä. Kyselystä selviää erilaisia palvelutarpeita: harrastuspalvelujen, kohtaamispaikkojen ja tiedotuksen kehittäminen, yhteisöllisyyden toive sekä osallistumaan aktivoimisen, tekniikkaopastuksen ja palvelutekniikan tarve. Nämä palvelut voivat auttaa sekä ennalta ehkäisevästi että jo olemassa oleviin ongelmiin. Yhteistyö yritysten, yhdistysten ja julkisen sektorin kanssa palvelujen järjestämiseksi olisi suunnittelemisen arvoista.

Kuvio 19. Kyselyssä ilmenneet tunteet ja tarpeet kohtaavat

10 POHDINTA

Tämä työ voi olla tukena, jos perustaa yrityksen tai kehittää jo toiminnassa olevaa organisaatiota tai yritystä. Toivomuksena on, että työstä olisi apua kehitettäessä ikääntyneiden henkisen hyvinvoinnin tukemista. Selvitys voi antaa liiketoiminnallista tukea perehtymällä asiakaslähtöiseen näkökulmaan.

Tavoite saavutettiin pääosin kirjoituspöytätyön ja kyselyn avulla. Lisäksi käytettiin pienemmässä määrin haastattelua ja havainnointia. Kyselyosion muodostui hyvin laaja, mikä työllisti varoituksista huolimatta yllättävän paljon. Nykytilanne on kartoitettu useamman tahon avulla ja suunnitellun yrityksen seuraava vaihe on valita suunta, mitä lähteä jatkojalostamaan. Näin sillä olisi helpompi panostaa laadukkaaseen erikoistumiseen. Myös toimiva yritys tai organisaatio voi mahdollisesti hyötyä selvityksestä kehittäessään palvelujaan. Kyselyprosessin aikana syntyi runsaasti kontakteja kohderyhmään ja muutamiin organisaatioihin. Tämä loi pohjaa suhdetoiminnalle ja antoi havainnoinnin avulla lisäymmärrystä. Ammatillista kehitystä tapahtui sekä eri tutkimismenetelmissä että kokonaisuuden ymmärtämisessä. Webropol-ohjelman opettelu, taulukoiden ja kuvioiden käsittely sekä tulkinta olivat toisinaan haasteellisia, mutta silti antoisia.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää palvelujen tarvetta suunniteltavalle yritykselle. Se saadaan selville usealta eri suunnalta: lähdekirjallisuuden, Internetin, kyselyn, haastattelun, havainnoinnin ja avulla. Kyselyn tavoitteena oli saada asiakaslähtöistä tietoa, jotta saataisiin ymmärrystä millaisia palveluja kohderyhmä tarvitsee. Kohderyhmän elämäntilanteesta on onnistuttu saamaan runsaasti analysoitua tietoa. Tavoitekysymykset kyselyosiossa olivat 1)kohderyhmän tämänhetkinen tilanne, 2)virike- ja hyötypalvelujen tarve sekä tekniikka, 3)palvelujen käyttöikeys, 4)yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden toiveet ja 5)palvelun maksuhalukkuus. Kyselystä analysoiduilla tuloksilla saadaan tilannetta selvitettyä ja osittain myös vahvistettua aiempiin tutkimuksiin peilattuna.

Pyrkimyksenä oli selvittää tarkasteltavaa alaa subjektiivisesti monesta eri lähteestä; käytettiin aineisto- ja menetelmätriangulaatiota. Aineistoa on läh-

dekirjallisuudesta, Internetistä, haastattelusta, havainnoinnista ja kyselystä. Selvitys on laadullinen, mutta kyselyosio on pääosin määrällinen. Kysely on kerätty valikoivalla näytteellä, minkä vuoksi tulokset pätevät vain vastanneisiin eikä yleistyksiä voi tehdä. Tuloksia on mahdollisuuksien mukaan osittain tulkittu aiempiin tutkimuksiin pohjaten, mikä antaa lisätukea. Kyselyyn pyrittiin etsimään kohderyhmästä monipuolisesti erilaisia vastaajia. Tarkoituksellisesti kuitenkin pyrittiin etsimään vastaajia nuorimpiin ikäluokkiin, sillä suunniteltu palvelu on tarkoitettu vielä hyväkuntoisille ennaltaehkäiseväksi toiminnaksi. Vastaukset jäivät vähäiseksi hylkäämisen vuoksi kysymyksessä numero 49: ”Pääasiallinen liikkumismuotonne kaupungissa?”. Vastaajat olivat vain yhden vastauksen ollessa sallittu virheellisesti valinneet useampia vaihtoehtoja, joita ei voitu tallentaa Webropol-ohjelmaan. Lisäksi kysymys numero 31: ”Oletteko ollut omaishoitajana nyt tai joskus ollut?” epäonnistui, sillä siitä oli jäänyt jossain vaiheessa pois vaihtoehto ”en” kokonaan. Muuten kysymykset olivat ymmärrettyjä.

Aihe muotoutui vähitellen opintojen edetessä, tarkkaillessa ympäristöä ja uutisointia sekä miettiessä mahdollista ja kiinnostavaa uuden yrityksen perustamismahdollisuutta. Kiinnostus yhteiskunnallisiin ongelmiin oli herännyt erityisesti opiskeluaikana. Ikääntyneiden sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen sekä elämänlaadun kohottaminen ovat hyvin tärkeitä asioita, jotka tukevat kotona asumista. Pääpyrkimyksenä on kehittää palvelutarjontaa kotona asuville rovaniemeläisille ikääntyneille. Tavoitteena on rikastuttaa ja tukea Rovaniemen keskustan ja lähialueen sekä ehkä myöhemmin laajemmankin alueen ikääntyneen väestön kotona asumista. Suorittaessa kyselyä ja selittäessä työn tarkoitusta, vastaanotettiin toisinaan epäileviä kommentteja, kun ilmeni kyseessä olevan liiketalouden opinnäytetyö. Paria poikkeusta lukuun ottamatta tilanteesta selvittiin, kun kerrottiin selvityksestä tarkemmin. Paperiseen kyselyyn vastaajia on suurimmaksi osin informoitu henkilökohtaisesti tai vähintään saatekirjeen avulla. Sähköisiin vastaajiin ollaan suurimpaan osaan oltu yhteydessä puhelimitse tai sähköpostitse. Vastaukset on käsitelty luottamuksellisesti ja anonymisti. Eettiset periaatteet ovat kunnossa.

Jatkotutkimusmahdollisuuksia olisi varmasti useampia, mutta yksi tärkeimmistä on nuorimmassa ikäryhmässä monen huonoksi kokema terveydentila. Myös viihde- ja kulttuuripalvelutekniikan hankinnan halukkuudessa tullut huono tulos verrattuna aiempiin tutkimuksiin vaatisi lisäselvitystä.

Lopuksi lainaten Albert Einsteinia: ”Elämä on kuin polkemista pyörällä. Tasapainon ylläpitämiseksi on vain pysyttävä liikkeessä.”

LÄHTEET

- Alakärppä, I. – Karjalainen, T. 2007. Kolmasikäisten esineympäristö ja elämisenvälineet. – Teoksessa Kolmasikäisten elämää pohjoisissa kaupungeissa (toim. S. Koskinen, L. Hakapää, P. Mura-
nen ja J. Piekkari), 310–332. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.
- Airila, A. 2007. Vanhusten viriketoiminnan perusteet -opas vanhustyöntekijöille. Ikäinstituutti. Helsinki:SLU-paino.
- Bruce, H. 2013. Seitsemän askelta vanhuspalvelulain toteutumiseen. Tesso. Sosiaali- ja terveystieteellinen aikakauslehti. Osoitteessa <http://www.tesso.fi/hakutulokset?hs=seitsem%C3%A4n+askelta+vanhuspalvelulain+toteutumiseen>. 11.12.2013.
- Brunila, A. 2014. Tieteen kohtaamisia. Teknologian uudet vallankumoukset muuttavat maailmaa vauhdilla. Tieteessä tapahtuu 1/2014.
- Hakala, A. 2007. Yksinäisyys ja masennus arjen harmautena. – Teoksessa Ikääntyneiden arki. Näkökulmia ikäihmisten arjen kysymyksiin (toim. J. Rajaniemi, S. Heimonen, A. Sarvimäki ja A. Tiuhonen), 104–120. Helsinki: Ikäinstituutti.
- Hannula, M. 2014. Uutiset. ArctiCaren johtaja kiistää yhtiön velat kaupungille. Lapin Kansa 20.1.2014.
- Hartman, S. 2012. Sosiaalipalvelut. Toimialaraportti 5/2012. TEM:n ja ELY-keskusten julkaisu. Osoitteessa http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/1638/Sosiaalipalvelut2012_web.pdf. 3.12.2013.
- Hietala, A – Pasula, N. 2013. Uutiset. ”Tästä mallista tuli erityisen monimutkainen”. Lapin Kansa 20.12.2013.
- Hämäläinen, P. – Lanne, M. – Jännes, J. – Hanski, J. – Rytönen, A. – Reisbacka, A. Ikäihmisten tarvelähtöisten palveluiden kehittäminen yritysten ja julkisten toimijoiden yhteistyönä. TupaTurvaloppuraportti. VTT. Osoitteessa <http://www.vtt.fi/inf/pdf/technology/2014/T155.pdf>. 6.4.2014.
- Jurvelin, K. 2013. Sote-uudistus voi sotia hankintamenettelyä vastaan. Kaupalehti 20.12.2013.
- Kiuttu, S. – Luotonen, A. 2013. Oikeusministeri: Sote-esitys vielä perustuslain vastainen. Lapin Kansa 20.12.2013, A4.
- Kunnat 2013. Asiantuntijapalvelut. Palveluseteli. Osoitteessa <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/hallinto->

jarjestaminen-tuottaminen/palveluseteli/Sivut/default.aspx.
9.12.2013.

- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011. Osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2011/20110922>. 29.11.2013.
- Mäki, O 2011. Ikäteknologian kokeilut Suomessa. Helsinki: Vanhus- ja lähimmäispalvelunliitto ry ja Vanhustyön keskusliitto.
- Nir S. M. – Ham J. 2014. Fighting a McDonald's in Queens for the Right to Sit. And Sit. And Sit. The New York Times. Osoitteessa http://www.nytimes.com/2014/01/15/nyregion/fighting-a-mcdonalds-for-the-right-to-sit-and-sit-and-sit.html?_r=1. 14.1.2014.
- Pieskä, S – Kaarela, J. – Saukko, O. – Luimula, M. 2012. Sosiaalinen kaveri-robotti avuksi hoitotyöhön. AMK-lehti//UAS Journal. Journal of Finnish Universities of Applied Sciences. 2/2012. Osoitteessa <http://www.uasjournal.fi/index.php/uasj/article/viewFile/1391/1317>. 5.5.2014.
- Riihiaho, S. 2007. Kolmasikälaisten sosiaalinen aktiivisuus pohjoisissa kaupungeissa. KaupunkiElvi-hankkeen osaraportti 1. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.
- Rovaniemen kaupunki 2008. Kaupunginvaltuusto. Rovaniemen ikäohjelma vuoteen 2020 - ikäpoliittinen strategia. Osoitteessa <http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=d739894b-3401-48d5-891b-14f9f088a4f4>. 9.12.2013.
- Rovaniemen kaupunki 2012. Hyvinvointikertomus. Hyvinvointipalvelut. Osoitteessa <http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=644b9cc6-4e8d-4e01-b028-87c1917f8298>. 4.12.2013.
- Rovaniemen kaupunki 2013a. Palvelut. Palveluseteli. Osoitteessa <http://www.rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Perhe--ja-sosiaalipalvelut/Vanhuspalvelut/Palveluseteli>. 9.12.2013.
- Rovaniemen kaupunki 2013b. Rovaniemi 2014. Toimintaympäristön tilastot. Osoitteessa <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=3f26ae42-a53e-4ef1-b230-30c7c53d939f>. 11.12.2013.
- Sarvimäki A. 2007. Ikäihmisten elämänlaatu hyvänä arkena. –Teoksessa Ikäntyneiden arki. Näkökulmia ikäihmisten arjen kysymyksiin (toim. A. Tiihonen), 50–62. Helsinki: Ikäinstituutti.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan (ETENE) raportti 2008. Vanhuus ja hoidon etiikka. ETENE-julkaisuja 20. Osoitteessa http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=17135&name=DLFE-525.pdf. 3.2.2014.

- Tennilä, E. 2013. Ainoa viedään vanhuksilta. Lapin Kansa 18.11.2013.
- Tilastokeskus 2013. Osoitteessa <http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/toimiala/001-2008/88.html>. 3.12.2013.
- Toimiala Online 2013. Tilastokeskus. Yritys- ja toimipaikkatilastot. Osoitteessa <http://www.toimialaonline.fi/Dialog/SaveShow.asp>. 3.12.2013.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Tiedotteet. Toimialaraportti: Yksityisten sosiaalipalvelujen kasvu vaatii palvelumarkkinoiden kehittymistä. Osoitteessa http://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2012/toimialaraportti_yksityisten_sosiaalipalvelujen_kasvu_vaatii_palvelumarkkinoiden_kehittymista.108735.news. 20.11.2012.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2011. Alueiden kehittämissyksikkö. Ikäpolitiikasta elämäntaloustalouteen. Ikäparaatti alueiden kehittämiseen. Osoitteessa <http://www.tem.fi/files/29991/ikatyoryhma.pdf>. 5/2011.14.12.2013.
- Vaarama, M. – Ollila, K. 2007. Kolmasikäisten elämänlaatu pohjoisissa kaupungeissa. – Teoksessa Kolmasikäisten elämää pohjoisissa kaupungeissa (toim. S. Koskinen, L. Hakapää, P. Muranen ja J. Piekkari), 188–217. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.
- Vanhus- lähimmäispalvelun liitto ry 2014. Julkaisut. Elämäni - tulevaisuuteni. Ikäntymissuunnitelma. Osoitteessa http://www.valli.fi/julkaisut_kirjat.htm. 31.1.2014.
- Vesterinen, M-L. 2011. Sosiaali- ja terveysalan tulevaisuuden visio, muutokset ja haasteet. SOTE-ennakointi 2011. Osoitteessa http://www.edusampo.fi/sote/documents/loppuraportti_2.pdf. 4.4.2014.
- Virkkunen, A. Tuottava vanhuus 2004–2006. Ennaltaehkäisevän sosiaalisen kuntoutuksen ”Tuottava vanhuus” projekti ikäihmisille. Loppuraportti. Helsinki: Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry.
- Ylitalo, A. 2014. Rovaniemen kaupungin palveluesimiehen haastattelu 19.2.2014.

LIITTEET

Kyselyn saatekirje

Liite 1

Kyselylomake

Liite 2

Kyselyn aineisto

Liite 3

Palvelujen tarvekartoitus Rovaniemellä

Mikäli olette syntyneet vuonna 1949 tai aiemmin, niin voitte osallistua oheiseen kyselyyn. Lisäksi Teidän tulee asua Rovaniemen keskustassa tai lähialueella sekä pääasiallisesti kotona.

Kyselyn tarkoituksena on selvittää virike-, harrastus- ja virkistyspalvelujen kehitysmahdollisuuksia jo 65 vuotta täyttäneille tai tänä vuonna täyttävälle. Näillä palveluilla voidaan *tarjota hyvinvointia sekä mahdollisesti tukea kotona asumista tulevaisuudessa*. Kyselyssä kartoitetaan ikäluokan kiinnostuksen kohteita sekä teknologisia taitoja.

Olen teemoitellut kysymykset 1) sosiaalisiin suhteisiin, 2) osallistumiseen, 3) terveyden, toimintakyvyn ja elämäntilanteen kokemiseen, 4) asumiseen, liikkumiseen ja taloudelliseen tilanteeseen sekä 5) teknologiaan ja palveluihin.

Vastaukset käsitellään täysin luottamuksellisesti ja mitenkään yhdistämättä tietoja vastaajaan. Mielenpitoitteenne avulla ikäluokkanne hyvinvointipalveluja voidaan mahdollisesti kehittää Rovaniemellä.

Kaikkien yhteystietonsa jättäneiden kesken tulen arpomaan kolme kahvipalettia!

Kysely sisältyy Lapin ammattikorkeakoulun Liiketalouden koulutusohjelman opinnäytetyöhön.

Palvelujen tarvekartoitus Rovaniemellä

1. Sukupuoli *

- Nainen Mies

2. Syntymävuotenne? *

- 1908-1913 1914-1919 1920-1925 1926-1931
 1932-1937 1938-1943 1944-1949

3. Peruskoulutuksenne?

- Osa kansakoulua Kansakoulu Osa keskikoulua
 Keskikoulu Ylioppilastutkinto Jokin muu, mikä?

4. Ammatillinen koulutuksenne?

- Ei mitään ammatillisia kursseja/kouluja Kursseja ainoastaan Ammattikoulu Opistotaso
 Korkeakoulutus (alempi) Korkeakoulutus (ylempi) Tutkijakoulutus (lisansiaatti/tohtori)

5. Työ- ja eläketilanteenne nyt?

- Vanhuuseläkkeellä Työkyvyttömyyseläkkeellä Osa-aikaeläkkeellä
 Työttömänä työnhakijana Palkkatyössä Yrittäjänä
 Muu?

Sosiaaliset suhteet

6. Onko Teillä lapsia?

(jos vastaatte "ei", niin siirrytte kysymykseen 8)

- Ei Kyllä, kuinka monta?

7. Kuinka usein tapaatte vähintään yhtä lastanne?

- En ollenkaan
 1-6 kertaa vuodessa
 Lähes joka kuukausi
 Lähes joka viikko
 Lähes joka päivä

8. Onko Teillä muita tärkeitä sukulaisia?

(jos vastaatte "ei", niin siirrytte kysymykseen 10)

- Ei Kyllä

9. Kuinka usein tapaatte vähintään yhtä tärkeää sukulaista?

- En ollenkaan
 1-6 kertaa vuodessa
 Lähes joka kuukausi
 Lähes joka viikko
 Lähes joka päivä

10. Onko Teillä muita luotettavia ystäviä?

(ei sukulaisia)

(jos vastaatte "ei", niin siirrytte kysymykseen 12)

- Ei Kyllä

11. Kuinka usein tapaatte muita luotettavia ystäviä?

(ei sukulaisia)

- En ollenkaan
 1-6 kertaa vuodessa
 Lähes joka kuukausi
 Lähes joka viikko
 Lähes joka päivä

12. *Toisella paikkakunnalla* asuvien läheistenne määrä

	Ei yhtään	Yksi	Kaksi	Kolme	Neljä tai enemmän
Oma lapsi	☐	☐	☐	☐	☐
Muu tärkeä sukulainen	☐	☐	☐	☐	☐
Muu luotettava ystävä	☐	☐	☐	☐	☐

13. Oletteko saanut uusia ystäviä täytettyänne 65 vuotta?

(jos olette vasta täyttämässä 65 vuotta, niin viimeisen vuoden aikana)

- En Kyllä

14. Tunnetteko kaipaavanne uutta ystävää?

- En ollenkaan
 Harvoin
 Toisinaan
 Usein
 Jatkuvasti

Osallistuminen

15. Kuinka usein osallistutte?

	En ollen- kaan	1-6 ker- taa vuo- dessa	Joka kuukausi	Joka viikko	Useamman kerran vii- kossa
Seura-, yhdistys-, tai järjestö- toiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastusryhmät	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoistyö	☐	☐	☐	☐	☐
Kansalaisopisto, Rovaniemi	☐	☐	☐	☐	☐
Ikäntyvien yliopisto	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakuntatoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Puoluetoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Paikalliset tapahtu- mat (esim. markkinat, urheilukisat, Jutajai- set jne.)	☐	☐	☐	☐	☐
Paikalliset kulttuuripalvelut (esim. teatteri, elokuvat, kir- jasto, konsertit, taidenäyttelyt jne.)	☐	☐	☐	☐	☐

16. Miten arvioisitte Rovaniemen virike-, harrastus- ja virkistyspalveluja ikäisillenne?

- Huono
- Melko huono
- Melko hyvä
- Hyvä
- En osaa sanoa

17. Miten arvioisitte seuraavia Rovaniemen palveluja eläkeläisille

	Huono	Melko huono	Melko hyvä	Hyvä	En osaa sanoa
kulttuuri	☐	☐	☐	☐	☐
opiskelu	☐	☐	☐	☐	☐
järjestötoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
kohtaamispaikat	☐	☐	☐	☐	☐
asuminen	☐	☐	☐	☐	☐
terveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
sosiaalipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
kuntoutus	☐	☐	☐	☐	☐
tiedotus	☐	☐	☐	☐	☐
jokin muu, _____ mikä?	☐	☐	☐	☐	☐

18. Nykyiset harrastuksenne?

19. Olisiko Teillä toiveita uusille harrastuspalveluille?

- Ei
- Kyllä, mitä? _____
- En osaa sanoa

20. Kuinka usein haluatte

	En ollenkaan	Kerran kuukaudessa	Kerran viikossa	2-3 kertaa viikossa	Lähes joka päivä
harrastaa?	☐	☐	☐	☐	☐
mielekästä tekemistä?	☐	☐	☐	☐	☐

21. Miten haluatte mieluiten

	Yksin, omassa rauhassa	Kahdestaan ohjaajan kanssa	Tutussa pien- ryhmässä	Ryhmässä	Mitä enem- män osallis- tuvia, sitä haus- kempaa
harrastaa?	☐	☐	☐	☐	☐
tehdä jotain mielekästä?	☐	☐	☐	☐	☐

22. Matkustatteko

	En ollen- kaan	Kerran vuodessa	2 kertaa vuodessa	3-5 ker- taa vu- dessa	6-8 ker- taa vu- dessa	Lähes joka kuukausi	Lähes joka viikko
kotimaan sisällä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ulkomaille?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Onko Rovaniemellä riittävästi tapaamispaikkoja eläkeläisille?

- Liian vähän Sopivasti Liian paljon

24. Ovatko Rovaniemen eläkeläisille tarjottavat kohtaamispaikat Teitä kiinnostavia?

- Ei, miksi?

- Kyllä, miksi?

- En osaa sanoa

25. Pitäisikö kohtaamispaikka olla suunnattu ainoastaan eläkeläisille?

- Ei, miksi?

- Kyllä, miksi?

- En osaa sanoa

26. Missä haluaisitte kohtaamispaikan sijaitsevan?

(jos ette osaa sanoa, niin vastatkaa "en osaa sanoa")

27. Haluaisitteko kohtaamispaikassa

	Ei	Ehkä	Kyllä	En osaa sanoa
järjestettyä ohjelmaa?	☐	☐	☐	☐
käyttää itse tietotekniikkaa?	☐	☐	☐	☐
jotain muuta, _____ mitä?	☐	☐	☐	☐

Terveys, toimintakyky ja elämäntilanteen kokeminen

28. Kuinka koette terveydentilanne tällä hetkellä?

- Hyvin huono
- Huono
- Melko hyvä
- Hyvä
- Erittäin hyvä
- En osaa sanoa

29. Rajoittaako vaiva, sairaus tai vamma **kanssakäymistänne toisten ihmisten kanssa?**

- Ei rajoita ollenkaan
- Hieman rajoittaa
- Kyllä rajoittaa
- Hyvin paljon rajoittaa

30. Kuinka usein

	en ollenkaan	Kerran kuukaudessa	Kerran viikossa	2-3 kertaa viikossa	Lähes joka päivä
harrastatte liikuntaa? (esim. reipas kävely, hölkkä, hiihto)	☐	☐	☐	☐	☐
tupakoitte?	☐	☐	☐	☐	☐
käytätte alkoholia?	☐	☐	☐	☐	☐

31. Oletteko omaishoitajana nyt tai joskus ollut?

- En, mutta mahdollisesti tulen olemaan 1-2 vuoden kuluessa
 Kyllä, olen nyt
 Kyllä, olen ollut, mutta en nyt

32. Saatteko apua arkipäivän toimintoihin?

- En, sillä en koe tarvitsevani apua
 En, mutta tarvitsisin kyllä apua
 Kyllä, saan apua

33. Tarvitsitteko parempaa tietoa mahdollisista palveluista?

- En Ehkä Kyllä

34. Tunnetteko

	En koskaan	Harvoin	Toisinaan	Usein	Hyvin usein
ajan käyvän pitkäksi?	☐	☐	☐	☐	☐
itsenne tarpeelliseksi?	☐	☐	☐	☐	☐
itsenne pirteäksi?	☐	☐	☐	☐	☐
yksinäisyyttä?	☐	☐	☐	☐	☐
masentuneeksi?	☐	☐	☐	☐	☐

35. Kuinka turvalliseksi koette olonne?

- Hyvin turvaton Melko turvaton Hieman turvaton Melko turvallinen Pääosin turvallinen Hyvin turvallinen

36. Mikä mahdollisesti aiheuttaa turvattomuuden tunnetta?

37. Kuinka suhtaudutte tulevaisuuteen?

- Hyvin kielteisesti
 Kielteisesti
 Myönteisesti
 Hyvin myönteisesti
 En osaa sanoa

38. Miten koette itsenne verrattuna todellisiin vuosiinne?

- Vanhemmaksi
- Ikäisekseni
- Nuoremaksi

39. Mitä nimitystä haluaisitte käytettävän puhuttaessa ikäluokastanne?

- Ei mitään erityistä
 - Ikääntyneet
 - Ikäihmiset
 - Seniorit
 - Eläkeläiset
 - Varttuneet
 - Jokin muu, mikä?
-

Asuminen, liikkuminen ja taloudellinen tilanne

40. Asuntotyyppinne?

- Kerrostalo
- Omakotitalo
- Rivitalo tai paritalo

41. Asumismuotonne pääasiallisesti tällä hetkellä?

- Palvelutalo
 - Kunnallinen vuokra-asunto
 - Yksityinen vuokra-asunto
 - Alivuokralaisasunto
 - Omaisten/sukulaisten asunto
 - Oma asunto
 - Senioritalo
 - Jokin muu, mikä?
-

42. Asutteko yksin?

- En
- Kyllä

43. Haluaisitteko asua kotona niin pitkään kuin mahdollista?

- Ei
- Kyllä
- En osaa sanoa

44. Mikä mielestänne voi tulla esteeksi kotona asumiselle?

45. Oletteko/ olitteko varautunut eläkepäiviinne?

- En mitenkään
- Olen hankkinut sopivamman asunnon
- Olen säästänyt/ sijoittanut
- Minulla on uusia harrastuksia, mitä?

- Jotenkin muuten, miten?

46. Olisitteko kiinnostunut tekemään suunnitelmaa tulevaisuuden varalle?

- En ollenkaan
- Hyvin vähän kiinnostunut
- Hieman kiinnostunut
- Olisin kiinnostunut
- Olisin erittäin kiinnostunut

47. Aiotteko hankkia uusia laitteita, jotka helpottavat kotona asumistanne?

- En aio hankkia
- Kyllä aion hankkia, mitä?

48. Kuinka pitkä matka Teillä on Rovaniemen keskustaan?

- Asun aivan keskustassa
- 100m - 500m
- yli 500m - 1km
- yli 1km - 2km
- yli 2km - 5km
- yli 5km - 10km
- yli 10 km - 20km

49. Pääasiallinen liikkumismuotonne kaupungissa?

- Jalkaisin Rollaattori Pyörätuoli Potkuri Pyörä
 Mopo Auto Linja-auto Taksi Jokin muu, mikä? _____

50. Millainen taloudellinen tilanteenne on nyt?

- Hyvin huono
 Huono
 Keskinkertainen
 Hyvä
 Erittäin hyvä

51. Ovatko/ olisivatko palvelumaksut esteenä käyttää kunnan tai yksityisen palveluita?

- Eivät ole/ olisi
 Kyllä ovat/ olisivat

Teknologia ja palvelut

52. Mitä seuraavista laitteista omistatte?

- Matkapuhelin
 Lankapuhelin
 Kannettava tietokone
 Pöytätietokone
 Tablettitietokone

53. Kuinka usein käytätte

	En koskaan	Kuukausittain	Viikoittain	Lähes päivittäin
tietokonetta?	☐	☐	☐	☐
matkapuhelinta?	☐	☐	☐	☐
Internetiä?	☐	☐	☐	☐
sähköpostia?	☐	☐	☐	☐

59. Haluaisitteko olla yhteydessä lapsiinne, sukulaisiinne tai ystäviinne uuden tekniikan avustamana? (esimerkiksi näköpuhelinyhteydellä)

- En ollenkaan
 Lähes joka kuukausi
 Lähes joka viikko
 Lähes joka päivä

60. Onko **sosiaalinen media** Teille tuttu käsite?

- Ei ollenkaan
 Hieman
 Kyllä
 En osaa sanoa

61. Oletteko mukana sosiaalisessa mediassa?

(jos vastaatte "kyllä", niin siirrytte kysymykseen 61)

- En ole
 Kyllä, missä? _____
 En osaa sanoa

62. Jos **ette ole mukana** sosiaalisessa mediassa, niin kiinnostaisiko Teitä tutustua siihen?

(jos olette jo mukana sosiaalisessa mediassa, niin siirtykää seuraavaan kysymykseen)

- Ei, miksi? _____
- Kyllä, miksi? _____
- En osaa sanoa

63. Kuinka todennäköisesti haluaisitte hankkia **uutta tekniikkaa** seuraaville palveluille tulevan kahden vuoden aikana?

	En haluaisi hankkia	Ehkä haluaisin hankkia	Todennäköisesti haluaisin hankkia	Haluaisin varmasti hankkia	En osaa sanoa
viihde- ja kulttuuripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
terveys- ja hyvinvointipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
liikkumiseen ja kulkemiseen liittyvät palvelut	☐	☐	☐	☐	☐
tieto- ja muistuttajapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
yhteydenpitopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
turva- ja valvontapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐

64. Jos tarvitsisitte kyseistä **palvelua**, niin olisitteko *halukas maksamaan* siitä?

	En ollen- kaan	Hyvin vähän	Kohtuul- lisesti	Kyllä, miehel- läni
terveydenhoidollinen opastus	☐	☐	☐	☐
tulevaisuudensuunnitelmassanne avustaminen	☐	☐	☐	☐
harrastus	☐	☐	☐	☐
mielekäs tekeminen	☐	☐	☐	☐
kohtaamispaikan käyttömahdollisuus	☐	☐	☐	☐
matkapuhelimen käyttöopastus	☐	☐	☐	☐
tietokoneen käyttöopastus	☐	☐	☐	☐
tablettitietokoneen käyttöopastus	☐	☐	☐	☐

65. Vapaaehtoiset yhteystietonne mahdollista jatkokyselyä varten?

Etunimi _____

Sukunimi _____

Puhelin _____

Sähköposti _____

Osoite _____

Postinumero _____

Postitoimipaikka _____

Paljon kiitoksia vastauksistanne ja yhteistyöstä !

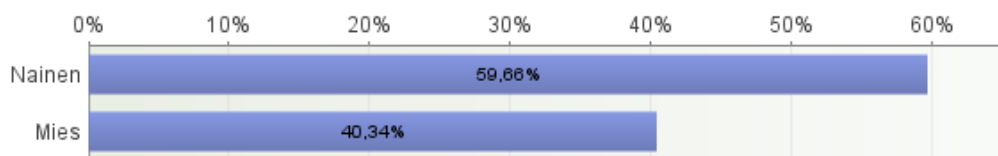

KYSELYN AINEISTO

Liite 3

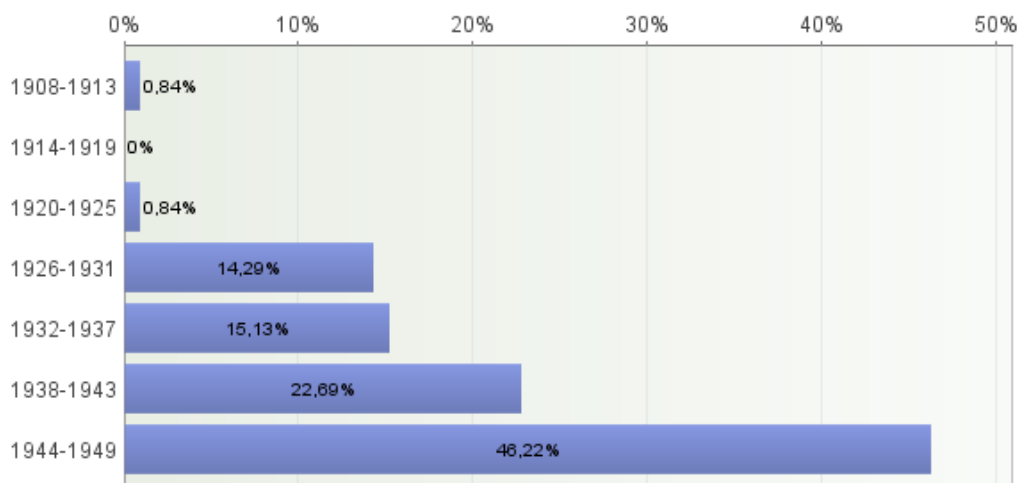
1. Sukupuoli

N=119

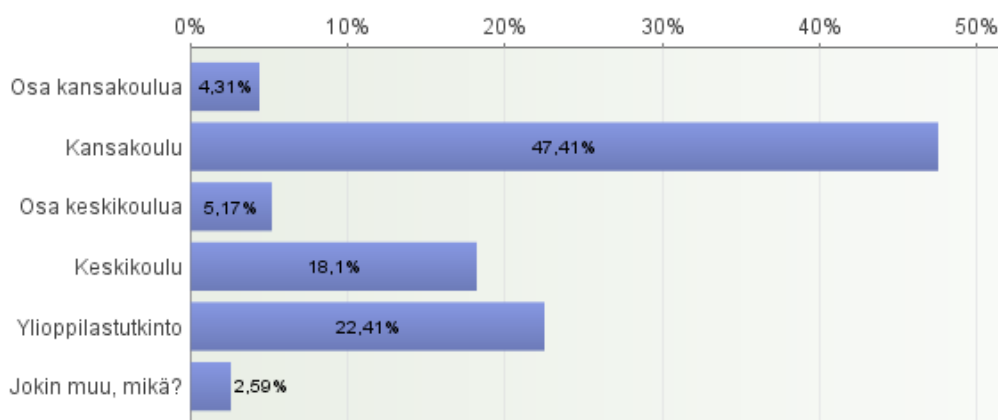
2. Syntymävuotenne?

N=119

3. Peruskoulutuksenne?

N=116

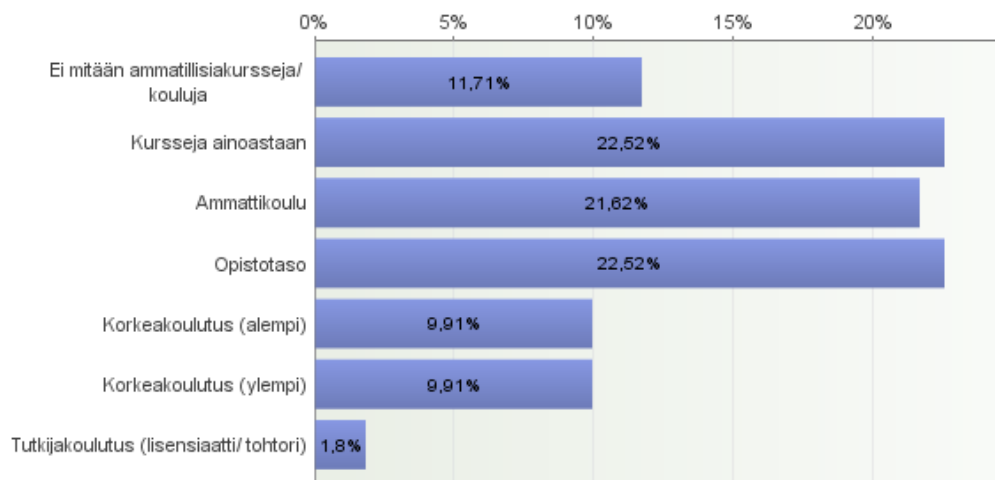

Avoimet vastaukset: Jokin muu, mikä?

- Kaupallinen koulutus
- Sair.hoit.oppil./terv.kesk.avustajan koulutus
- kauppakoulu

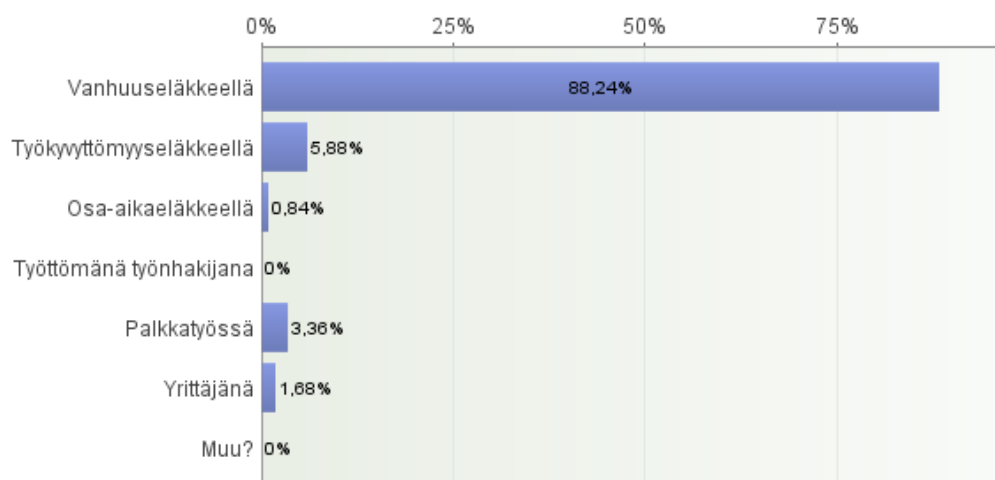
4. Ammatillinen koulutuksenne?

N=111

5. Työ- ja eläketilanteenne nyt?

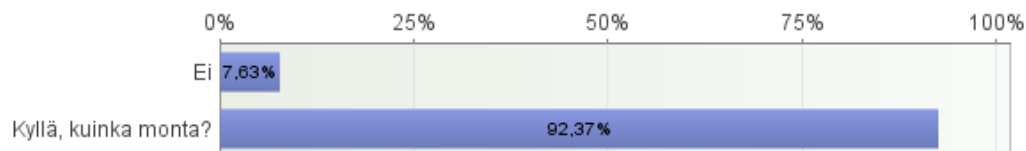
N=119

6. Onko Teillä lapsia?

(jos vastaatte "ei", niin siirrytte kysymykseen 8)

N=118

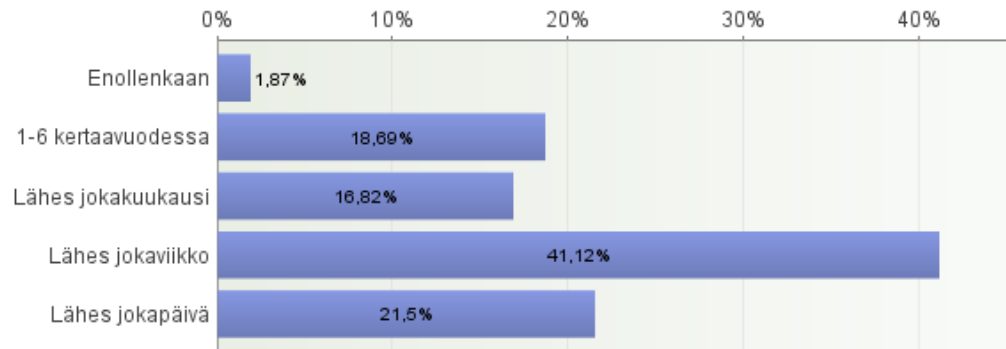

Avoimet vastaukset: Kyllä, kuinka monta?

Yhteensä 259 lasta : 102 vastaajaa \approx ka 2,54 lasta/vastaaja

7. Kuinka usein tapaatte vähintään yhtä lastanne?

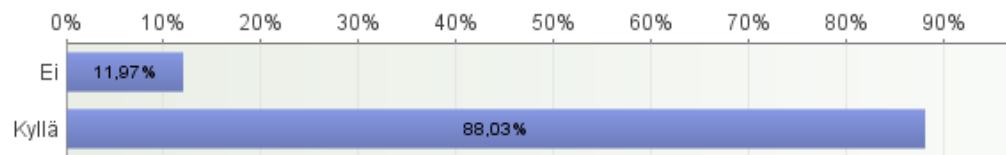
N=107

8. Onko Teillä muita tärkeitä sukulaisia?

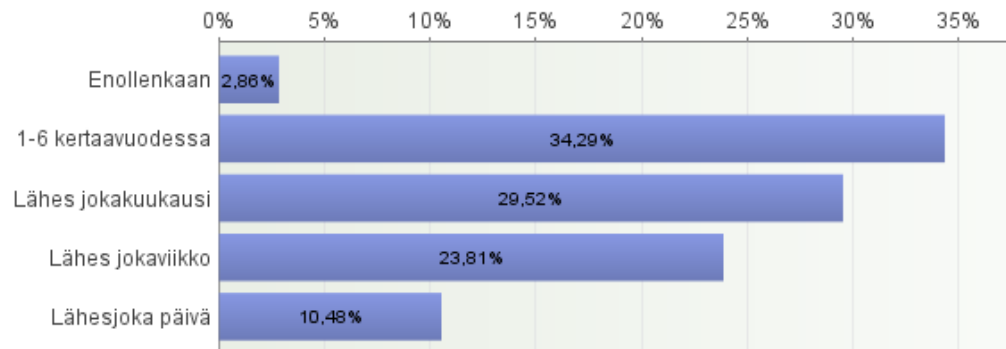
(jos vastaatte "ei", niin siirrytte kysymykseen 10)

N=117

9. Kuinka usein tapaatte vähintään yhtä tärkeää sukulaista?

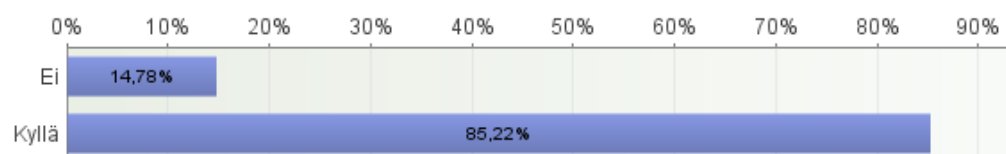
N=105

10. Onko Teillä muita luotettavia ystäviä? (ei sukulaisia)

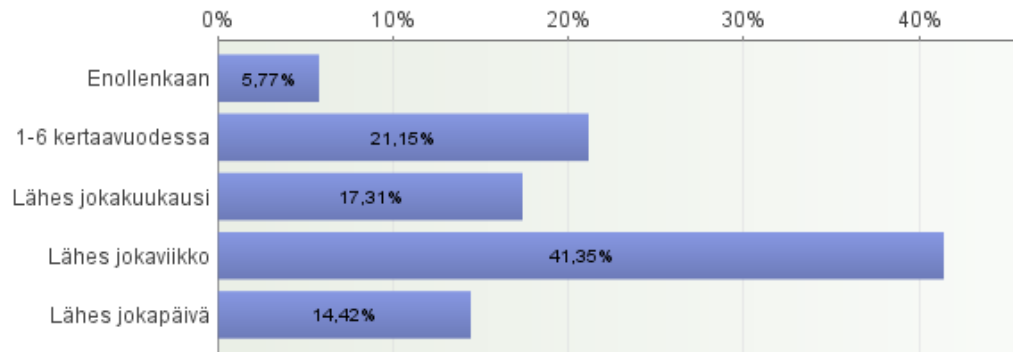
(jos vastaatte "ei", niin siirrytte kysymykseen 12)

N=115

11. Kuinka usein tapaatte muita luotettavia ystäviä? (ei sukulaisia)

N=104

12. Toisella paikkakunnalla asuvien läheistenne määrä

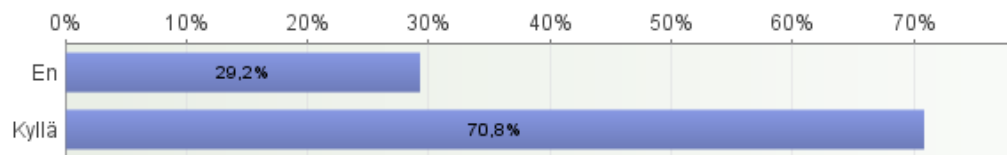
N=116

	Ei yhtään	Yksi	Kaksi	Kolme	Neljä tai enemmän	Yhteensä
a) Oma lapsi	16,67 %	47,92 %	17,71 %	9,38 %	8,33 %	96
b) Muu tärkeä sukulainen	6,45 %	15,05 %	17,2 %	13,98 %	47,31 %	93
c) Muu luotettava ystävä	16,09 %	17,24 %	18,39 %	20,69 %	27,59 %	87
Yhteensä	13,04 %	27,17 %	17,75 %	14,49 %	27,54 %	276

13. Oletteko saanut uusia ystäviä täytettyänne 65 vuotta?

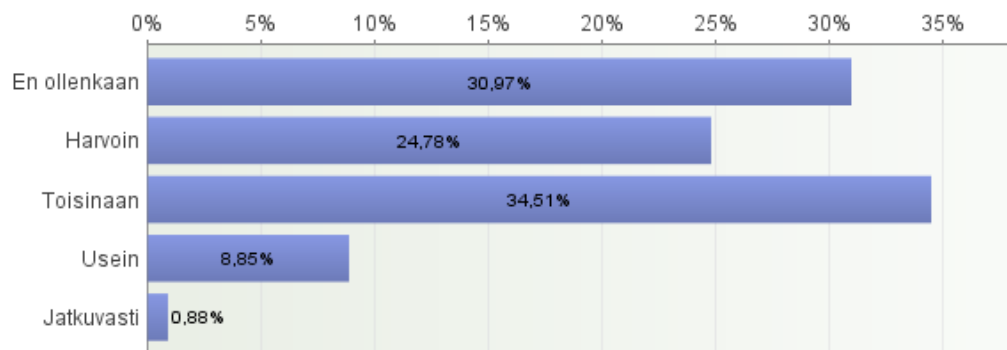
(jos olette vasta täyttämässä 65 vuotta, niin viimeisen vuoden aikana)

N=113

14. Tunnetteko kaipaavanne uutta ystävää?

N=113

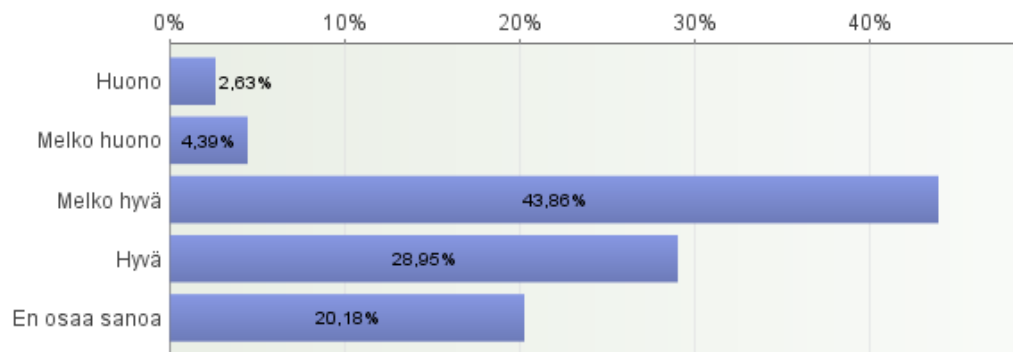
15. Kuinka usein osallistutte?

N=114

	En ollen- kaan	1-6 kertaa vuodessa	Joka kuukausi	Joka viikko	Useamman kerran viikossa	Yhteensä
a) Seura-, yhdistys-, tai järjestö- toiminta	26,92 %	27,88 %	17,31 %	20,19 %	7,69 %	104
b) Harrastusryhmät	35,42 %	14,58 %	10,42 %	27,08 %	12,5 %	96
c) Vapaaehtoistyö	59,09 %	15,91 %	12,5 %	12,5 %	0 %	88
d) Kansalaisopisto, Rovaniemi	78,82 %	10,59 %	0 %	9,41 %	1,18 %	85
e) Ikääntyvien yliopisto	85,71 %	8,33 %	4,76 %	1,19 %	0 %	84
f) Seurakuntatoiminta	59,3 %	15,12 %	13,95 %	9,3 %	2,33 %	86
g) Puolue toiminta	85,88 %	10,59 %	2,35 %	0 %	1,18 %	85
h) Paikalliset tapahtumat (esim. markkinat, urheilukisat, Jutajaiset jne.)	16,67 %	72,55 %	8,82 %	1,96 %	0 %	102
i) Paikalliset kulttuuripalvelut (esim. teatteri, elokuvat, kirjasto, konsertit, taidenäyttelyt jne.)	20 %	60,95 %	15,24 %	2,86 %	0,95 %	105
Yhteensä	49,7 %	27,9 %	9,82 %	9,58 %	2,99 %	835

16. Miten arvioisitte Rovaniemen virike-, harrastus- ja virkistyspalveluja ikäisillenne?

N=114

17. Miten arvioisitte seuraavia Rovaniemen palveluja ikäisillenne?

N=114

	Huono	Melko huono	Melko hyvä	Hyvä	En osaa sanoa	Yhteensä
a) kulttuuri	2,8 %	2,8 %	43,93 %	37,38 %	13,08 %	107
b) opiskelu	3,85 %	3,85 %	40,38 %	33,65 %	18,27 %	104
c) järjestötoiminta	2,86 %	2,86 %	43,81 %	28,57 %	21,9 %	105
d) kohtaamispaikat	2,78 %	13,89 %	40,74 %	24,07 %	18,52 %	108
e) asuminen	0,96 %	13,46 %	42,31 %	31,73 %	11,54 %	104
f) terveyspalvelut	3,67 %	9,17 %	56,88 %	24,77 %	5,5 %	109
g) sosiaalipalvelut	1,9 %	9,52 %	47,62 %	14,29 %	26,67 %	105
h) kuntoutus	8,33 %	16,67 %	34,26 %	13,89 %	26,85 %	108
i) tiedotus	4,85 %	19,42 %	50,49 %	9,71 %	15,53 %	103
j) jokin muu, mikä?	4,76 %	0 %	4,76 %	0 %	90,48 %	21
Yhteensä	3,59 %	9,96 %	43,63 %	23,72 %	19,1 %	974

Avoimet vastaukset: Huono

- Lääkäripalvelut

Avoimet vastaukset: Melko hyvä

Avoimet vastaukset: En osaa sanoa

18. Nykyiset harrastuksenne?

N=105

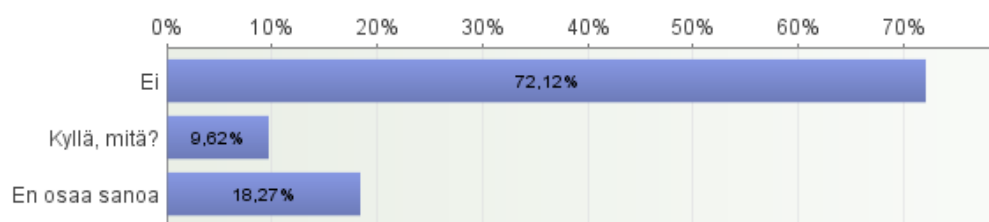
- Lukeminen, kerhoissa käynti, kirjoittaminen, television katselu, ristosana ratkominen, musiikki
- tietotekniikka, radioamatööri toiminta, lukeminen, elokuvat, teologia
-
- Kuntourheilu, hiihto, pyöräily
- kuntosali, moottorikelkkailu, pihatytöt, sauvakävely, seurakuntatyö
- Keilailu, rikosuhripäivystys
- liikunta
- kuoro, politiikka
- Järjestötoiminta, kulttuuri, kuntoutus
- Urheilu, kirjoittaminen, kirjallisuus, historia
- Hiihto, kävely, pyöräily ja kuntosalilla käynti.
- Suunnistus, lentopallo, kalastus, metsästys, marjastus, mökkeily
- metsästys, kalastus, keilailu, kuntoilu
- Urheilu, retkeily, puutarhanhoito
- lukeminen, television katselu
- Velanteko
- liikunta, kielet, vapaaehtoistyö, käsityöt
- olen vielä työssä ja kolmivuorotyö vie kaiken ajan.
- Liikunta
- Liikunta ja käsityöt
- Taiteelliset askartelut
- käsityö
- Lukeminen, käsityöt, liikunta
- Laulu
- Vapaaehtoistyö, musiikki, käden taidot, metsänhoitotyöt
- Hiihto, lenkkeily, musiikki, tanssi, laulu, kalastus
- Lukeminen, vesijuoksu, kuntosali, käsityöt
- Ulkoilu

- Ulkoilu ja omakotitalon hoitaminen.
- Sukututkimus, kiltatoiminta
- Uinti, kalastus
- Rovalan kurssi, kutominen, kävely, käden taidot, puutarha, marjastus
- Matkailu, kalastus, marjastus, neulominen, vaellus
- kalastus, metsänhoito
- hiihtäminen, kuntosali ja käveleminen ja ratsastaminen
- metsästys, kalastus, mökkeily, metsänhoito, marjastus, kävely, hiihto, lukeminen, tv.
- Tanssi, kutominen ja lenkkeily
- liikunta
- ulkoilu
- sauvakävely, lenkkeily
- tuolijumppa, vesijumppa
- kotityöt, lumityöt, hiihto
- ristisanatehtävät, sauvakävely
- kansantanssi, senioritanssi, laulu, kerhotoiminta, järjestötoiminta, teatteri,
- Eläkeläisryhmissä kokoontumiset, laulu, mökkeily, lukeminen.
- Naisystävien kanssa kortinpeluu !
- ei
- järjestötyö, näytelmäryhmä
- Vapaaehtoistyö, järjestötyö, harrastusteatteri
- kuntosaliliikunta, kävely, järjestötoiminta, konsertit, taidenäyttelyt, lapsenlapsien kanssa puuhailu
- yhdistystoiminta eri muodoissa
- Yrittäjyys
- Ulkoilu, lukeminen, käsityöt
- Mökkeily, kalastus
-
-
- Lukeminen (näkö haittaa), luonnon seuraaminen, liikunta apukeinoin, kanssakäyminen, tapaaminen, puhelut ym.
- Eläkeläistoiminta yhdistyksessä, Tukihenkilönä syöpäyhdistyksessä, Jäsenenä suomespanjaseurassa.
- Liikunta, vapaaehtoistyö, käsityö, puutarha
- lukeminen, seurustelu, "ajatusten vaihto" toisten kanssa-oleilu, ruuan laitto, leipominen, ajattelu
- Lukeminen ja ulkoilu
- Lukeminen, yhdistykset, ystävätoiminta
- Lukeminen (lehdet, tv, tietokone), ulkoilu 4-5 vk, yhteislaulu
- Lenkkeily, käsityö, vesijumppa
- Järjestötoiminta, lukeminen, kirjoittaminen
- Käsityöt, kuntoilu,
- Sauvakävely, ristikkojen ratkominen
- eläkeläistoiminta
- ulkoilu, pasianssin peluu, seurustelu ikäisten kanssa-oleilu
-
- Luottamustoimet Kolpene, vanhusneuvosto, eläkeläisjärjestö oma yhdistys ja piiritaso, politiikka, liikunnasta vesijuoksu
- Partio työ ja harrastus 65v ei enää, lukeminen, leipominen, oleilu
- Kävely, lukeminen ja kerhotoiminta
- käsityöt, liikunta, lukeminen
- Ravit
- Hepat, kalastus, metsästys
-
-
- Lukeminen, käsityöt, konsertit, teatteri, kuntosali, kävely, retket kerhojen kanssa, matkat sukulaisten ja lasten luo
- Lukeminen, käsityöt, ulkoilu
- Eläkeläistoiminta, yhtyelaulu, käsillä tekeminen, kuntoilu
- eläkeläistoiminta, vesijumppa, kuntoilu, käsityöt
- Kuntosali, golf, hiihto, voimistelu, kielet, lukeminen, kesällä marjastus, palstan hoito
- Metsänhoito, kalastus, matkailu
- Jooga-voimistelu, Kalevalaiset naiset, kävely

- Vapaaehtoistyö, kerhotoiminta
- Lukeminen, vapaaehtoistyö seurakunnassa, yhdistystoiminta, palapelit
- Juoksu/kävely, metsänhoito, rakentaminen, "talonmies"
- Kuoro joka viikko, kyläyhdistystoiminta, urheiluseuratoiminta, harrastajateatteri, näytelmien kirjoittaminen
- Kunnossa kaiken ikää, KKI-toiminta, kuoro, kirjoittajaryhmät
- Kuoro, kuntosali, jumppa, lentopallo, jonkin verran retkeily
- Marttailu, kuoro, liikunta, kuntosali, retkeily, kyläily ja ystävien kanssa kahvistelu ja seurustelu ym.
- Kuntosali, ulkoilu
- Kudonta kangaspuilla, vesiliikunta, hiihto, ulkoilu, käsityöt (villasukat ym.)
- käsityöt
- Puutyöt, hiihto, kävely, mökkeily, kalastus
- Ulkoilu (hiihto, kävely), pilkintä, mökkeily, marjastus, nypläys, kudonta ym. käsityöt
- Hyötyliikunta, maatalous- ja metsätyöt
- Hevosurheilu, jalkapallo, hiihto, karaoke, tanssi, matkailu, biljardin peluu
- Raviurheilu
- Metsästys, kalastus, ulkoilu, lukeminen, tv:n penkkiurheilu
- Ulkoilu, lukeminen, puutarha, marjastus, hiihto, tv
- Ulkoilu, hiihto, puutarhanhoito
- Ristikot, lukeminen, (olen pyörätuolissa, asun yksin)
- Kansalaisopisto(käsityöt), lukeminen, marjastus, kalastus
- "Marttailu", kuntosali, lenkkeily/ hiihto, teatteri
- Olen opiskellut taidehistoriaa yliopistossa Pia-opiskelijana. Tällä hetkellä aikani menee sukulaisperheiden auttamiseen sisareni äkillisen poismenon johdosta sekä veljeni vakavan sairastumisen.
- Mökkeily, kalastus
- Sauvakävely, kankaankudonta (kotona), "lastenlapset" Torniossa

19. Olisiko Teillä toiveita uusille harrastuspalveluille?

N=104

Avoimet vastaukset: Kyllä, mitä?

- esim. kielet, englanti, alusta koska ei ole lukenut ollenkaan
- Yhteislaulutilaisuudet
- aktiviteettejä myös laitakaupunkiin
- seniori-ratsastus
- kansalaisopistoon enemmän taidelajeja, maksut halvemmiksi eläkeläisille
- Kerhoissa liikunta
- Lisää ohjattuja kuntosalivuoroja
- ikäihmisten olohuone, jossa voi tehdä yhdessä: keskustella, kokata, käsitöitä ym.

20. Kuinka usein haluatte

N=103

	En ollenkaan	Kerran kuu- kaudessa	Kerran viikossa	2-3 kertaa viikossa	Lähes joka päivä	Yhteensä
a) harrastaa?	11,22 %	12,24 %	26,53 %	25,51 %	24,49 %	98
b) mielekästä tekemistä?	6,82 %	9,09 %	21,59 %	30,68 %	31,82 %	88
Yhteensä	9,14 %	10,75 %	24,19 %	27,96 %	27,96 %	186

21. Miten haluatte mieluiten

N=102

	Yksin, omassa rauhassa	Kahdestaan ohjaajan kanssa	Tutussa pienryh- mässä	Ryhmässä	Mitä enemmän osallistujia, sitä hauskempaa	Yhteen- sä
a) harrastaa?	22,68 %	6,19 %	37,11 %	23,71 %	10,31 %	97
b) tehdä jotain mielekästä?	18,6 %	5,81 %	40,7 %	25,58 %	9,3 %	86
Yhteensä	20,77 %	6,01 %	38,8 %	24,59 %	9,84 %	183

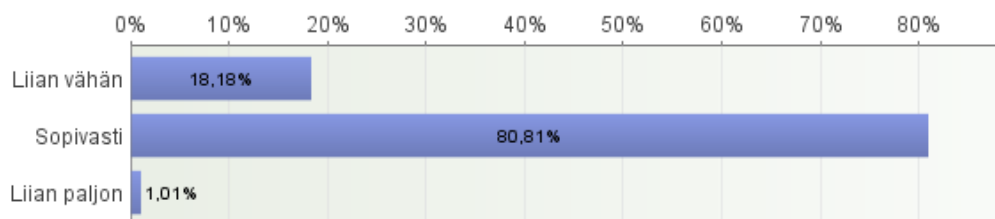
22. Matkustatteko

N=115

	En ollen- kaan	Kerran vuo- dessa	2 kertaa vuo- dessa	3-5 kertaa vuo- dessa	6-8 kertaa vuo- dessa	Lähes joka kuu- kausi	Lähes joka viikko	Yhteensä
a) kotimaan sisällä?	18,75 %	7,14 %	19,64 %	36,61 %	11,61 %	5,36 %	0,89 %	112
b) ulkomaille?	47,12 %	38,46 %	13,46 %	0,96 %	0 %	0 %	0 %	104
Yhteensä	32,41 %	22,22 %	16,67 %	19,44 %	6,02 %	2,78 %	0,46 %	216

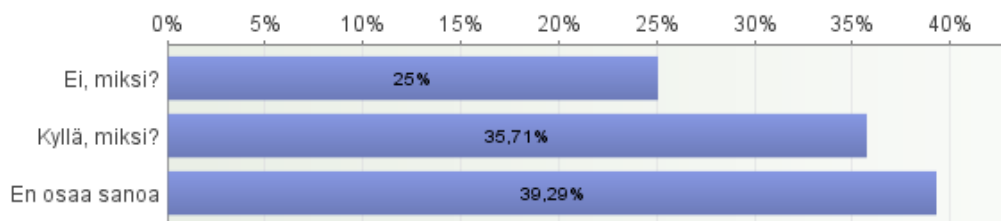
23. Onko Rovaniemellä riittävästi tapaamispaikkoja eläkeläisille?

N=99

24. Ovatko Rovaniemen eläkeläisille tarjottavat kohtaamispaikat Teitä kiinnostavia?

N=112

Avoimet vastaukset: Ei, miksi?

- ei kiinnosta
- en käy
- Urheilu kiinnostaa enemmän
- Eläkeläiskerhossa yksipuolinen ohjelma. Ei ole saatu muutosta. Pieni klikki haluaa hoitaa kaiken.
- ei kiinnostavia
- Ei tarvetta
- Olen vielä töissä.
- asun 60km keskustasta
- en koe olevani vielä mummo-iässä
- ei ole tullut koskaan vielä lähdeyttä
- en ole kokenut vielä tarpeelliseksi
- Ei vain kiinnosta, omat ystävät riittävät
- ei tule käytyä
- eläkeläistilat on ainoa, eikä se riitä
- Harrastus vie kaiken
- Ei tule lähdeyttä
- Koska en käy niissä
- Ei ole tapaamistarvetta eikä aikaakaan
- Harrastan kotikylässä omassa porukassa
- ei ole vielä aikaa
- On omaa puuhaa
- Ei tarvetta
- Pitkä matka, kyytiin puute
- En halua kelloa määräämään päivän rytmiä. Olen kulkenut 34 vuotta töissä.

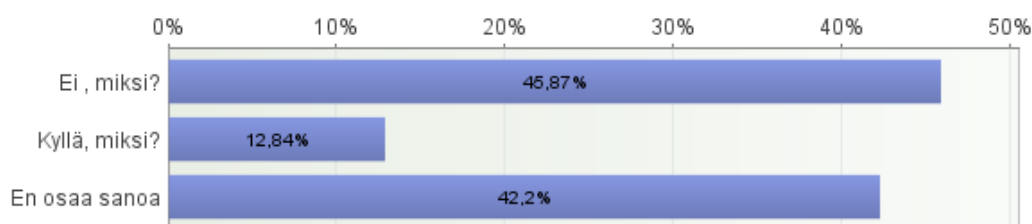
Avoimet vastaukset: Kyllä, miksi?

- tottunut Helsingissä
- Monipuoliset
- Ryhmätapahtumat
- Tapaa muita eläkeläisiä
- Virkistävää tavata muita.
- käyn niissä soittamassa ja laulamassa
- Tapaa vanhoja tuttuja sekä saa uusia tuttavuuksia.
- on monenlaista tarjontaa ja lähellä-
- tapaa ihmisiä
- näkee vanhoja tuttuja
- Eäkeläistila tilava , lämmin ja toimiva
- kerhotoiminta antaa sisältöä elämään
- Eri tavalla ajattelevien tapaaminen
- Uusi eläkeläistila Potkuri
- Eläkeläistilat Potkuri
- Jos jaksaa osallistua
- Mukavaa seuraa
- Sos. kanssakäyminen
- Tapaa toisia ihmisiä
- toisten tapaaminen, uusiinkin tutustuminen
- Koska itse toimin aktiivina järjestötoimijana
- näkee tuttuja
- Uudet viihtyisät tilat ja kokoontumisaikoja on saatu riittävästi.

- Tapaa muita ihmisiä
- Ovat monipuolisia tarjonnaltaan
- Eläkeläistilat Pohjolankadulla monipuolisia, lähellä tarvittavia muitakin palveluja
- Eläkeläistilat Pohjolankadulla
- Ovat sopivan matkan päässä.
- Sijainti hyvä
- Tapaa ihmisiä
- Löytyy jokaiselle jotain
- Pohjolankatu 2 Potkurissa avarat tilat kokoontumisiin sekä kutomatila Kehrä

25. Pitäisikö kohtaamispaikka olla suunnattu ainoastaan eläkeläisille?

Vastaaajien määrä: 109

Avoimet vastaukset: Ei, miksi?

- Nuorempiakin kiinnostaa
- Ei pidä eristäytyä.
- Ei välttämättä
- Kiinnostaa asiantuntijaluentoja, ajankohtaista, -sos-asiat, selkokielellä!
- Muutakin elämää pitää nähdä.
- Eri ikäisten seura hyvä
- Eri-ikäisyys on rikkaus
- Nuorilta saa uusia virikkeitä
- liian yksipuolista
- liian suppea ja yksipuolinen porukka
- ei ole väliä
- aika yksitoikkoista
- on hyvä kohdata eri sukupolvia
- On hyvä kohdata eri ikäryhmiä
- Kiva nähdä työelämässä olevia, nuoria ja lapsia
- Eri ikäiset antavat oman lisän
- Halu tavata kaiken ikäisiä
- Eri ikäryhmien kohtaamiset tärkeitä normaalissa elämässä
- Jos tiloja on, muutkin harrastajaryhmät voisivat käyttää.
- Tuntee itsensä vanhaksi
- Mukava tavata kaikenikäisiä
- Yhteydenpitäminen eri-ikäisten kanssa voimaannuttaa
- Ei rajoja, nuoretkin voivat tulla.
- Välttämättä
- Mukava kun mukana kaiken ikäisiä
- Samat tilat kaikkien käyttöön, eri aikana kyllä.
- Mitä enemmän ikähajontaa, sen parempi. Kuka keksii sellaiset kohtaamiset!
- Kaikilla pitäisi olla mahdollisuus osallistua
- Yhdessäolo on antoisampaa, jos on eri-ikäisiä henkilöitä.
- Monipuolinen kuten Korundi, kyllä yksi riittää=Potkurin tilat
- Ei tarvitse eristäytyä muista
- kaikenikäiset tarvitsee
- Monimuotoisuutta
- Monen ikäistä
- Eri ikäisiä pitää olla
- Halua kuulua "elävään elämään"

Avoimet vastaukset: Kyllä, miksi?

- mukava nähdä muitakin

- paljon eläkeläisiä
- Tielaitoksen eläk. ryhmä lopetettiin. Vastaava saisi olla.
- ois ikäistänsä seuraa
- oma ikäryhmä on samalla aaltopituudella
- tapaa ikätovereita
- Eläkeläisyhdistyksiä paljon, vuoroja ei riitä kaikkeen toimintaan esim tanssi-, näyttämötoiminnalle ei ole tilaa
- koska suunnittelu on eläkeläisiä varten, kynnykset ym,
- Eläkeläisille ja uusille eläkeläisille
- iän vuoksi samanlaiset tekemiset
- sosiaalinen kanssakäyminen on helpompaa noin samanikäisten kanssa siis yli 63

26. Missä haluaisitte kohtaamispaikan sijaitsevan?

(jos ette osaa sanoa, niin vastatkaa "en osaa sanoa")

Vastaajien määrä: 91

- En osaa sanoa
- keskikaupungilla? =
- en osaa sanoa
- En osaa sanoa
- kaupungin keskustassa
- Keskellä kaupunkia, hyvien yhteyksien varrella.
- -
- Keskustassa, koska asun siellä.
- Eri kohteissa keskustassa, ei ilta-aikoja, turvallista liikkua päiväsaikaan,
- kaupungin keskustassa
- En osaa sanoa
- Keskustassa
- en osaa sanoa
- En osaa sanoa.
- en osaa sanoa
- en osaa sanoa
- Syväsenvaara
- keskustassa
- en osaa sanoa
- En osaa sanoa
- En osaa sanoa
- kairatien ja koskikadun risteyksessä, jossain siinä uuden tien lähellä.
- en osaa sanoa
- En osaa sanoa.
- kaupungin alueelle
- keskustan alueella
- Yllärillä
- Keskustassa, myös kaupungin laita-alueella (julkista liikennettä ei ole kaikilla laita-alueilla kunnolla)
- en osaa sanoa
- Lähipaikat 3-10 km:n etäisyydellä, kaukopaikat 100-800 km:n etäisyydellä tällä hetkellä
- en osaa sanoa
- en osaa sanoa
- en osaa sanoa
- mahdollisimman lähellä
- sillä ei ole väliä, kunhan paikka on viihtyisä
- Nykyinen paikka on sopiva hyvät kulkuyhteydet eri kaupunginosista
- Keskikaupunki on hyvä paikka, esim Potkuri.
- en osaa sanoa. ei ole autoa
- keskustassa
- en osaa sanoa
- Lähellä kotiosoitetta esim. "Kaupunginosa tuvat" mukavia
- nykyinen paikka on ihanteellinen
- keskellä kaupunkia

- en osaa sanoa
- En osaa sanoa
- En osaa sanoa
- En osaa sanoa
- Lähistössä
- Lähellä
- Eri puolilla kaupunkia
- En osaa sanoa
- mahdollisimman lähellä asuntoani
- en osaa sanoa
- en osaa sanoa
- Eri puolilla laajaa kaupunkia niin, että matkat eivät tule esteeksi osallistumisille.
- Keskustassa
- en osaa sanoa
- -
- en osaa sanoa
- Nykyinen eläkeläistila kauppatorin lähellä on oivallinen sijainniltaan.
- Potkurissa
- Lähellä asuntoa
- lähellä keskustaa, minulle Korkalovaarassa
- En osaa sanoa
- Kaupungin keskustassa
- Mahdollisimman lähellä omaa asuntoa, kuitenkin niin, että se hyödyttää mahdollisimman monia muitakin.
- Lähellä kotia
- Sopivan lähellä
- En osaa sanoa
- Keskikaupungilla
- Keskikaupungilla
- En osaa sanoa
- Joka kylälle kohtaamispaikka, esim. koulun tiloihin, siis lähelle ikäihmisten koteja. Keskustaan on monelle hankala lähikyliltä lähteä!
- Kohtuullisen kulkuyhteyden päässä.
- Nykyinen on aika keskeisellä paikalla
- Keskeisellä paikalla, hyvät liikenneyhteydet, parkkipaikkoja riittävästi, ei paljon portaita.
- En osaa sanoa
- Rovaniemen kaupungin keskustassa on hyvin paikkoja
- Keskustassa
- Keskustassa
- en osaa sanoa
- ympäri kaupunkia
- En osaa sanoa
- En osaa sanoa
- En osaa sanoa
- En osaa sanoa
- Helposti kaikkien saavutettavissa
- En osaa sanoa
- En osaa sanoa.
- En osaa sanoa
- Lähellä kotia Ylikylässä

27. Haluaisitteko kohtaamispaikassa

Vastaajien määrä: 105

	Ei	Ehkä	Kyllä	En osaa sanoa	Yhteensä
a) järjestettyä ohjelmaa?	7,07 %	23,23 %	56,57 %	13,13 %	99
b) käyttää itse tietotekniikkaa?	25 %	22,5 %	32,5 %	20 %	80
c) jotain muuta, mitä?	5,08 %	5,08 %	15,25 %	74,58 %	59
Yhteensä	12,61 %	18,49 %	38,24 %	30,67 %	238

Avoimet vastaukset: Ei

Avoimet vastaukset: Ehkä

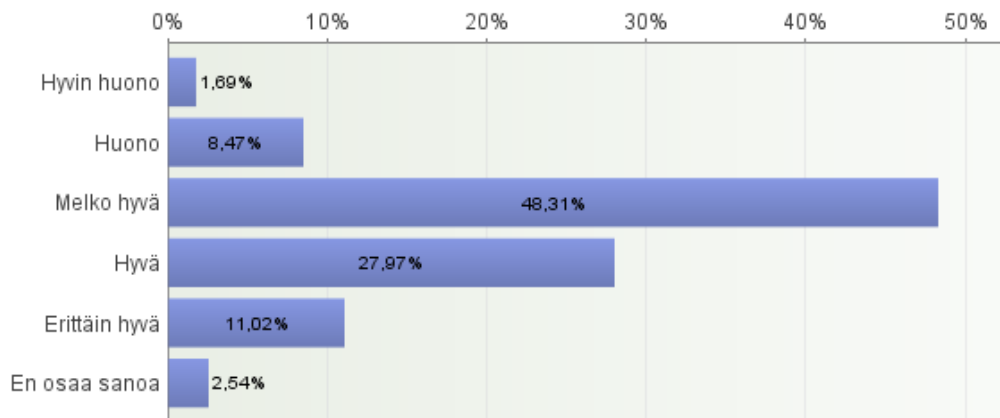
Avoimet vastaukset: Kyllä

- kahvila
- vapaata seurustelua
- Ja yhteistä
- omia juttuja
- Esittää itse
- Ex tempore, keskustelu
- Mahdollisuus vapaaseen seurusteluun esim. kahvikupposen ääressä.
- omaehtoista toimintaa

Avoimet vastaukset: En osaa sanoa

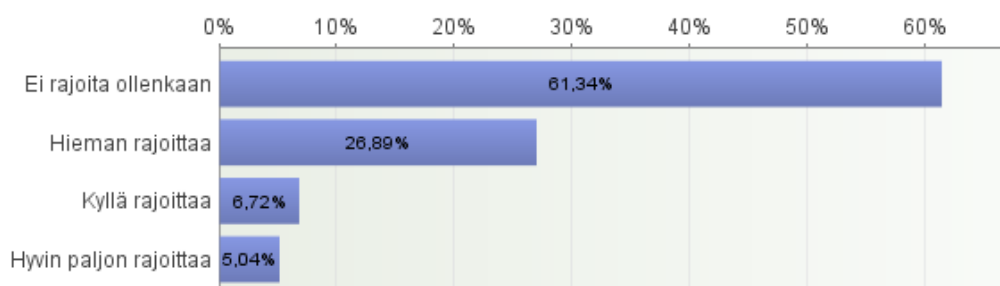
28. Kuinka koette terveydentilanne tällä hetkellä?

N=118

29. Rajoittaako vaiva, sairaus tai vamma kanssakäymistä toisten ihmisten kanssa?

N=119

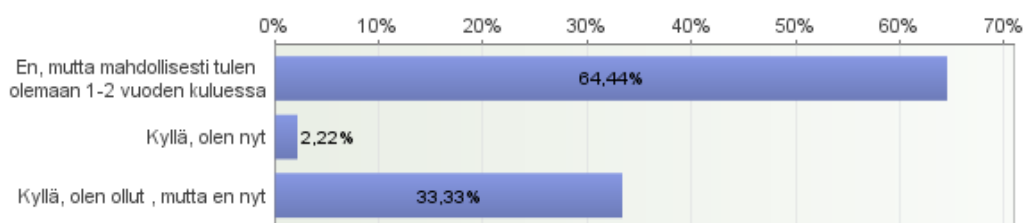
30. Kuinka usein

N=118

	en ollen- kaan	Kerran kuu- kaudessa	Kerran viikossa	2-3 kertaa viikossa	Lähes joka päivä	Yhteensä
a) harrastatte liikuntaa?(esim. reipas kävely, hölkkä, hiihto)	11,3 %	2,61 %	14,78 %	31,3 %	40 %	115
b) tupakoitte?	89,47 %	0,88 %	0,88 %	0 %	8,77 %	114
c) käytätte alkoholia?	46,43 %	26,79 %	23,21 %	2,68 %	0,89 %	112

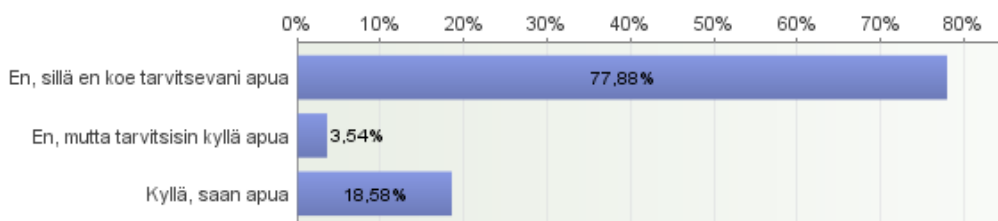
31. Oletteko omaishoitajana nyt tai joskus ollut?

N=90

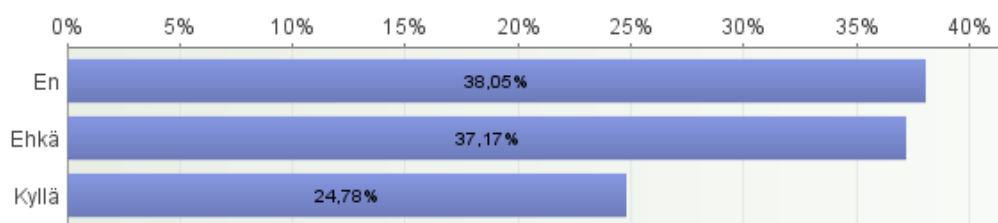
32. Saatteko apua arkipäivän toimintoihin?

N=113

33. Tarvitsitteko parempaa tietoa mahdollisista palveluista?

N=113

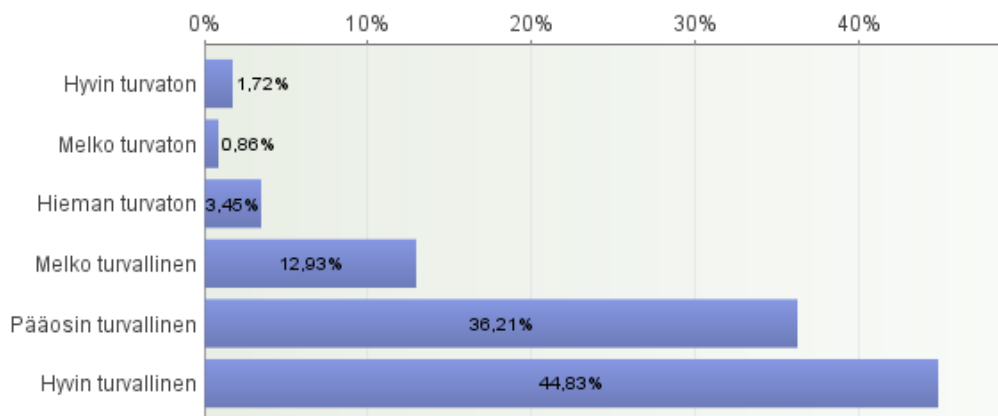

34. Tunnetteko

N=116	En kos- kaan	Harvoin	Toisinaan	Usein	Hyvin usein	Yhteensä
a) ajan käyvän pitkäksi?	45,61 %	31,58 %	18,42 %	2,63 %	1,75 %	114
b) itsenne tarpeelliseksi?	10,09 %	6,42 %	22,02 %	37,61 %	23,85 %	109
c) itsenne pirteäksi?	2,68 %	8,04 %	22,32 %	55,36 %	11,61 %	112
d) yksinäisyyttä?	43,4 %	32,08 %	18,87 %	3,77 %	1,89 %	106
e) masentuneeksi?	52,34 %	34,58 %	12,15 %	0 %	0,93 %	107

35. Kuinka turvalliseksi koette olonne?

N=116

36. Mikä mahdollisesti aiheuttaa turvattomuuden tunnetta?

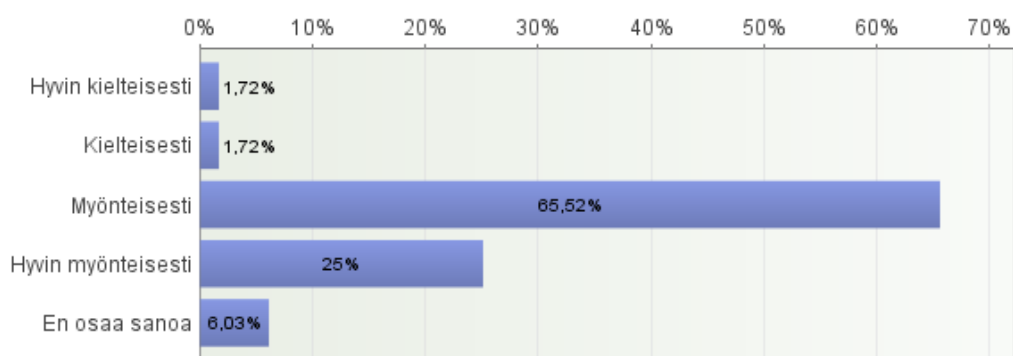
N=51

- Tulipalo asunnossani
- ?
- Terveys
- terveydentila heikentynyt
- Rikollisuus
- -
- Maailman rauha
- Kunniotus, nuorisokäytös, alko, huumeet
- asun maaseudulla
- yksin asuminen
- Lisääntynyt väkivalta.
- -
- Huumeiden käyttäjät
- -
- -siinä vaiheessa kun jompi kumpi sairastuu tai liikuntakyky heikkenee
- tai ei pysty enää hoitamaan asioita
- Maailma on menossa huonoon suuntaan, väkivaltaa, sotia, yms
- yksinäisyys
- huono muisti
- sairastuminen
- Yksin asuminen ja mahdolliset yölliset sairauskohtaukset
- -
- Lähempien ystävien puute, jolloin esim. sairastapauksessa ei voi kääntyä kenenkään puoleen tai hyvin harkitusti. Lapset asuvat toisella paikkakunnalla yksin asuminen
- Asun turvallisesti omakotialueella omassa, itserakennetussa talossa.
- Yksin oleminen
- Pimeä vuodenaika
- Yleinen turvattomuus, kivut ja sairaudet
- Yleinen levottomuus, vanhuksiin kohdistunut väkivalta
- sisäinen pelko toimintakyvyn heikentymisestä - toisten varaan joutumisesta
- Yksinäisyys
- -
- pahat sairaudet tulevaisuudessa!
- Etenevät sairaudet
- Jos on tunteja yksin, puoliso asioilla kauan.
- Jatkuva selkäkipu panee miettimään tulevaisuudessa pärjäämistä.
- En osaa sanoa
- asun yksin omakotitalossa
- Liukkaat kelit talvella
- -

- Asun yksin, jos pökerryn, kauanko makaan ennen kuin joku tulee, vaikka perään katsojia onkin.
-
- En osaa sanoa
- Elämän vastoinkäymiset
-
- Tulevaisuudessa se kuka meistä suurista ikäluokista pitää huolta. Hoidetaanko meitä sitten enää ollenkaan, kun nytkin jo osa vanhoista ihmisistä on huonosti hoidettu.
- Esim. huonosti liikkuvalla kaatumisen pelko yöllä
- huono muisti
- Neuvostoliitto
- Tulevaisuus
- Terveiden romahtaminen.
- Pelko sairaudesta

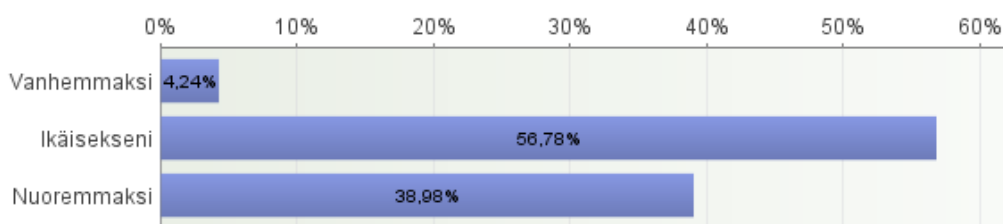
37. Kuinka suhtaudutte tulevaisuuteen?

N=116

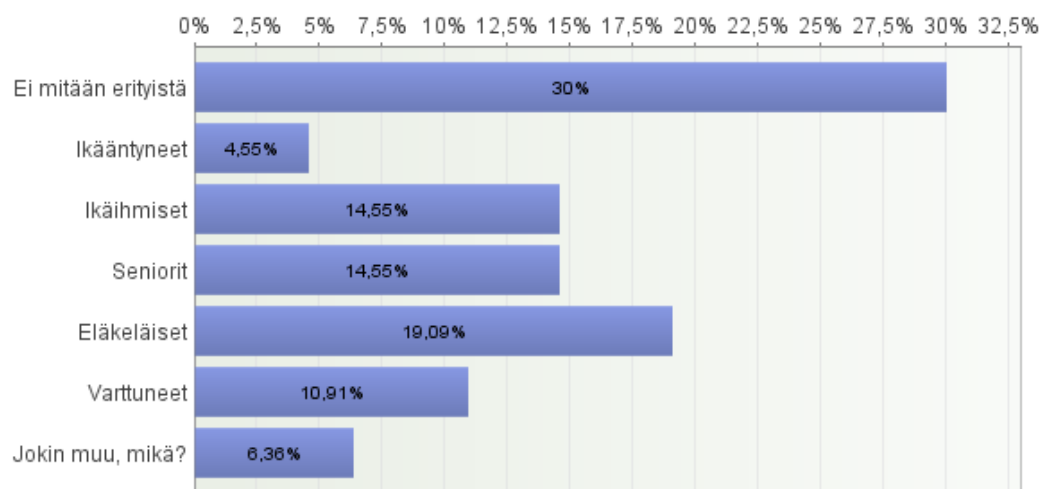
38. Miten koette itsenne verrattuna todellisiin vuosiinne?

N=118

39. Mitä nimitystä haluaisitte käytettävän puhuttaessa ikäluokastanne?

N=110

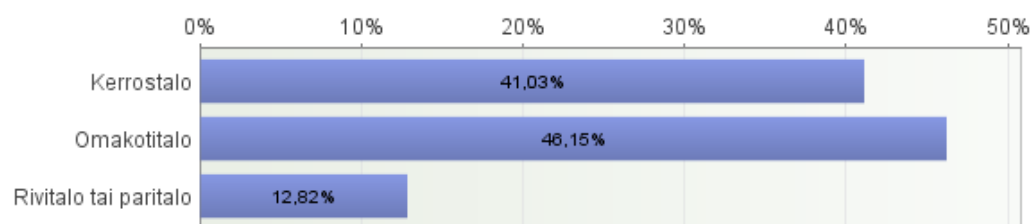

Avoimet vastaukset: Jokin muu, mikä?

- Huru-ukko
- Rouva, neiti, herra
- Yksilöllisesti
- Ikinuoret
- Kaikki käy!
- VANHA on ihan hyvä nimitys
- vanhus

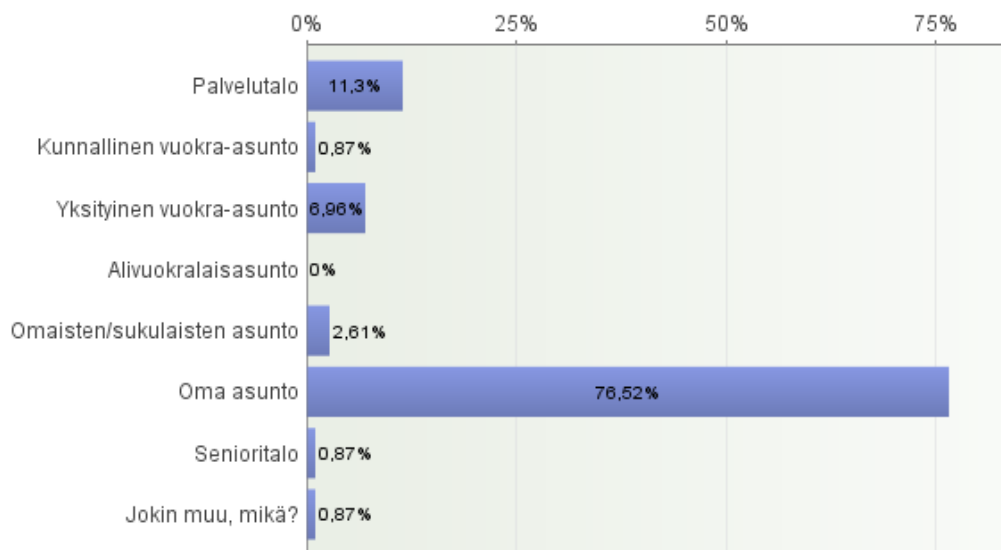
40. Asuntotyyppinne?

N=117

41. Asumismuotonne pääasiallisesti tällä hetkellä?

N=115

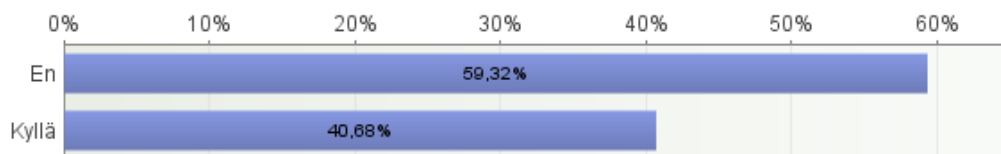

Avoimet vastaukset: Jokin muu, mikä?

- tukiasunto

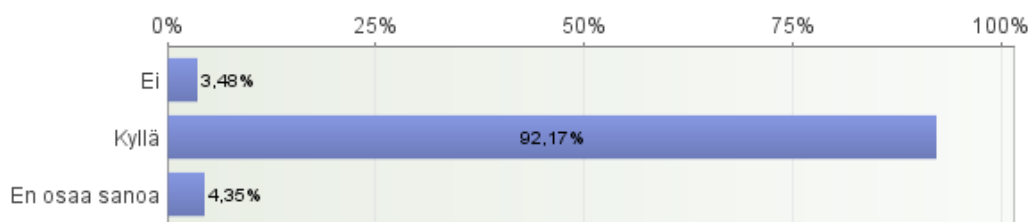
42. Asutteko yksin?

N=118

43. Haluaisitteko asua kotona niin pitkään kuin mahdollista?

N=115

44. Mikä mielestänne voi tulla esteeksi kotona asumiselle?

N=93

- Kun en enää jaksa huolehtia itsestäni
- Liikuntakyvyn puute
- Terveys
- Jos ei jaksa tehdä kotitöitä, eikä vaimo jaksa.
- Sairaus
- liikuntakyky
- Dementia, liikunta
- Päivittäistoiminnat, käytän apuvälineitä liikunnassa. Kiitos! Terv keskus tiedottaa hyvin.
- sairaus

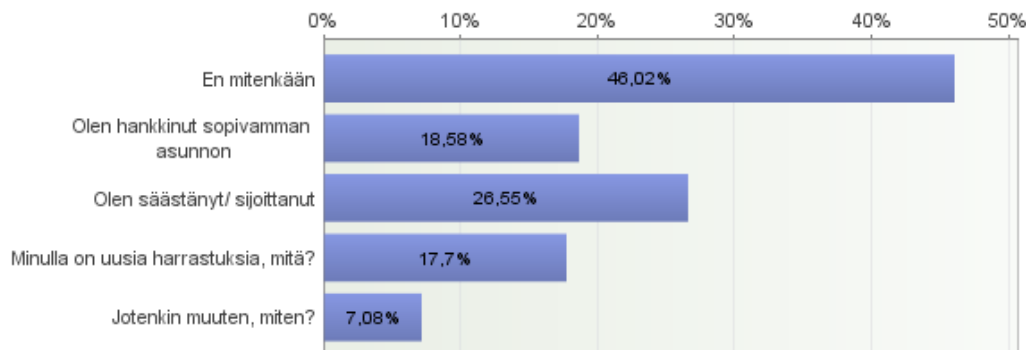
- Vaikea sairaus
- Sairaudet
- Vakava sairaus
- Jaksaminen
- vakava sairaus
- Oma vointi
- Liikuntakyvyn menetys
- Talossa ei ole hissiä.
- Talon hissittömyys.
- liikuntakyky
- Sairaus
- Sairastuminen ja sitä kautta kunto laskisi.
- Sairaus, liikuntakyvyn-, näön- ja/tai muistin heikkeneminen merkittävästi.
- sairaus
- Terveys-sairaudet
- sairaus
- paha sairaus
- -sairaus, joka estää kotona olon
- -liikuntakyky
- -saako tarpeeksi apua kotiin?
- toimintakyvyn menettäminen
- ei tule mieleen esteitä. Mahdollisesti hyvin vakava tapaturma.
- Terveys, fyysiset toiminnot
- Fyysinen kunto
- yksinäisyys
- kunnan huonontuminen
- sairastuminen, liikuntakyky
- terveys
- en osaa rajata kai jos ei pysy kotona ja karkailee päättömästi
- sairaus, liikuntakyvyn aleneminen huomattavasti
- Vanhuusiän sairaudet ,muistisairaus, liikuntarajoitteisuus
- Vakava sairaus.

- terveys
- Terveystila etenkin liikkumisen estyminen
- Jokin sairaus, joka hankaloittaa talonhoidon, liikkumisen ym. vastaavan toiminnan.
- kolme asuinkerrosta
- Muistin menetys, jokapäiväinen eläminen
- Toimintokyky pettää
- Sairastuminen
- Liikkuminen tai jokin sairaus
- Sairauden paheneminen
- Avuttomuus
- Oman tiedostamisen häviäminen: Kuka olen? Missä olen? Mihin menossa?
- Vaikea sairastuminen
- -
- -
- paha sairaus
- Sairaudet
- Huono kunto
- sairaudet
- Muistisairaus.
- Jos sairastuu, eikä pysty huolehtimaan itsestä.
- Sairaus
- terveydentila
- Terveys
- Terveys
- Sairaus, joka rajoittaa liikkumista
- Toimintakunnan heikkeneminen
- Kunnan heikkeneminen
- Ei ole pysyväistä peräänkatsojaa.

- Ei mikään
- Vaikea sairaus
- Liikuntakyky
- Liikuntakyky(esim. halvaus)
- Terveys
- Sairaus
- Fyysisen kunnon romahtaminen
- Jokin sairaus ettei enää pärjää kotona.
- Vakava sairaus
- Vakava sairaus:dementia, liikuntakyvyn menetys
- muistin huononeminen entisestään
- Jaksaminen
- Sairaus ja huono liikuntakyky
- liikuntakyvyttömyys, dementoituminen
- sairaus
- Vakava sairaus
- Liikuntarajoitukset
- Terveystilanne
- Muistisairaus
- En pääsisi sängystä ylös enkä wc:hen.
- Liikerajoitukset
- Vakava sairastuminen, liikuntakyvyn heikkeneminen
- Terveys
- Liikuntakyvyn, muistin menetys
- ?
- Lumityöt raskaita, kiinteistötyöt

45. Oletteko/ olitteko varautunut eläkepäiviinne?

N=113

Avoimet vastaukset: Minulla on uusia harrastuksia, mitä?

- tietotekniikka, radioamatööritoiminta, lukeminen, elokuvat, teologia
- vapaaehtoistyö
- Musiikin soitto, käden taidot
- Tanssi, laulu, harmonikan soitto
- sukututkimus
- kuntosali
- ajokoirametsästys
- Tanssi-,liikunta-
- eläkeläisten järjestötyö, näytteleminen, muu esiintyminen
- Vapaaehtoistyö
- järjestötoiminta, politiikka, kuntosalikäynnit
- Zumba,
- Metsänhoito, kalastus
- Vapaaehtoistyö
- Yhdistystyö, vapaaehtoistyö
- Kuoro, kirjoittaminen
- Kuoro, jumppa

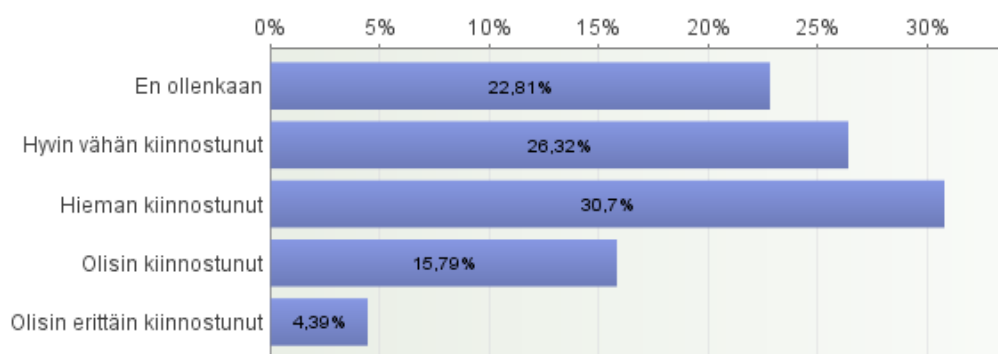
- Eläkeläiskerho, kuoro
- Hevosurheilu
- "Marttailu"

Avoimet vastaukset: Jotenkin muuten, miten?

- Lähdin enneaikaiselle eläkkeelle vaimoni omaishoitajaksi.
- Rovala, kutominen yms.
- Työeläke
- Luovuin kesämökistä
- eläkeläisryhmä harrastukset
- Keskustellut perheeni kanssa: jääkö eläkkeelle vai jatkanko töissä
- Kuntoilemalla
- jatkamalla harrastusluonteista maatalaan liittyviä askareita

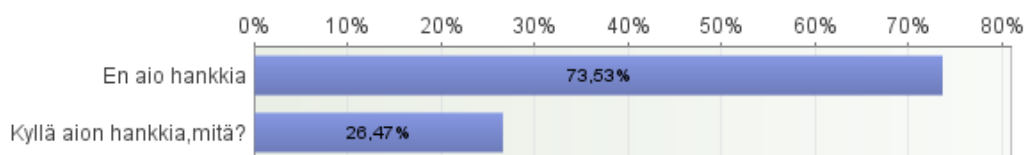
46. Olisitko kiinnostunut tekemään suunnitelmaa tulevaisuuden varalle?

N=114

47. Aiotteko hankkia uusia laitteita, jotka helpottavat kotona asumistanne?

N=102

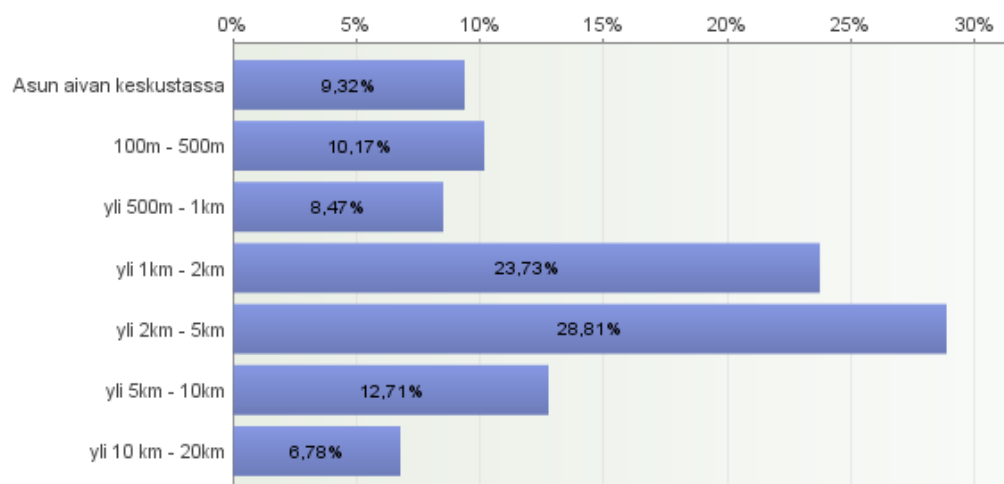

Avoimet vastaukset: Kyllä aion hankkia, mitä?

- Lumilinko, päältä ajettava ruohonleikkuri.
- Jos tulee tarpeelliseksi.
- Remontti, toimiva tuleviin vuosiin. Saa olla kotona!
- rollaattoriluiska
- Jotain tärkeää
- ATK
- tarpeen mukaan
- sitten kun tarvitsen niitä elämäntilanteen muuttuessa
- uusi soittokone
- apuvälineitä jotta voi tulla toimeen kotona
- Sitten, kun tarvitsen
- Jos tarvitsee välttämättä apuvälineitä
- ?
- Tarve sanelee hankinnan laadun aikanaan
- Jos tarvitsen
- En tällä hetkellä, tarvittaessa
- ?
- Pyörätuoli tarvittaessa
- Kun tulee tarve esim. rollaattori
- En vielä

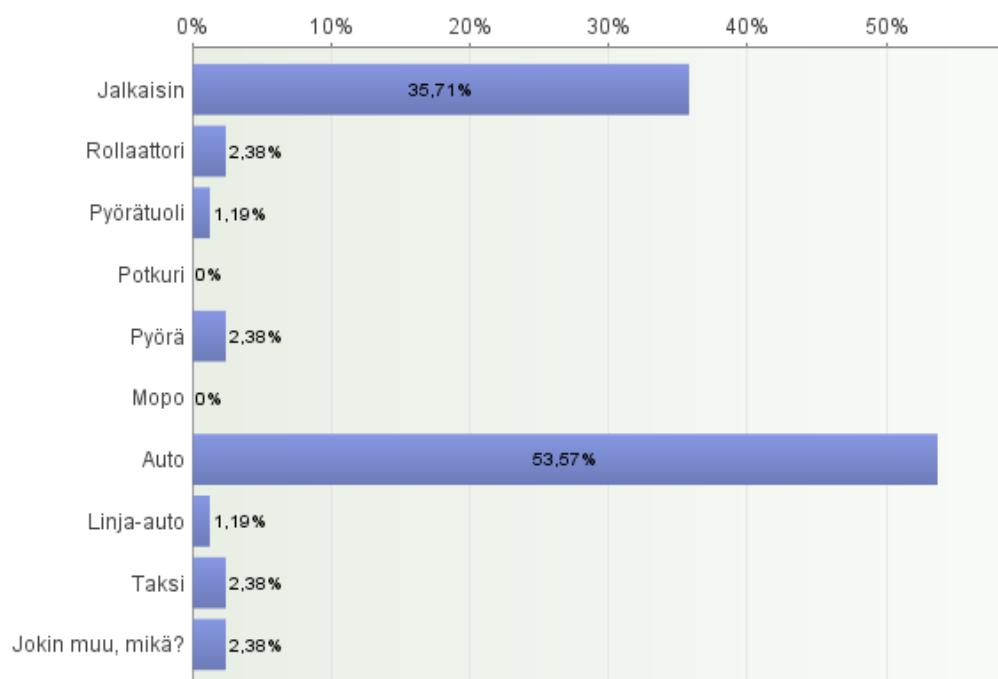
48. Kuinka pitkä matka Teillä on Rovaniemen keskustaan?

N=118

49. Pääasiallinen liikkumismuotonne kaupungissa?

N=84

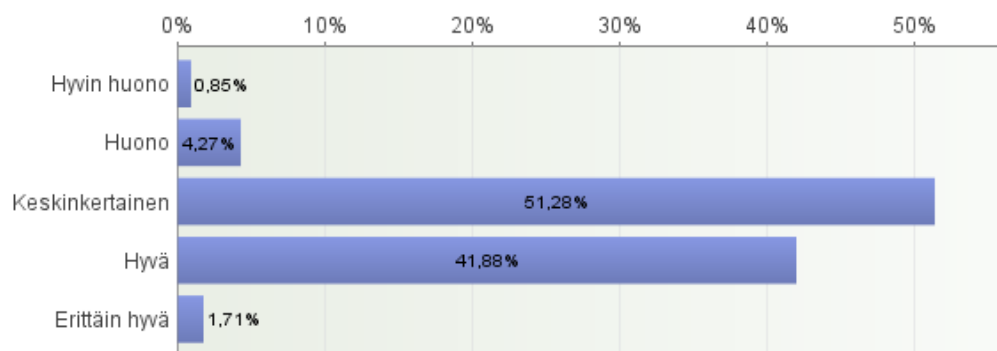

Avoimet vastaukset: Jokin muu, mikä?

- tytär kuljettaa
- sauvat kävellessä, palvelulinja kaupassa käyntiä varten

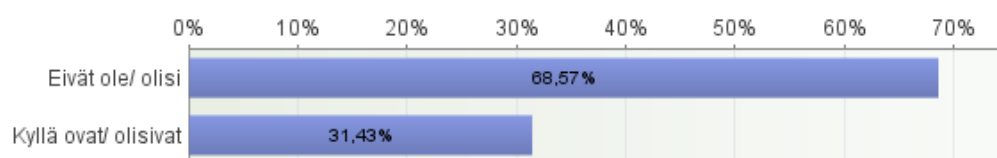
50. Millainen taloudellinen tilanteenne on nyt?

N=117

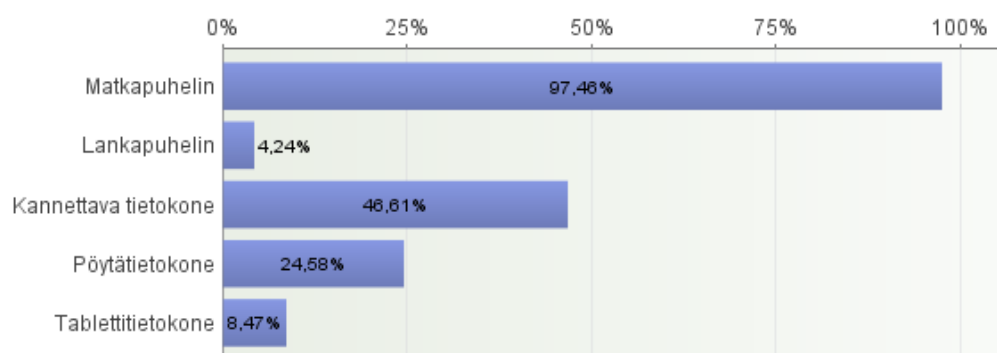
51. Ovatko/ olisivatko palvelumaksut esteenä käyttää kunnan tai yksityisen palveluita?

N=105

52. Mitä seuraavista laitteista omistatte?

N=118

53. Kuinka usein käytätte

N=117

	En koskaan	Kuukausittain	Viikoittain	Lähes päivittäin	Yhteensä
a) tietokonetta?	20,95 %	0,95 %	14,29 %	63,81 %	105
b) matkapuhelinta?	1,74 %	3,48 %	4,35 %	90,43 %	115
c) Internetiä?	23 %	6 %	11 %	60 %	100
d) sähköpostia?	33,33 %	6,86 %	14,71 %	45,1 %	102
Yhteensä	19,19 %	4,27 %	10,9 %	65,64 %	422

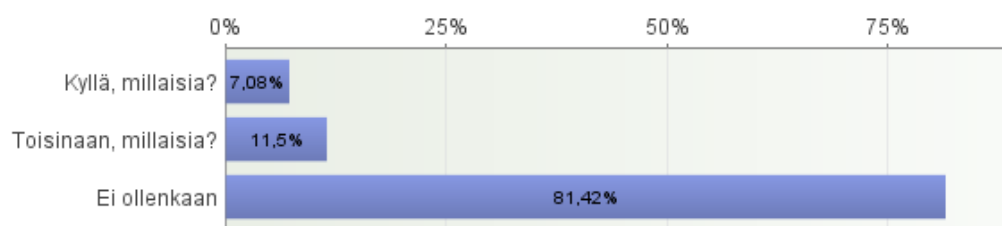
54. Miten koette

N=116

	Hyvin kielteisesti	Kielteisesti	Myönteisesti	Hyvin myönteisesti	En osaa sanoa	Yhteensä
a) tietokoneen?	3,81 %	4,76 %	32,38 %	48,57 %	10,48 %	105
b) tablettitietokoneen?	7,79 %	5,19 %	24,68 %	16,88 %	45,45 %	77
c) matkapuhelimen?	0,87 %	0 %	26,09 %	71,3 %	1,74 %	115
Yhteensä	3,7 %	3,03 %	27,95 %	49,16 %	16,16 %	297

55. Onko Teillä teknisiä maksuvaikeuksia laskujen kanssa?

N=113

Avoimet vastaukset: Kyllä, millaisia?

- tarvii apua laskujen maksuun tietokoneella
- mies maksaa laskut meillä
- eläke ei riitä
- maksaminen netin kautta
- en hoida itse raha-asioita

Avoimet vastaukset: Toisinaan, millaisia?

- Laskutustavan muutokset
- yhteydet ei aina toimi
- pankin palvelu joskus tökkii
- yhteydet-"laitteet" eivät tahdo pelata
- Raha ei riitä.
- Yhteys toimii huonosti
- Pankkiohjelma "tökkii"

56. Tarvitsitteko henkilökohtaista opastusta

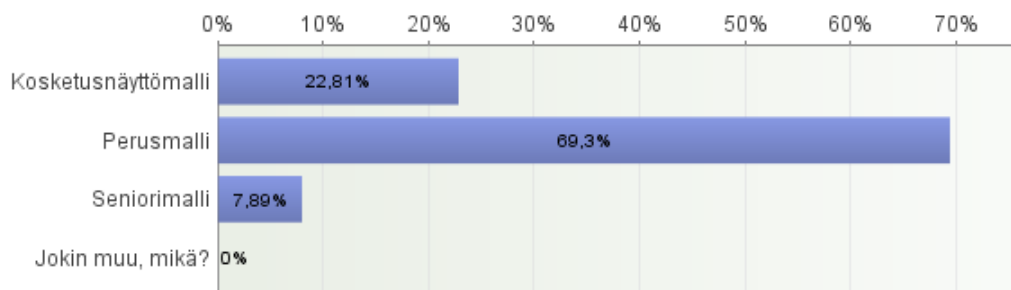
N=110

	En ollenkaan	Hyvin vähän	Jonkin verran	Kyllä tarvitsisin	Yhteensä
a) tietokoneen käytölle?	33,33 %	29,41 %	20,59 %	16,67 %	102
b) tablettitietokoneen käytölle?	56,06 %	4,55 %	12,12 %	27,27 %	66
c) matkapuhelimen käytölle?	73,15 %	15,74 %	9,26 %	1,85 %	108
Yhteensä	54,35 %	18,12 %	14,13 %	13,41 %	276

57. Jos Teillä on matkapuhelin, niin mitä mallia se on?

(jos Teillä ei ole matkapuhelinta, niin siirtykää seuraavaan kysymykseen)

N=114

58. Mistä tietolähteistä yleensä seuraatte uutisia

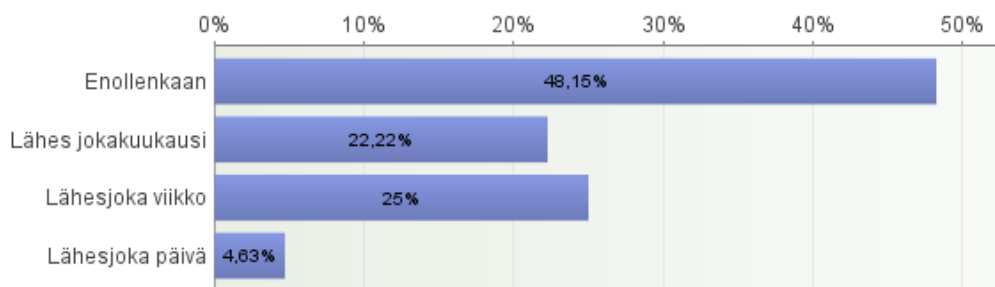
Valitkaa 0-3 käyttämääne tietolähdettä joka kohdalle

N=116

	En seuraa ollenkaan	Radio	Televisio	Aikakauslehdet	Sanomalehdet	Ilmaislakelulehdet	Internet	"Puskaradio" (toisilta ihmisiltä)	Yhteensä
a) maailmalta?	0,56 %	18,36 %	29,94 %	6,5 %	24,29 %	6,78 %	11,86 %	1,69 %	354
b) Pohjois-Suomesta?	0,31 %	21,98 %	21,98 %	4,64 %	26,93 %	12,69 %	8,36 %	3,1 %	323
c) Rovaniemeltä?	0,3 %	20,67 %	14,29 %	3,04 %	26,75 %	20,67 %	5,78 %	8,51 %	329
Yhteensä	0,4 %	20,28 %	22,27 %	4,77 %	25,94 %	13,22 %	8,75 %	4,37 %	1006

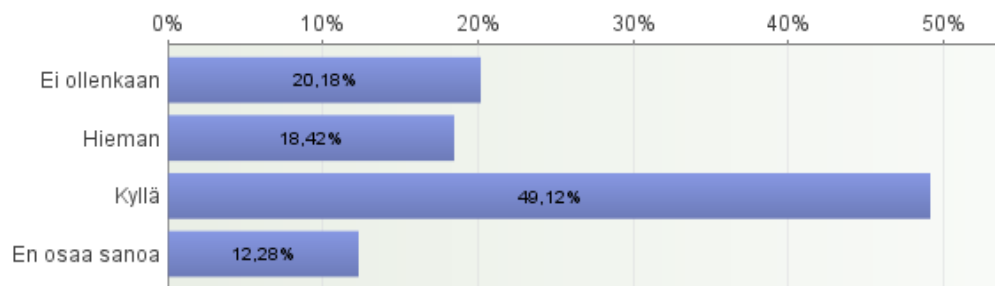
59. Haluaisitteko olla yhteydessä lapsiinne, sukulaisiinne tai ystäviinne uuden teknikan avustamana? (esimerkiksi näköpuhelinyhteydellä)

N=108

60. Onko sosiaalinen media Teille tuttu käsite?

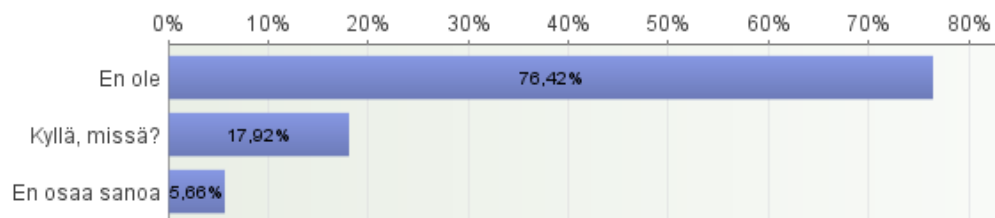
N=114

61. Oletteko mukana sosiaalisessa mediassa?

(jos vastaatte "kyllä", niin siirrytte kysymykseen 61)

N=106

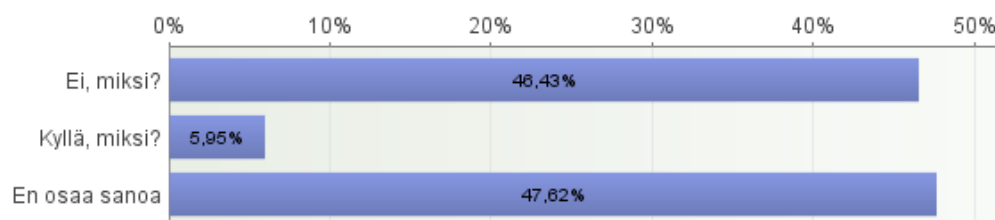
Avoimet vastaukset: Kyllä, missä?

- Facebook
- Face bok
- Facebook
- redtube
- facebook
- FB
- facebook
- Facebook, LinkedIn
- Facebook, YouTube
- facebook ja twitter
- Facebook
- Skype, Facebook, Twitter
- Facebook
- Skype, Facebook, Twitter
- Facebook
- Facebook
-

62. Jos ette ole mukana sosiaalisessa mediassa, niin kiinnostaisiko Teitä tutustua siihen?

(jos olette jo mukana sosiaalisessa mediassa, niin siirtykää seuraavaan kysymykseen)

N=84

Avoimet vastaukset: Ei, miksi?

- riittää, kun vaimo on facebookissa
- turhaa löpinää
- Mediaa on töissä aivan tarpeeksi.
- ei ole aikaa
- en halua levitellä menemistä, tulemista jne. (on nykyajan juoruiluväline)
- sosiaalinen media on muuttunut epäsosiaaliseksi mediaksi
- Ei kiinnosta
- liian vaarallista, skype riittää
- Olen sen verran tutustunut asiaan ettei se kiinnosta minua
- ei vaan kiinnosta
- En halua "koukuttajia" elämäni, yksityisyys pyhä asia
- ei vain kiinnosta
- Ei kiinnosta
- Erakkoluonteena en halua jakaa itsestäni mitään maailmalle
- Ei tarpeellinen
- Puhelin, Skype ja tapaamiset ja sähköposti riittävät
- En katso tarpeelliseksi
- ei tarpeellinen
- Aikapula. Mieluummin liikun säännöllisesti ja hoidan "talonmiehen hommat"
- Liian aikaa vievää touhua
- ei ole aikaa
- Ei käy minulle
- Ei tarvetta

Avoimet vastaukset: Kyllä, miksi?

- Tietääkseni mitä se on
- Onhan se tätäpäivää. Pitää pysyä mukana kehityksessä.

63. Kuinka todennäköisesti haluaisitte hankkia uutta tekniikkaa seuraaville palveluille tulevan kahden vuoden aikana?

N=111

	En haluaisi hankkia	Ehkä haluaisin hankkia	Todennäköisesti haluaisin hankkia	Haluaisin varmasti hankkia	En osaa sanoa	Yhteensä
a) viihde- ja kulttuuripalvelut	38,68 %	17,92 %	16,98 %	1,89 %	24,53 %	106
b) terveys- ja hyvinvointipalvelut	14,02 %	29,91 %	28,04 %	6,54 %	21,5 %	107
c) liikkumiseen ja kulkemiseen liittyvät palvelut	18,63 %	21,57 %	22,55 %	8,82 %	28,43 %	102
d) tieto- ja muistuttajapalvelut	23 %	25 %	16 %	9 %	27 %	100
e) yhteydenpitopalvelut	19,42 %	27,18 %	17,48 %	10,68 %	25,24 %	103
f) turva- ja valvontapalvelut	23,76 %	22,77 %	18,81 %	11,88 %	22,77 %	101
Yhteensä	22,94 %	24,07 %	20,03 %	8,08 %	24,88 %	619

64. Jos tarvitsisitte kyseistä palvelua, niin olisitteko halukas maksamaan siitä?

N=105

	En ollen- kaan	Hyvin vähän	Kohtuullisesti	Kyllä, mielel- läni	Yhteensä
a) terveydenhoidollinen opastus	20 %	18 %	55 %	7 %	100
b) tulevaisuudensuunnitelmassanne avustaminen	38,64 %	27,27 %	31,82 %	2,27 %	88
c) harrastus	21,28 %	23,4 %	47,87 %	7,45 %	94
d) mielekäs tekeminen	27,96 %	24,73 %	40,86 %	6,45 %	93
e) kohtaamispaikan käyttömahdollisuus	36,17 %	30,85 %	29,79 %	3,19 %	94
f) matkapuhelimen käyttöopastus	59,78 %	20,65 %	19,57 %	0 %	92
g) tietokoneen käyttöopastus	42,55 %	28,72 %	26,6 %	2,13 %	94
h) tablettitietokoneen käyttöopastus	62,79 %	18,6 %	16,28 %	2,33 %	86
Yhteensä	38,19 %	24,02 %	33,87 %	3,91 %	741